

SIU RAPPORTSERIE

Rapport
03/2011

Kartlegging av internasjonalisering i videregående opplæring

Utarbeidet av ideas2evidence på oppdrag fra SIU

Utgiver: Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU)
November 2011

Ansvarlig redaktør: Kjell G. Pettersen

Utarbeidet av: ideas2evicence ved Jostein Ryssevik,
Ingrid Cecilia og Asle Høgestøl

www.ideas2evidence.com

ISSN 1893-1065

ISBN 978-82-93017-13-4

Rapporten kan lastes ned fra www.siu.no

FORORD

Senter for internasjonalisering av høgre utdanning (SIU) er et forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet. SIU er Norges kontor for internasjonale program og tiltak i både høgre utdanning og grunnopplæringen på vegne av flere offentlige oppdragsgivere, og samordner tiltak på nasjonalt nivå i samsvar med offisielle retningslinjer for politikken på feltet. SIU skal fremme internasjonalisering, kulturell kommunikasjon og internasjonal mobilitet i utdanningsløpet, og gjennom ulike internasjonaliseringstiltak bidra til å heve kvaliteten på norsk utdanning.

Som kompetansesenter er en av SIUs viktige oppgaver er å utvide og styrke kunnskapsgrunnlaget for videre internasjonalisering av norsk utdanning gjennom utrednings- og analysearbeid. Formålet med SIUs rapporter er å gi myndigheter og sektoren selv økte forutsetninger for utforming av tiltak og strategier for internasjonalisering.

I denne rapporten presenteres resultatene fra en nasjonal kartlegging av internasjonalisering i videregående opplæring i Norge. Resultatene bygger på en kvantitativ internetbasert spørreundersøkelse sendt ut til alle videregående skoler i Norge våren 2011. Kartleggingen er gjennomført av Ideas2Evidence, på oppdrag fra SIU. Formålet med denne kartleggingen er å gi mer kunnskap om arbeidet med internasjonalisering i videregående opplæring. Undersøkelsen er en oppfølging av SIUs rapport Internasjonalisering i skolesektoren (2010) og Ideas2Evidence sin rapport Kartlegging av internasjonalisering i skolesektoren (2010).

Bergen, 17. november 2011

Alf Rasmussen

Direktør SIU

Innhold

Forord.....	1
Innhold.....	2
Sammendrag.....	3
1. Om undersøkelsen.....	6
2. Intern organisering ved skolene.....	8
3. Deltagelse i internasjonaliseringsprogram.....	17
4. Deltagelse i internasjonaliseringsarbeid utenfor program.....	23
5. Internasjonaliseringsarbeid hjemme.....	26
6. Deltagelse ved ulike studieprogram.....	31
7. Samarbeidspartnere.....	33
8. Samarbeidsland.....	35
9. Ressurser.....	42
10. Barrierer.....	47
11. Informasjonstilgang.....	50
12. Utbytte av og motivene for internasjonalisering.....	54
13. Faktorer som fremmer skolenes internasjonaliseringsarbeid.....	65
 APPENDIKS A: Figurliste.....	 69
APPENDIKS B: Oversikt tabeller.....	71
APPENDIKS C: Oversikt over kvalitative svar.....	72
APPENDIKS D: Frekvensrapport.....	88
APPENDIKS E: Spørreskjema.....	101

SAMMENDRAG

- Ved de fleste skolene deltar en liten eller middels stor andel av lærerne i internasjonaliseringsarbeidet. Deltagelse blant lærerne er bredest i mellomstore skoler og i skoler med både studieforberedende og yrkesforberedende utdanningsprogram.
- I vel en tredjedel av skolene er det oppnevnt en internasjonaliseringsansvarlig som koordinerer og administrerer arbeidet. Ved hver fjerde skole er det rektor eller skoleledelsen som har dette ansvaret.
- Skoleledelsens engasjement i internasjonaliseringsarbeidet varierer mye mellom skolene. Det er ved de yrkesfaglige skolene at ledelsens engasjement er sterkest.
- Om vi kombinerer informasjon om lærernes deltagelse med informasjon om skoleledelsens engasjement og ansvar, kan vi dele skolene inn i fire grupper: a) skoler med *svak forankring* hvor deltagelsen blant lærerne er lav og skoleledelsen bare utøver en kontrollerende funksjon (ca. 25 prosent), b) skoler med *lederforankring* hvor deltagelsen blant lærerne er lav, men hvor ledelsen er engasjert og tar ansvar (ca. 32 prosent), c) skoler med *lærerforankring* hvor deltagelsen blant lærerne er bred og skoleledelsen bare utøver en kontrollerende funksjon (ca. 10 prosent), og d) skoler med *bred forankring* hvor både lærerne og skoleledelsen er engasjert i arbeidet (ca. 33 prosent).
- Internasjonaliseringsprogrammet med deltagelse fra flest skoler er Comenius partnerskap hvor vel en fjerdedel av skolene deltar i 2011. Deretter følger Leonardo mobilitet for elever hvor ca. 18 prosent deltar. De fleste skoler deltar i ett eller et fåtall program. Bare 13 prosent av skolene har aldri deltatt i et internasjonaliseringsprogram.
- Om vi skiller mellom elev- og lærerrettede program, finner vi at deltagelsen i de elevrettede programmene er bredest i skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er forankret både i lærerstaben og i ledelsen. Når det gjelder de lærerrettede programmene, er det derimot skoler med lærerforankring som har den bredeste deltagelsen.
- Når det gjelder internasjonaliseringsarbeid som ikke er programtilknyttet, finner vi at knapt en tredjedel av skolene har samarbeid med skoler i utlandet som inkluderer elev- og lærerutveksling. Rundt 20 prosent har vennskaps- eller samarbeidsrelasjoner uten utveksling til skoler i utlandet.
- Internasjonalisering utenfor program fremstår ikke som et alternativ til deltagelse i internasjonaliseringsprogram. Det er en tydelig tendens at skoler som er aktive innenfor program, også er aktive utenfor program.
- Når det gjelder hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid, dvs. arbeid som ikke er knyttet til internasjonalt samarbeid og mobilitet, oppgir fire av fem skoler at de aktivt trekker internasjonale perspektiver inn i undervisningen. Knappt 60 prosent benytter nettressurser med et internasjonalt fokus, og 54 prosent trekker inn erfaringer fra elever med en flerkulturell bakgrunn.

- I motsetning til internasjonalisering innenfor og utenfor program, er det de rene studieforbereidende skolene som er mest aktive når det gjelder hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid.
- Når vi setter søkelyset på det enkelte studieprogram, finner vi at det er elever ved studieforbereidende program som deltar mest i internasjonaliseringsaktiviteter. Når det gjelder de yrkesrettede utdanningsprogrammene, er det en klar tendens at elever ved de serviceorienterte og kreative studieprogrammene har høyere deltagelse enn de teknisk og industrielt orienterte studieprogrammene. En interessant observasjon er at elever på yrkesfaglige studieprogram jevnt over deltar mer på rene yrkesfaglige skoler enn på kombinerte skoler.
- Den viktigste samarbeidspartneren for skolene når det gjelder internasjonaliseringsarbeid, er utdanningsavdelingene i fylket. Når det gjelder forskjellen mellom organisasjonsmodeller, finner vi at det nesten uten unntak er skoler med bred forankring som har det tetteste samarbeidet med eksterne aktører. Også skoler med lederforankring samarbeider forholdsvis mye, særlig med utdanningsavdelingen i fylket og andre skoler i fylket.
- To av tre skoler oppgir at de har samarbeid med skoler i Europa. Andre viktige områder er Øst-Afrika og det sørlige Afrika, Nord-Amerika og Sørøst-Asia. Innenfor Europa rangerer hjemlandene til de viktigste fremmedspråkene som det undervises i i den videregående skolen, høyt på listen over populære samarbeidsland. Tyskland og Spania kommer på topp med henholdsvis 42 og 40 prosent, og Storbritannia, Frankrike og Italia ligger også høyt på denne listen. Andre viktige samarbeidsland er nabolandene Danmark, Sverige og Finland, samt Nederland, Polen og Tsjekkia. Vi finner en entydig tendens til at skoler som er aktive innenfor de ulike utdanningsprogrammene, også har mange samarbeidspartnere i Europa.
- De to viktigste økonomiske kildene for skolenes internasjonaliseringsarbeid er midler som skaffes gjennom søknader til ulike internasjonaliseringsprogram og skolenes eget budsjett. Over 70 prosent av skolene oppgir disse kildene som veldig viktige. Deretter følger midler fra fylkeskommunen som er oppgitt som veldig viktig av rundt 40 prosent.
- Når det gjelder ikke-økonomiske ressurser, er det informasjon fra kilder på internett som oppgis som viktigst. Godt over halvparten av skolene mener at dette er en veldig viktig ressurs.
- Vel 80 prosent av skolene oppgir at mangel på økonomiske ressurser er en veldig viktig barriere for internasjonaliseringsarbeidet. Gratisprinsippet oppgis som en veldig viktig barriere av to tredjedeler av skolene. Mangel på tid oppleves også som et veldig viktig problem for mange skoler (rundt 55 prosent). Det samme gjør de to systembaserte barrierene, reiseregulativ (53 prosent) og omfattende søknadsprosedyrer (49 prosent).
- De rene yrkesfaglige skolene er betydelig mindre opptatt av de utfordringene som reises av mangel på økonomiske ressurser, gratisprinsippet og særavtaler og reiseregulativ enn de andre skolene. Derimot er mangel på nettverk en betydelig større barriere for disse skolene enn for de andre skolegruppene.
- To tredjedeler av skolene opplever at de får tilstrekkelig informasjon om de mulighetene som finnes når det gjelder internasjonalisering. Det er en klar tendens til at jo større skolen er, jo mer

fornøyd er man med informasjonstilgangen. Vi ser også at de rene studieforberedende skolene er betraktelig mer fornøyd med informasjonstilgangen enn de øvrige skoletypene.

- Nesten 80 prosent av skolene ønsker å motta informasjon som elektroniske nyhetsbrev og på e-postlister. Rundt halvparten ønsker informasjonsmøter.
- Det viktigste argumentet for å jobbe med internasjonalisering er å styrke elevenes internasjonale bevissthet. Nesten 90 prosent av skolene vurderer dette som et veldig viktig argument. Deretter følger ønsket om å øke motivasjon og læringslyst hos lærere og elever (82 prosent), utvikling av skolen (75 prosent) og å styrke språkfagene (66 prosent).
- De aller fleste skolene er enige om at internasjonalisering er ressurskrevende. Nær 87 prosent sier seg enig i den påstanden. Samtidig mener nesten tre fjerdedeler av skolene at arbeidet har en positiv effekt på skolens faglige tilbud, og 67 prosent mener internasjonalisering har en positiv effekt på det sosiale miljøet på skolen. Kun et fåtall mener at internasjonaliseringsarbeid tar bort fokuset fra skolens primær oppgaver.
- De aller fleste mener at deltagelsen i internasjonalt arbeid styrker lærernes kompetanse, hele 84 prosent er enig i denne påstanden. Over 80 prosent sier seg også enig i at deltagelsen gir lærerne økt faglig repertoar, og at det styrker deres motivasjon.
- Skolene er generelt svært positive til det utbyttet elevene får av å delta i internasjonaliseringsarbeid. Nesten 90 prosent sier seg enig i at internasjonalisering styrker elevens motivasjon, nesten 86 prosent mener det styrker elevenes læring, og drøye 80 prosent mener det styrker det sosiale miljøet blant elevene.
- Multivariate analyser av hvilke faktorer som fremmer internasjonalisering, viser at skolestørrelse har en svært positiv effekt både på internasjonalisering innenfor og utenfor program. Jo større skole, dess mer internasjonalisering. Når det gjelder internasjonalisering innenfor program bidrar også det å tilhøre gruppen av skoler med bred forankring og til dels også læreforankring positivt. Det å tilhøre gruppen av rene studieforberedende skoler har derimot en moderat negativ effekt på deltagelse i internasjonaliseringsprogram. Når det gjelder internasjonalisering utenfor program, er det bare det å tilhøre gruppen av skoler med bred forankring som bidrar positivt i tillegg til skolestørrelse.
- Den tilsvarende modellen for hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid, viser at bred forankring også her har en positiv effekt. For denne formen for internasjonaliseringsarbeid finner vi også at det å være en ren yrkesforberedende skole reduserer tilbøyeligheten til å være aktiv på dette området.

1. Om undersøkelsen

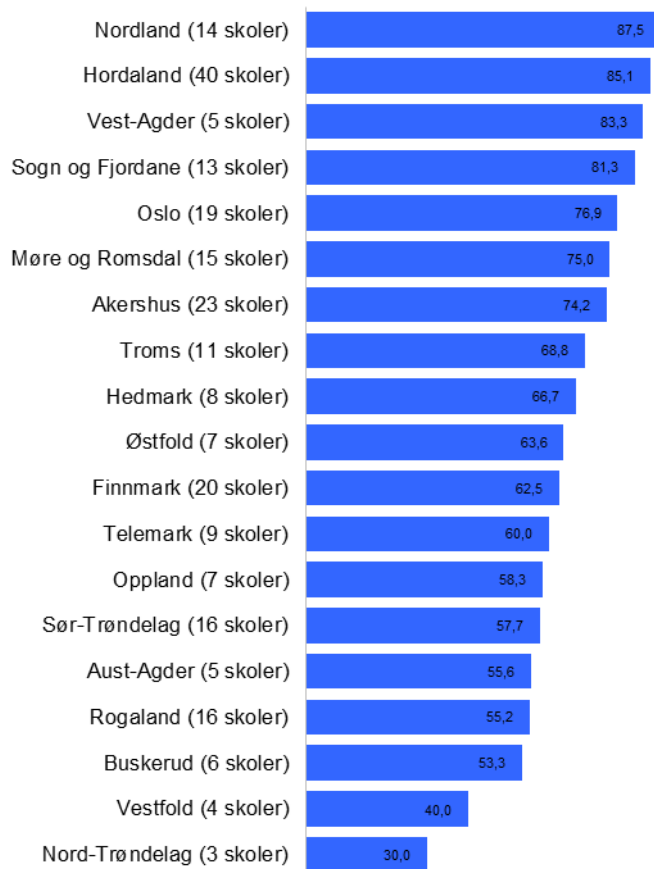
Denne rapporten presenterer resultatene fra en undersøkelse om internasjonalisering i den videregående skolen i Norge. Undersøkelsen er gjennomført av ideas2evidence på oppdrag fra Senter for internasjonalisering av høgre utdanning (SIU). Spørreskjemaet er utarbeidet av SIU i samråd med ideas2evidence. Spørreskjemaet er på noen punkter samordnet med Hordaland fylkeskommunes årlige rapportering om internasjonalisering i den videregående skolen.

Datainnsamlingen ble gjennomført med et web-basert spørreskjema som ble sendt til skolene per e-post. For skolene i Hordaland ble utsendingen gjort i begynnelsen av februar, og for skolene i resten av landet i slutten av april. Skoler som ikke svarte, ble purret inntil to ganger. Skolene i Hordaland ble i tillegg fulgt opp per telefon. Grunnen til denne forskjellen er at undersøkelsen i Hordaland ble koordinert med en undersøkelse fra Hordaland fylkeskommune, og det var også lagt inn noen ekstra spørsmål til skolene fra dette fylket.

Undersøkelsen ble sendt til alle videregående skoler i Norge. Svarprosenten for alle skolene samlet er 68 prosent. Dette inkluderer noen skjema som er påbegynt, men ikke avsluttet. Svarprosenten varierer imidlertid mye mellom fylkene (se figur 1). Høyest svarprosent er det i Nordland og Hordaland hvor henholdsvis 87,5 og 85 prosent svarte på undersøkelsen. Totalt har 7 av 19 fylker en svarprosent over 70 prosent. Lavest svarprosent ble oppnådd i Vestfold og Nord-Trøndelag hvor henholdsvis 40 og 30 prosent av skolene svarte.

Det er grunn til å tro at skoler som er aktive på internasjonaliseringsområdet, vil ha en større tilbøyelighet til å svare enn skoler som gjør lite på dette området. Om denne antagelsen er riktig, vil resultatene i noen grad overestimere graden av internasjonaliseringsaktivitet i de videregående skolene i Norge. Det er dessverre umulig å anslå hvor stor denne overestimeringen eventuelt er.

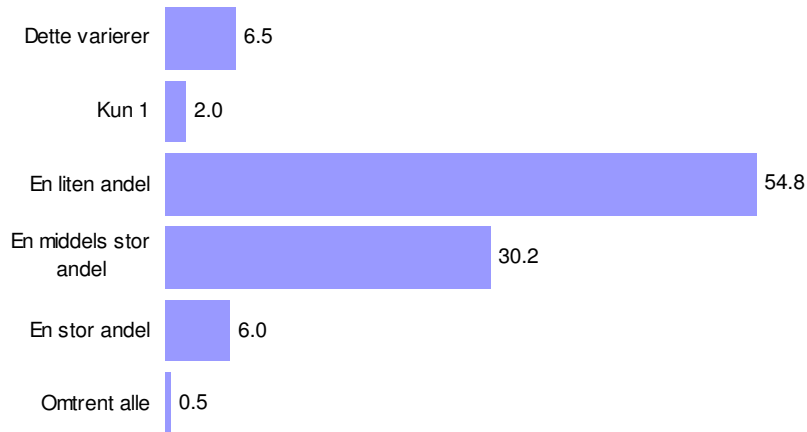
Figur 1: Svarprosent fordelt på fylke

2. Intern organisering ved skolene

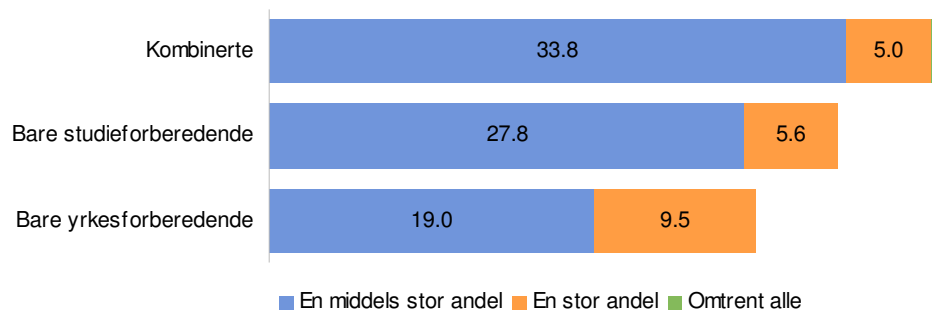
Vi skal først se hvordan arbeidet med internasjonalisering er organisert ved den enkelte videregående skole. Dette gjelder både omfanget av deltakelse fra lærerkollegiet og ansvars- og rollefordeling mellom skoleledelse og den øvrige staben. Figur 2 viser hva skolene har svart når det gjelder bredden i deltakelsen fra lærerkollegiet.

Figur 2: Andel lærere som deltar i internasjonaliseringsarbeidet (prosent)

Rundt 85 prosent av skolene oppgir at en liten eller middels stor andel av lærerne er engasjert i internasjonaliseringsarbeid. Det er svært få skoler hvor arbeidet drives av en enslig ildsjel. Tilsvarende er det svært få skoler hvor en stor andel eller omtrent alle deltar i dette arbeidet. Vel 6 prosent av skolene oppgir at deltakelsen varierer fra prosjekt til prosjekt.

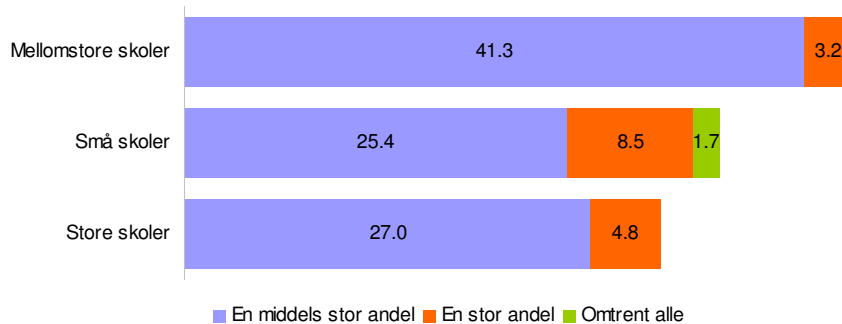
Figur 3: Andel deltakende lærere etter skoletype (prosent)

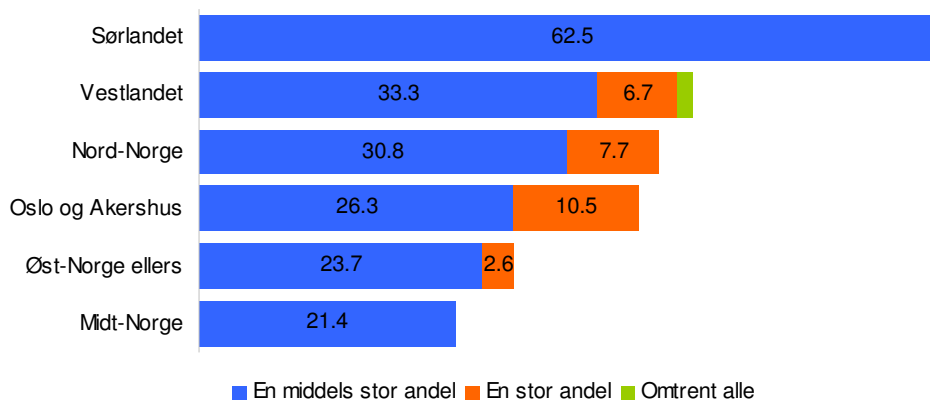
Figur 3 viser at det er ved de kombinerte skolene at bredden i deltakelsen er størst. I denne gruppen oppgir rundt 40 prosent av skolene at en middels stor andel av lærerne eller mer deltar i internasjonaliseringsarbeidet. Den tilsvarende andelen blant de rene yrkesfaglige skolene er vel 28 prosent. De rene studieforbereidende skolene ligger omtrent midt mellom de to andre gruppene.

Vi har også sett på hvordan bredden i deltagelsen blant lærerne varierer etter skolestørrelse (jf. figur 4). Som resultatene viser, er det ved mellomstore skoler (skoler med mellom 375 og 630 elever) at bredden i deltagelsen er størst. Smalest deltagelse er det blant store skoler med mer enn 630 elever.

Figur 4: Andel deltakende lærere etter skolestørrelse (prosent)

Figur 5: Andel deltakende lærere etter region (prosent)

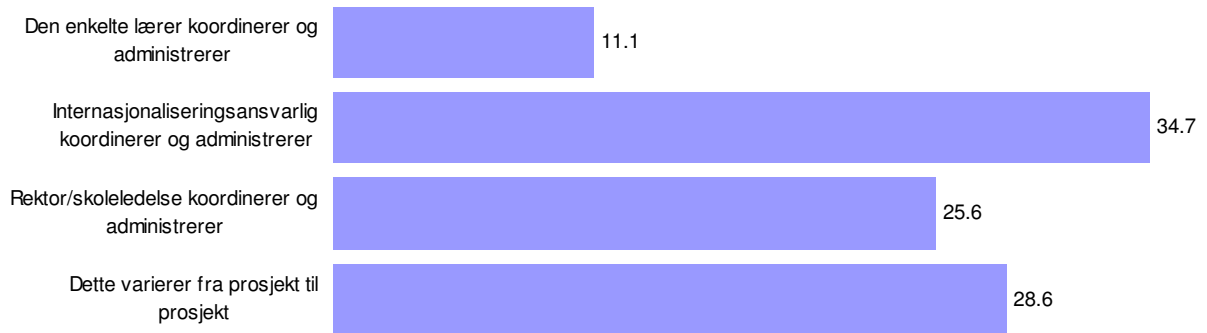

Ifølge figur 5 er det skolene på Sørlandet som har den bredeste deltagelsen av lærere i internasjonaliseringsarbeidet.¹ Over 60 prosent av skolene i denne regionen oppgir at en middels stor andel av lærerne deltar i dette arbeidet. I den andre enden av skalaen finner vi skolene i Midt-Norge og i Øst-Norge (utenom Oslo/Akershus).

Skolene ble også spurt hvem som har ansvaret for å koordinere og administrere internasjonaliseringsarbeidet ved skolen: den enkelte lærer, en spesielt utnevnt internasjonaliseringsansvarlig eller skoleledelsen. Svarene er gjengitt i figur 6:

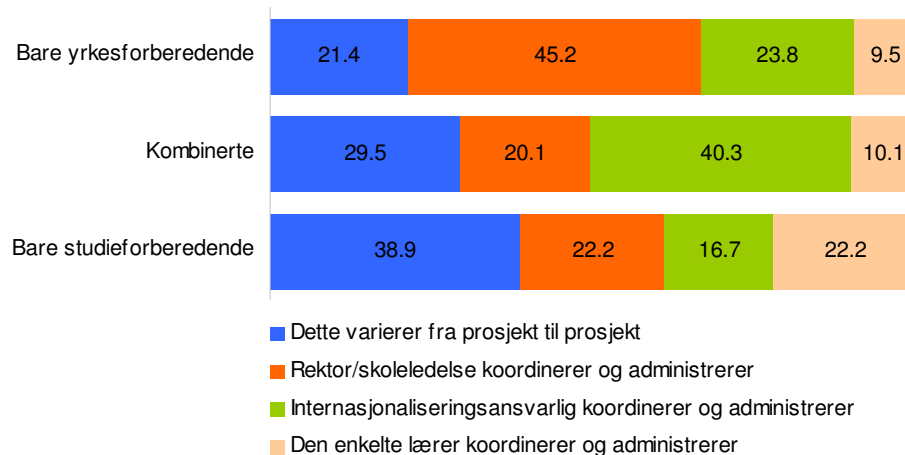
¹ Følgende regionalisering er benyttet: Øst-Norge er fylkene Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark. Sørlandet er de to Agder-fylkene. Vestlandet er fylkene Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Trøndelag er de to Trøndelags-fylkene og Nord-Norge er fylkene Nordland, Troms og Finnmark. Merk at det bare er 10 skoler fra de to Agder-fylkene som har svart på undersøkelsen.

Figur 6: Ansvar for internasjonaliseringsarbeidet (prosent)

Ved rundt 35 prosent av skolene er ansvaret for administreringen av internasjonaliseringsarbeidet overlatt til en egen internasjonaliseringsansvarlig. Ved rundt en fjerdedel av skolene er det rektor eller skoleledelsen som har dette ansvaret. Bare vel 10 prosent oppgir at det er den enkelte lærer som administrerer dette selv. Ved vel 28 prosent av skolene er ansvarsfordelingen mindre klart definert og varierer fra prosjekt til prosjekt.

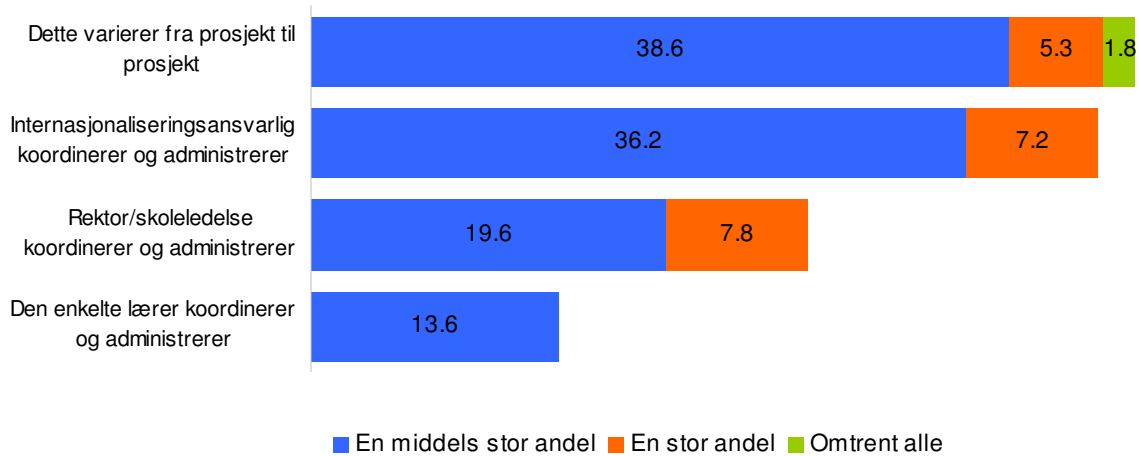
Figur 7: Ansvar for internasjonaliseringsarbeidet fordelt på skoletype (prosent)

Det er betydelige forskjeller mellom skoletypene når det gjelder hvem som har ansvaret for internasjonaliseringsarbeidet. Som vist i figur 7 er forankring av ansvaret i skoleledelsen den mest foretrukne modellen ved de rene yrkesfaglige skolene. Ved kombinerte skoler er det derimot langt vanligere å legge koordineringsansvaret hos en egen internasjonaliseringsansvarlig. Ved skoler med bare studieforberedende utdanningsprogram er bildet mer variert, og nesten 40 prosent oppgir at rollefordelingen varierer fra prosjekt til prosjekt.

Det kan også være interessant å se i hvor stor grad bredden i deltagelsen i lærerkollegiet henger sammen med ansvars plassering. Dette er vist i figur 8.

Figur 8: Andel deltakende lærere etter ansvars plassering (prosent)

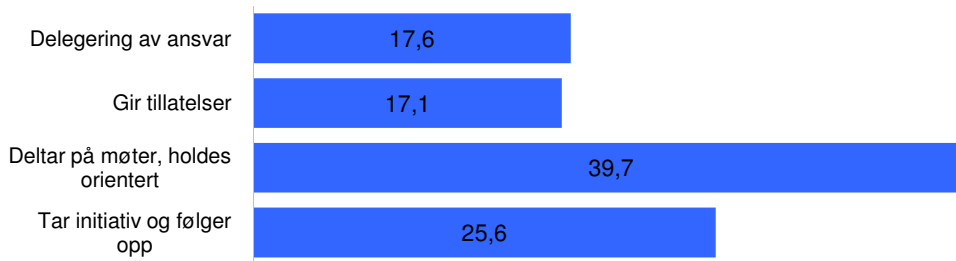
Vi ser at det er skoler uten fast ansvars plassering som har størst bredde i deltakelsen. Det er naturlig å se dette som skoler med et bredt engasjement og hvor måten å organisere arbeidet på velges ut fra hva som er mest hensiktsmessig for det enkelte prosjekt. Men også skoler hvor koordineringsansvaret er forankret hos en internasjonaliseringsansvarlig, har forholdsvis bred deltagelse hos de øvrige lærerne. Deltagelsen er derimot betydelig smalere ved skoler hvor koordineringsansvaret ligger hos skoleledelsen. Dette er med andre ord mer toppstyrte skoler som ikke i like stor grad har lyktes i å trekke med lærerstaben i arbeidet. Vi ser også at det er ved skoler hvor den enkelte lærer selv koordinerer internasjonaliseringsarbeidet, at deltagelsen fra det øvrige lærerkollegiet er smalest. Dette er trolig skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet drives av et fåtall ildsjeler, men uten at det er satt i organiserte former ved skolen som helhet.

For å få et bedre bilde av hvor sterkt internasjonaliseringsarbeidet er forankret i skolens ledelse, ble det også stilt spørsmål om hvordan ledelsen engasjerer seg i arbeidet. Spørsmålet hadde følgende svaralternativer:

- *Ledelsen overlater dette arbeidet til internasjonaliseringsansvarlig eller lærer som er engasjert i arbeidet*
- *Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig ved å delegere ansvar til internasjonaliseringskontakt og er kun involvert i forhold til å gi tillatelse til deltagelse, reiser og mottak av eventuelle besøk*
- *Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig ved å delta på viktige møter i prosjektet og ved løpende å bli informert om progresjon*
- *Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig og ansvarlig for internasjonalisering. Han/hun deltar på viktige møter, blir løpende informert, tar initiativ til nye prosjekt og følger opp eksisterende samarbeid*

Svarene på dette spørsmålet er vist i figur 9.

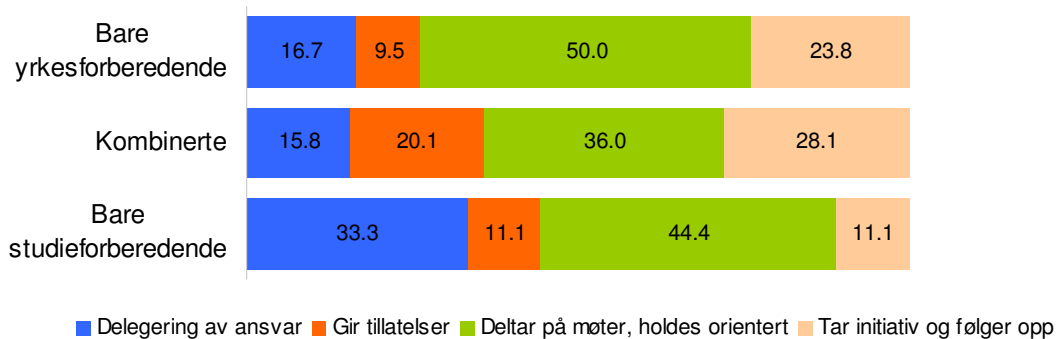
Figur 9: Skoleledelsens engasjement i internasjonaliseringsarbeidet (prosent)

Resultatene gir inntrykk av et forholdsvis sterkt engasjement fra skoleledelsens side. Bare rundt 17 prosent av skolene oppgir at skoleledelsen har delegert ansvaret for internasjonaliseringsarbeidet til den enkelte lærer eller internasjonaliseringsansvarlig. Omtrent det samme antallet skoler har en ledelse som tar et kontrollerende ansvar gjennom å gi tillatelser ved reiser, skolebesøk o.l. Den langt største gruppen (rundt 40 prosent) er imidlertid skoler hvor ledelsen spiller en mer aktiv rolle ved å delta på viktige møter og holde seg orientert om arbeidet. Ytterligere 25 prosent av skolene har en ledelse som også tar initiativ til nye prosjekt og følger opp eksisterende samarbeid.

Figur 10 nedenfor viser hvordan graden av engasjement og forankring i skoleledelsen varierer mellom skoletypene.

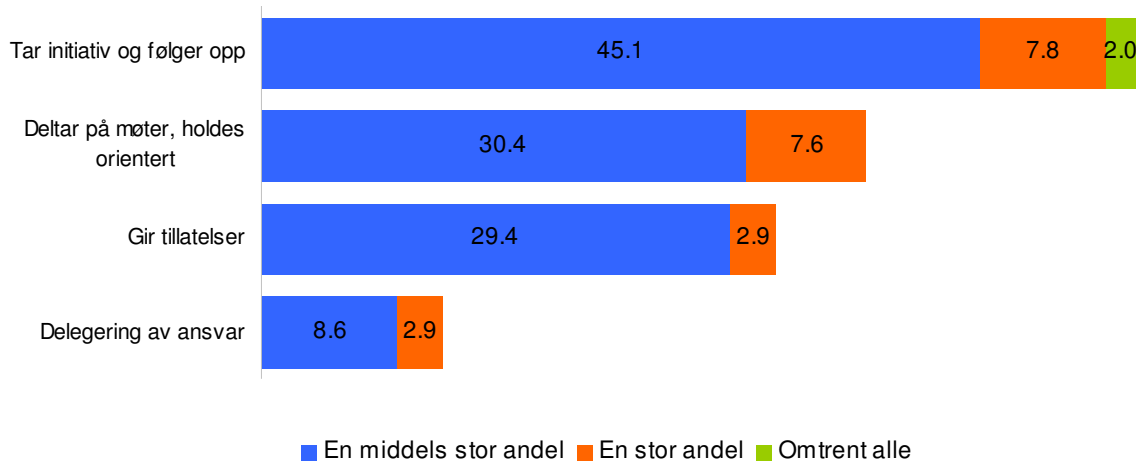
Figur 10: Skoleledelsens engasjement fordelt på skoletype (prosent)

Alt i alt er det ved de rene yrkesfaglige skolene at ledelsens engasjement er sterkest. Svakest forankring i ledelsen finner vi derimot i skoler med bare studieforberedende utdanningsprogram. Kombinerte skoler har plassert seg omtrent midt mellom disse gruppene, men har samtidig den høyeste andelen skoler hvor ledelsen tar initiativ og følger opp.

Der er liten tvil om at forankring i ledelsen er viktig for å mobilisere interesse for internasjonaliseringsarbeid. Dette er illustrert i figur 11 som viser sammenhengen mellom bredden i lærerkollegiets deltagelse og skoleledelsens engasjement.

Figur 11: Andel deltakende lærere etter skoleledelsens engasjement (prosent)

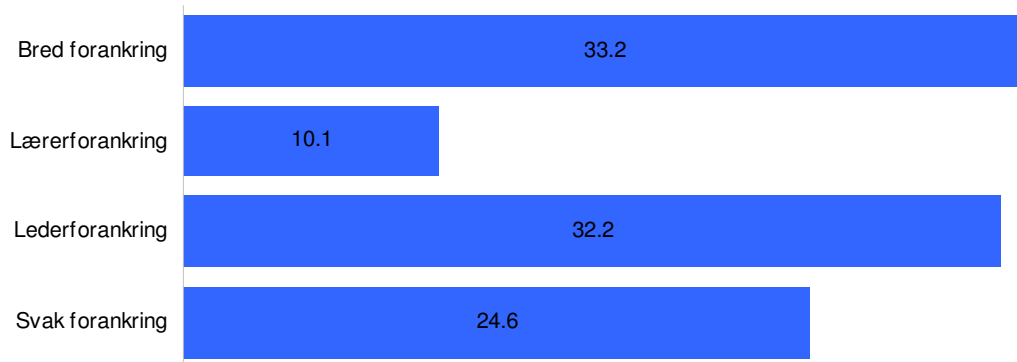

I gruppen av skoler hvor ledelsen tar initiativ og følger opp, oppgir ca. 55 prosent av skolene at en middels stor andel av lærerkollegiet eller mer deltar i internasjonaliseringsarbeidet. Den tilsvarende andelen i gruppen av skoler hvor ledelsen delegerer ansvaret fullt ut til andre, er på rundt 11 prosent.

Ved å kombinere de to variablene som inngår i figur 11, kan vi klassifisere skolene i fire grupper:

- **Svak forankring:** skoler hvor bare én eller en liten andel av lærerne deltar og skoleledelsen delegerer ansvar eller bare utøver en kontrollerende funksjon.
- **Lederforankret:** skoler hvor bare én eller en liten andel av lærerne deltar, men hvor skoleledelsen spiller en mer aktiv rolle.
- **Lærerforankret:** skoler hvor en middels stor andel eller mer av lærerne deltar, men hvor skoleledelsen delegerer ansvar eller bare utøver en kontrollerende funksjon.
- **Bred forankring:** skoler hvor en middels stor andel eller mer av lærerne deltar, og hvor skoleledelsen spiller aktiv rolle.

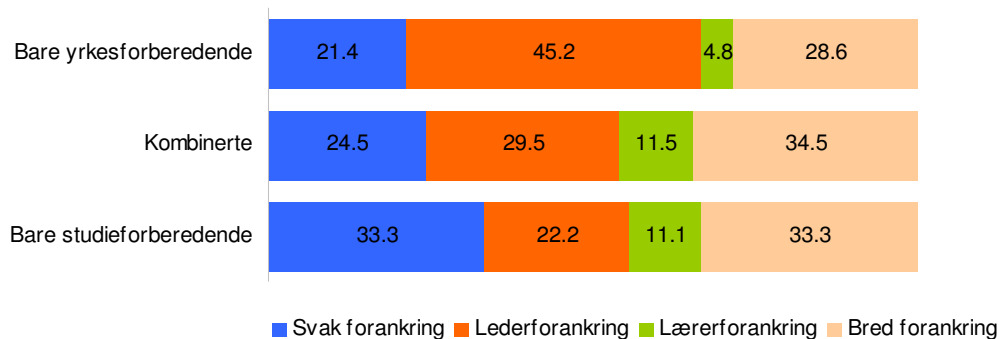
Figur 12: Klassifisering av skolene etter organisasjonsmodell (prosent)

Som vist i figur 12, er det skoler med bred forankring og lederforankring som utgjør de to største gruppene, begge med rundt en tredjedel av skolene. Rundt en fjerdedel av skolene er klassifisert som skoler med svak forankring og bare 10 prosent kommer i gruppen lærerforankrede skoler.

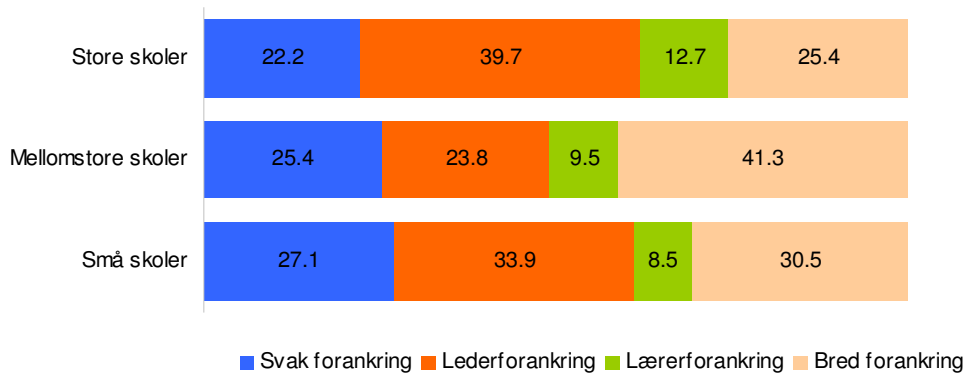
Om vi fordeler denne klassifiseringen på ulike skoleslag (se figur 13), finner vi at lederforankring er markert mest utbredt på de yrkesfaglige skolene. Derimot er det svært få av de yrkesfaglige skolene som faller i gruppen lærerforankret. Skoler med bare studieforbereidende utdanningsprogram skiller seg ut med den høyeste andelen skoler med svak forankring.

Figur 13: Klassifisering av skolene etter organisasjonsmodell og utdanningsprogram (prosent)

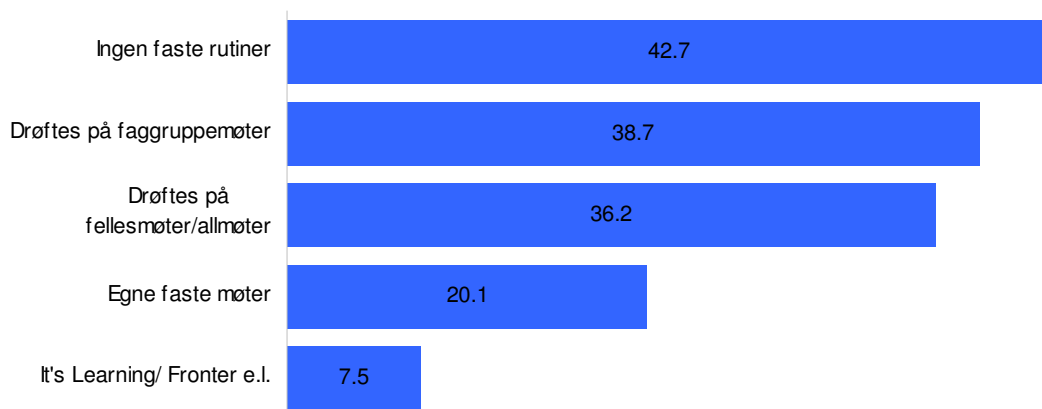
Figur 14 viser hvor utbredt de ulike organisasjonsmodellene er blant skoler av ulike størrelse. Vi ser at lederforankring er mest utbredt i de største skolene (40 prosent), mot 34 prosent i de minste skolene og 24 prosent i de mellomstore skolene. Bred forankring forekommer derimot hyppigst i de mellomstore skolene (41 prosent) og sjeldnest i de største skolene (25 prosent).

Figur 14: Klassifisering av skolene etter organisasjonsmodell og størrelse (prosent)

Et siste spørsmål om organiseringen gjelder hvilke arenaer skolen benytter i sitt internasjonaliseringsarbeid. Her kunne det krysses av for flere alternativ. Figur 15 nedenfor viser hva skolene har svart på dette spørsmålet.

Figur 15: Arenaer for internasjonaliseringsarbeidet, flere svar mulig (prosent)

Bare hver femte skole oppgir at de har egne faste møter hvor internasjonaliseringsarbeidet diskuteres. Derimot er det over 70 prosent som oppgir at internasjonalisering er tema på faggruppemøter og på fellesmøter eller allmøter for hele lærerkollegiet. Læringsplattformer som It's learning og Fronter er lite brukte arenaer i internasjonaliseringsarbeidet. At nesten 43 prosent har oppgitt at de ikke har faste rutiner på dette området, kan tyde på en viss pragmatisme i tilnærmingen til internasjonaliseringsarbeidet.

Tabell 1 viser hvor utbredt bruken av de ulike arenaene er i de fire organisasjonsmodellene vi definerte over.

Tabell 1: Arenaer for internasjonaliseringsarbeidet, flere svar mulig (prosent)

	Svak forankring	Leder- forankring	Lærer- forankring	Bred forankring
Egne faste møter	14,3	18,8	10,0	28,8
Drøftes på fellesmøter/allmøter	28,6	26,6	30,0	53,0
Drøftes på faggruppemøter	22,4	37,5	65,0	43,9
It's learning/Fronter e.l.	4,1	4,7	10,0	12,1
Ingen faste rutiner	55,1	48,4	35,0	30,3

Tabellen viser at faste møter med fokus på internasjonalisering først og fremst finner sted på skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er bredt forankret. I de samme skolene er det også svært vanlig at internasjonalisering drøftes på fellesmøter og allmøter. Bruk av faggruppemøter som arena for internasjonaliseringsarbeid er derimot, som vi kanskje skulle forvente, mest utbredt i de lærerforankrede skolene. Vi ser også at det først og fremst er skoler med svak forankring, og i noen grad også lederforankrede skoler, som oppgir at de ikke har faste rutiner på dette området. Pragmatismen i tilnærmingen er med andre ord et uttrykk for at skolene i utgangspunktet ikke er så sterkt engasjert i dette arbeidet.

3. Deltagelse i internasjonaliseringsprogram

Vi skal i det følgende se nærmere på skolenes deltagelse i internasjonaliseringsarbeid. Dette gjelder både deltagelse innenfor etablerte internasjonaliseringsprogram så vel som arbeid som ikke er knyttet til slike program. Vi skal også se på internasjonaliseringsarbeid hjemme, det vil si arbeid som ikke er knyttet til reisevirksomhet og internasjonalt samarbeid.

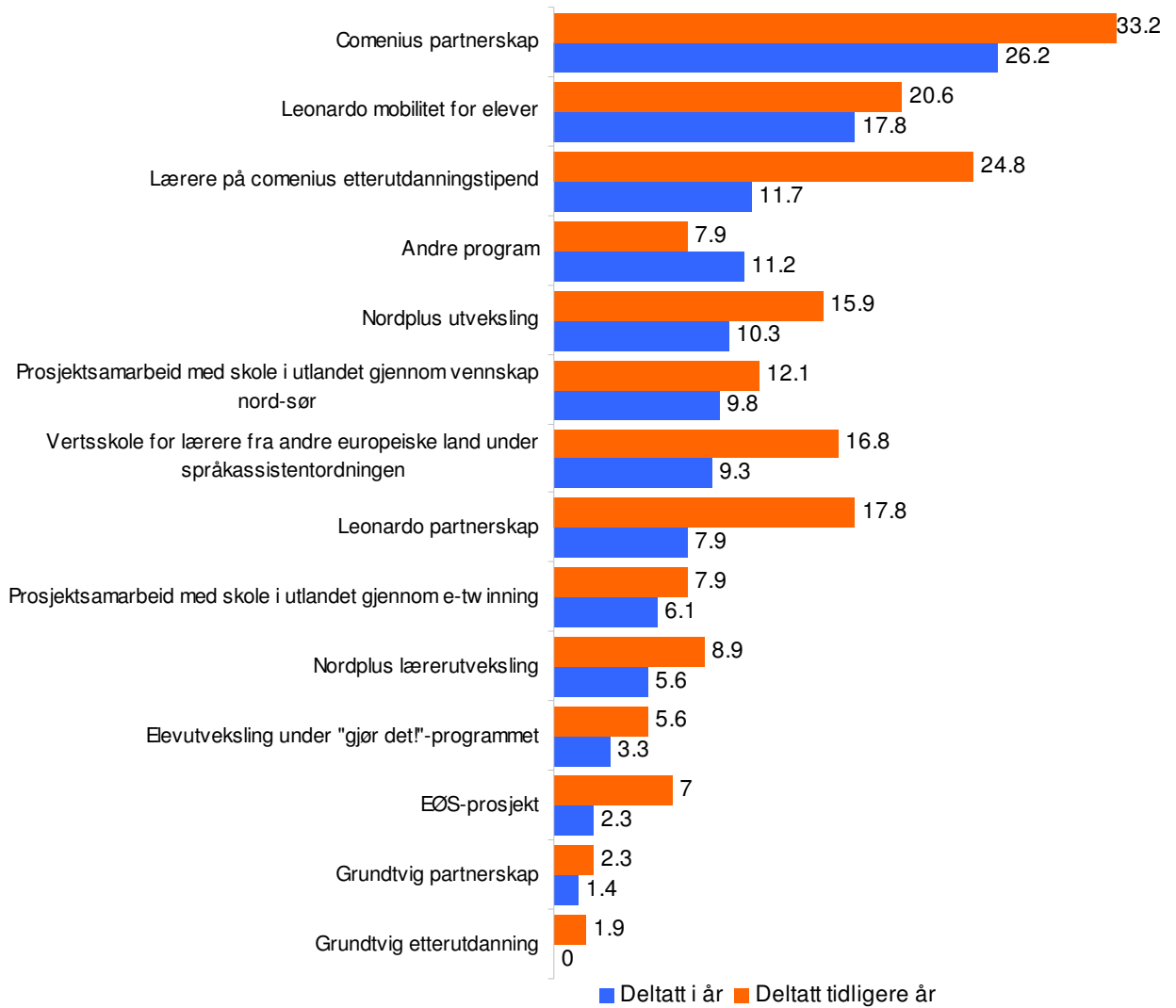
Figur 16 viser hvor stor andel av skolene som deltar eller har deltatt i ulike internasjonaliseringsprogram. Dette inkluderer både program som er rettet mot elever, og program som er rettet mot lærerne.

Det mest benyttede programmet er Comenius partnerskap, hvor hver fjerde skole oppgir at de deltar. 33 prosent av skolene sier også at de har deltatt i dette programmet tidligere. Leonardo mobilitet for elever er også et mye benyttet program. Omtrent 18 prosent av skolene deltar i år, og rundt 20 prosent sier at de har deltatt tidligere.

Deretter følger en gruppe program som hver har en deltagelse på rundt 10 prosent (7,9 % – 11,7 %). Dette gjelder Comenius etterutdanningsstipend for lærere, Nordplus-utveksling, prosjektsamarbeid med utenlandske skoler gjennom vennskap nord-sør, vertsskole for lærere under språkassistentordningen og Leonardo-partnerskap. Også kategorien “andre program” faller i denne gruppen. Dette inkluderer et stort antall prosjekt og program, blant annet Troll-prosjekt, ulike Interreg-prosjekt og regionale samarbeidsprosjekt. Det inkluderer også en lang rekke prosjekt initiert av skolene selv. Se tabell A1 (appendiks C) for utfyllende oversikt over andre program.

De minst utbredte programmene er EØS prosjekt og Grundtvig partnerskap og -etterutdanning.

Figur 16: Deltagelse i internasjonaliseringsprogram (prosent)

Skolen ble også spurt om de planlegger å søke på noen av disse programmene kommende år, eller om de eventuelt har søkt tidligere (2006-2010) uten å få midler. Disse svarene er vist i tabell 2:

Tabell 2: Tidligere og planlagte søknader til internasjonaliseringsprogram (prosent)

	Skal søke kommende år	Har søkt i perioden 2006–2010, men ikke fått midler	Har aldri søkt slike midler
Comenius-partnerskap	14,5	4,7	19,6
Leonardo-mobilitet for elever	9,3	0,9	35,5
Lærere på Comenius-etterutdanningsstipend	6,5	1,4	28,5
Leonardo-partnerskap	4,2	2,8	36,4
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	4,2	0,9	46,3
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	3,7	0,9	42,1
Nordplus-utveksling	3,3	1,4	37,9
Nordplus-lærerutveksling	2,3	0,5	41,6
Vertsskole for lærere fra andre europeiske land under språkassistentordningen	1,9	0,5	38,3
Andre program	1,9	0	24,8
EØS-prosjekt	0,9	0,9	43,9
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	0,9	0	43,9
Grundtvig etterutdanning	0	0	49,5
Grundtvig partnerskap	0	0	49,5

Også når det gjelder planer om å søke kommende år er det Comenius partnerskap som er mest populært, etterfulgt av Leonardo mobilitet for elever. Comenius etterutdanningsstipend for lærere er på tredje plass på denne listen. For alle de andre programmene er det under 5 prosent av skolene som har planer om å søke.

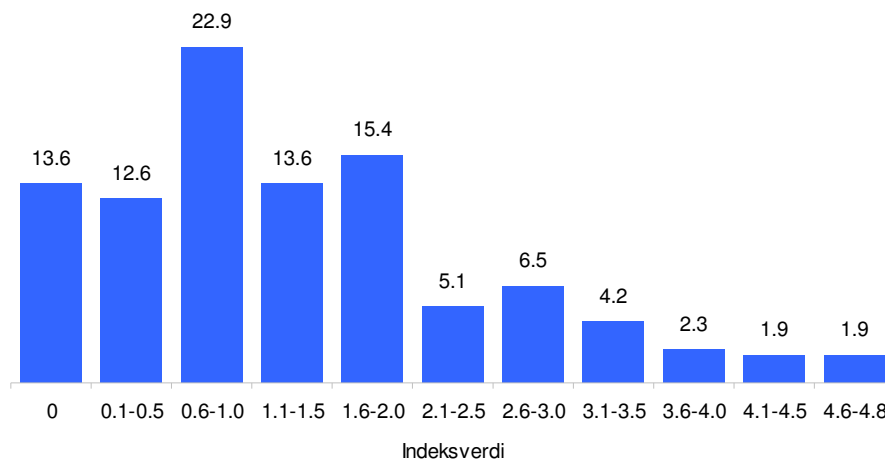
Andelen skoler som har søkt i perioden 2006–2010 uten å få midler, er jevnt over små, med et visst unntak for Comenius partnerskap (4,7 prosent) og Leonardo partnerskap (2,8 prosent). Dette kan tyde på at de fleste av de som søker støtte til internasjonaliseringsarbeid, får sine søknader innvilget.

Skolene kunne også krysse av for at de aldri hadde søkt om midler på de enkelte programmene. Disse andelen varierer fra rundt 20 prosent for Comenius partnerskap til rundt 50 prosent for de to Grundtvig-programmene. Sammenholdt med de andre opplysningene vi har i figur 16 og tabell 2, er det grunn til å tro at disse tallene er for lave.

Figur 16 og tabell 2 viser hvor mange skoler som benytter seg av de ulike programmene. Men det kan også være interessant å se hvor mange programmer den enkelte skole er involvert i. Dette vil gi et bilde av bredden i skolenes internasjonaliseringsarbeid.² Det vil også fortelle hvorvidt skolene konsentrerer arbeidet om ett eller et fåtall programmer eller om de i større grad satser på å utnytte de ulike finansieringsmulighetene som finnes.

For å kunne si noe om dette, har vi konstruert en indeks som oppsummerer skolenes deltakelse på tvers av programmer. For hvert enkelt program er skolene gitt verdien 0,5 for å delta i år, 0,4 for å ha deltatt tidligere og 0,1 for å ville søke kommende år. Maksimal skår for en skole per program er dermed 1,0. Disse skårene er deretter summert for alle programmene. Dette gir en maksimal indeksverdi for en enkelt skole på 14, en verdi som det ikke vil være naturlig å forvente at noen av skolene ligger i nærheten av. Figur 17 viser hvordan skolene har fordelt seg på denne indeksen:

Figur 17: Skolenes fordeling på indeks for programdeltagelse (prosent)

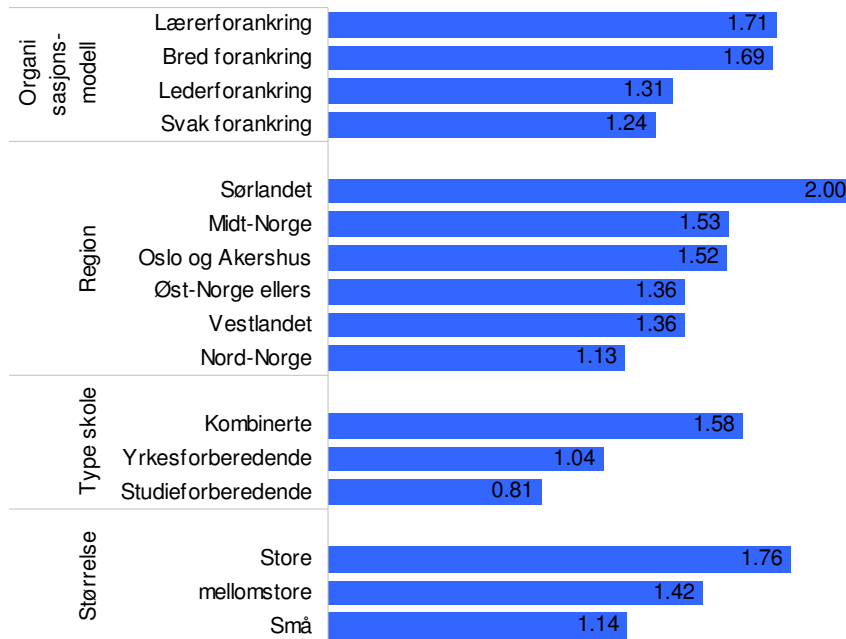

Fordelingen viser at vel 13 prosent av skolene verken deltar, har deltatt eller planlegger å delta i noen av disse programmene. Fordelingen viser også at hovedtyngden av skolene konsentrerer arbeidet om ett eller et par program. Rundt 35 prosent av skolene har indeksverdier mellom 0,1 og 1,0 og 29 prosent mellom 1,1 og 2,0. Bare 10 prosent av skolene har en verdi over 3,0.

Figur 18 nedenfor viser gjennomsnittsverdien på indeksen for programdeltagelse fordelt på organisasjonsmodell, region, skoletype og skolestørrelse.

² Spørreskjemaet inneholdt også et sett av spørsmål om hvor stor andel av elevene ved skolene som hadde deltatt i de ulike programmene siste år. Dette er et spørsmål som kunne gitt oss muligheten til å si noe om hvor omfattende internasjonaliseringsarbeidet ved skolene er. Dessverre var det for få skoler som hadde svart på dette spørsmålet til at vi kunne bruke det i analysene.

Figur 18: Gjennomsnittsverdi på indeks for programdeltagelse i ulike grupper

Oversikten viser at det er i skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er bredt forankret eller lærerforankret, at bredden i programdeltagelsen er størst. Smalest deltagelse er det, som vi kanskje skulle forvente, i skoler med svak forankring. Men også skoler hvor arbeidet er forankret i toppen, men ikke i lærerkollegiet, har forholdsvis lave verdier på denne indeksen.

Når det gjelder skoler i ulike deler av landet, er det en betydelig forskjell mellom Sørlandet, som utviser størst bredde i programdeltagelsen, og Nord-Norge hvor gjennomsnittet på indeksen for programdeltagelse er særlig lav.

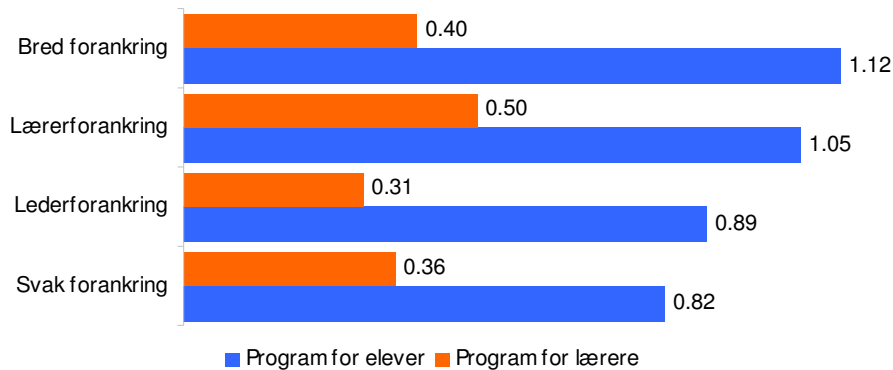
Vi ser også at det er i de kombinerte skolene at deltagelsen i internasjonaliseringsprogrammene er bredest. Smalest deltagelse i programmene er det ifølge undersøkelsen i skoler med bare studieforberedende utdanningsprogram.

Programdeltagelse er også relatert til skolestørrelse. Deltagelsen er bredest i de største skolene og smalest i de minste.

Listen med internasjonaliseringsprogram inneholder både program som er rettet mot elevene, og program som hovedsakelig retter seg mot lærerne. Vi har konstruert indekser etter tilsvarende fremgangsmåte som beskrevet over for hver av disse gruppene.³ Figur 19 viser gjennomsnittsverdien på disse to delindeksene for skoler med ulik organisasjonsmodell.

³ Merk at kategoriene EØS-prosjekt og Andre prosjekt ikke er tatt med i noen av disse delindeksene, da innholdet i disse prosjektene vil kunne variere.

Figur 19: Deltagelse i elev- og lærerrettede program fordelt på skoler med ulik organisasjonsmodell

Når det gjelder deltagelse i elevrettede program, er denne mest omfattende i skoler med bred forankring. Den er også betydelig høyere i skoler hvor arbeidet er forankret hos lærerne enn i de to andre gruppene. Når det gjelder deltagelse i lærerrettede program, er mønsteret et annet. Her er skoler med lærerforankring som har bredest deltagelse, mens skoler med lederforankring kommer på bunn. I skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet drives fra toppen med begrenset deltagelse fra den øvrige lærerstab, er med andre ord prioriteringen av internasjonaliseringsaktiviteter rettet mot lærerne forholdsvis lav. Prioriteringen av disse programmene er tilsvarende høy i skoler hvor det er lærerne selv som er drivkraften i internasjonaliseringsarbeidet.

4. Deltagelse i internasjonaliseringsarbeid utenfor program

Skolene ble også spurt om de driver internasjonaliseringsarbeid som ikke er programtilknyttet, dvs. støttet av et etablert internasjonaliseringsprogram. Som vist i figur 20, er omfanget av denne formen for arbeid forholdsvis omfattende. Vel 30 prosent av skolene oppgir at de har samarbeid med skoler i utlandet som inkluderer lærer- og elevutveksling. Tilsvarende oppgir rundt 19 prosent at det har vennskaps- eller samarbeidsrelasjoner til skoler i utlandet uten utveksling. Vi ser også at omlag 9 prosent av skolene administrerer egne utenlandsklasser⁴ og at rundt 8 prosent har samarbeid med skoler som bare inkluderer lærerutveksling.

Figur 20: Internasjonaliseringsarbeid som ikke er programtilknyttet (prosent)

Også for disse aktivitetene har vi beregnet en indeks som måler skolenes internasjonaliseringsarbeid utenfor de etablerte programmene. For hver av aktivitetene i figur 20 er skolene gitt verdien 0,5 dersom de har vært med på dette i 2010, og 0,5 poeng dersom de var med på dette i perioden 2006-2009. Maksimal skår per aktivitet er dermed 1,0. Skårene for de enkelte aktivitetene er deretter summert for å gi et samlet uttrykk for skolenes internasjonaliseringsarbeid utenom program. Merk at *Samarbeid med skole i utlandet gjennom andre ordninger* ikke er inkludert i indeksen da dette alternativet overlapper med de andre alternativene.⁵ Indeksens maksimalverdi er dermed 4,0. Figur 21 viser hvordan skolene har fordelt seg på denne indeksen.

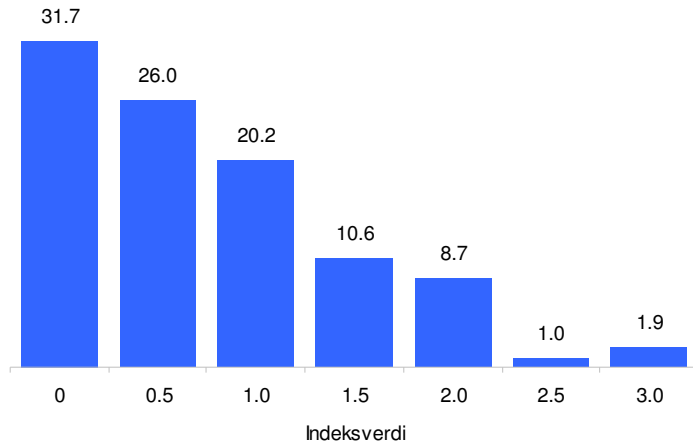
Den første observasjonen er at det er en betydelig større andel skoler som ikke deltar i slike aktiviteter enn når det gjelder internasjonaliseringsarbeid innenfor program. Mens bare 13 prosent av skolene skåret null på indeksen for programdeltagelse, er det nesten 32 prosent av skolene som gjør det samme på indeksen for internasjonaliseringsarbeid utenfor program. Vi ser også at bare vel 22 prosent av skolene har verdier over 1,0. For skoler som er engasjert i

⁴ Skoler som administrerer utenlandsklasser fikk muligheter til å beskrive bakgrunnen for dette. Disse svarene er gjengitt i tabell A3 i appendiks C.

⁵ For oversikt over hvilke utfyllende svar skoler som har krysset av for dette alternativet har gitt, se tabell A2 i appendiks C.

internasjonaliseringsarbeid utenom program, konsentrerer dermed flertallet av disse arbeidet om én eller i høyden to av de aktivitetene som er beskrevet i figur 20.

Figur 21: Skolenes fordeling på indeks for internasjonaliseringsarbeid utenfor program (prosent)

Et interessant spørsmål er i hvor stor grad internasjonaliseringsarbeid utenfor program er et alternativ eller et supplement til programdeltagelse. Med andre ord, er det de samme skolene som er aktive innenfor og utenfor program, eller er de to gruppene av skoler forskjellige? Svaret gis i tabell 3 som viser sammenhengen mellom indeksene for programdeltagelse og for internasjonaliseringsarbeid utenfor program, begge gruppert i tre klasser.

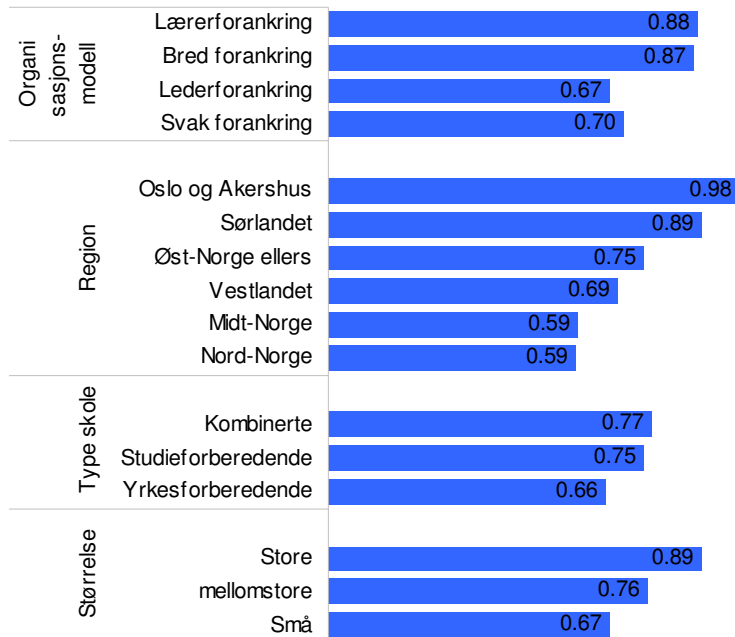
Tabellen viser at nesten 25 prosent av skolene som overhodet ikke er involvert i internasjonaliseringsarbeid utenfor program, heller ikke er engasjert i programbasert internasjonaliseringsarbeid. Gruppen med middels høye aktiviteter utenfor program tenderer derimot til også å være forholdsvis aktive innenfor program. Og når det gjelder de mest aktive skolene utenfor program, er flertallet av disse også aktive programdeltagere.

Tabell 3: Sammenheng mellom internasjonaliseringsarbeid utenfor og innenfor program (prosent)

		Utenfor program			
		0	0,1-1,0	Over 1,0	Total
Innenfor program	0	24,2	9,4		12,0
	0,1-1,0	40,9	32,3	34,8	35,6
	Over 1,0	34,8	58,3	65,2	52,4
	Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Selv om tendensene ikke er veldig sterke kan vi slå fast at internasjonaliseringsarbeid utenfor program for de fleste skolene ikke er et alternativ til programdeltagelse. Skoler som er aktive utenfor program, tenderer også til å være aktive innenfor program.⁶

Figur 22: Gjennomsnittsverdi på indeks for internasjonaliseringsarbeid utenfor program i ulike grupper

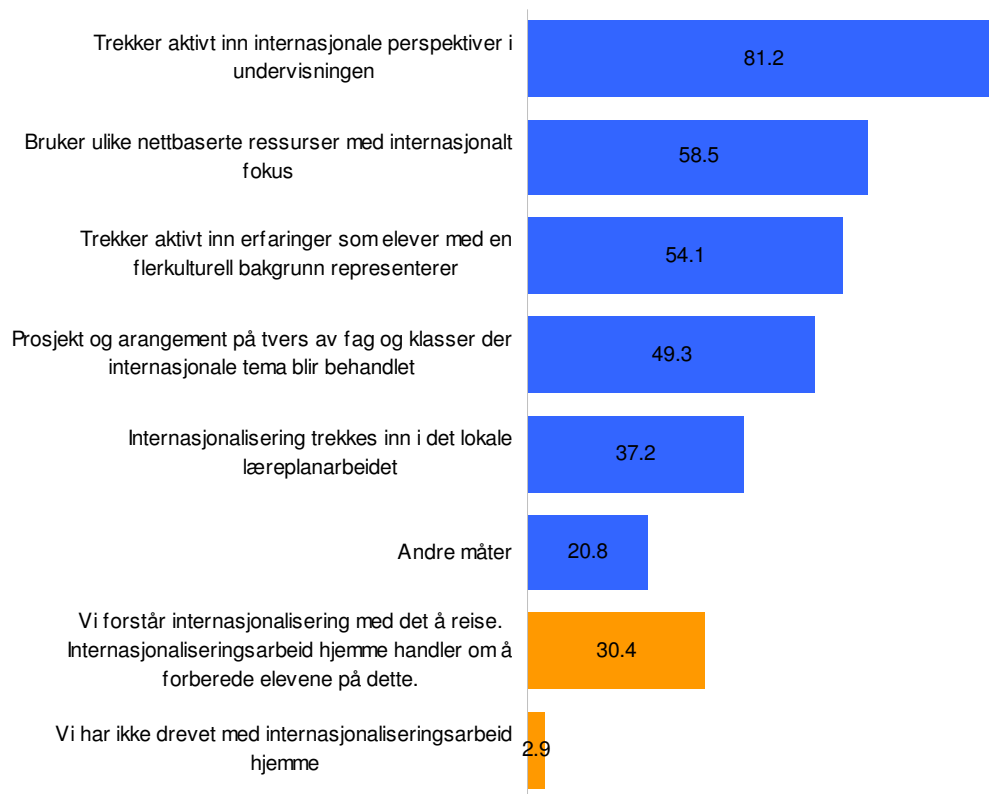
Figur 22 viser hvordan ulike grupper av skoler fordeler seg på indeksen for internasjonaliseringsarbeid utenfor program. Også her er det skoler med lærerforankring eller bred forankring som er mest aktive. Når det gjelder forskjeller mellom regionene, er mønsteret noe forskjellig fra programdeltagelse. Først og fremst er skolene i Oslo og Akershus betydelig mer aktive utenfor program enn de er innenfor program. For skolene i Midt-Norge er forholdet det motsatte, disse er markert mer aktive innenfor program enn utenfor. Når det gjelder skoletype er forskjellene mellom gruppene forholdsvis små. Variasjonene mellom skoler av ulik størrelse følger samme mønster som for programdeltagelse. Aktiviteten er størst i de største skolene og minst i de minste.

⁶ Spearman correlation for resultatene i tabell 3 er 0,28. Pearson's r correlation for de to indeksene ugruppert er 0,30.

5. Internasjonaliseringsarbeid hjemme

Arbeid med internasjonalisering handler ikke bare om utveksling, vennskapsklasser og internasjonalt samarbeid. Mye av internasjonaliseringsarbeidet foregår også i klasserommet som en del av den vanlige undervisningen. Skolene ble derfor også spurt hvordan de arbeider med internasjonalisering hjemme. Figur 23 viser hvor stor andel av skolene som har krysset av for de ulike alternativene på dette spørsmålet.

Figur 23: Gjennomsnitt på indeks for internasjonaliseringsarbeid utenfor program i ulike grupper (prosent)

Over 80 prosent av skolene oppgir at de aktivt trekker inn internasjonale perspektiv i undervisningen. Nesten 60 prosent benytter også ulike nettbaserte ressurser med internasjonalt fokus. Vi ser også at rundt 54 prosent av skolene drar nytte av de erfaringene som elever med en flerkulturell bakgrunn representerer. Når det gjelder tverrfaglige prosjekt og arrangement med et internasjonalt fokus, er dette oppgitt av knapt halvparten av skolene. Og så mye som 37 prosent av skolene trekker også inn internasjonalisering i det lokale læreplanarbeidet. Andelen som overhodet ikke driver internasjonaliseringsarbeid hjemme, er svært liten (rundt tre prosent), men vi ser at nesten 30 prosent av skolene setter likhetstegn

mellom internasjonalisering og det å reise, og avgrenser det hjemlige arbeidet til å forberede elevene på dette.⁷

Tabell 4 viser hvordan skoler med ulike organisasjonsmodell engasjerer seg i ulike former for internasjonaliseringsarbeid hjemme. Til forskjell for de andre aktivitetsformene vi har sett på, er det ingen systematiske forskjeller mellom de fire organisasjonsmodellene når det gjelder internasjonaliseringsinnsats på hjemmebane. Blant annet ligger skoler med svak forankring marginalt over skoler med bred forankring når det gjelder å trekke inn internasjonale perspektiver i undervisningen. Skoler med svak forankring er også mest aktive når det gjelder å trekke inn erfaringer fra elever med flerkulturell bakgrunn og å trekke inn internasjonaliseringsperspektiver i det lokale læreplanarbeidet. Derimot er det skoler med bred forankring og til dels også skoler hvor arbeidet er forankret hos lærerne som i størst grad engasjerer seg i tverrfaglige prosjekt og arrangement med et internasjonalt fokus. Det er også verdt å merke seg at det er skoler med lærerforankring som har de høyeste andelene som overhodet ikke driver internasjonaliseringsarbeid hjemme eller som avgrenser dette arbeidet til reiseforberedelse.

Tabell 4: Andel skoler som deltar i internasjonaliseringsarbeid hjemme, etter organisasjonsmodell (prosent)

	Svak forankring	Lederforankring	Lærerforankring	Bred forankring
Trekker aktivt inn internasjonale perspektiver i undervisningen	87,8	75,0	85,0	86,4
Bruker ulike nettbaserte ressurser med internasjonalt fokus	57,1	51,6	60,0	68,2
Trekker aktivt inn erfaringer som elever med en flerkulturell bakgrunn representerer	63,3	56,3	35,0	56,1
Prosjekt og arrangement på tvers av fag og klasser der internasjonale tema blir behandlet	36,7	39,1	50,0	69,7
Internasjonalisering trekkes inn i det lokale læreplanarbeidet	40,8	35,9	30,0	39,4
Andre måter	14,3	20,3	10,0	30,3
Vi har ikke drevet med internasjonaliseringsarbeid hjemme	2,0	3,1	5,0	1,5
Vi forstår internasjonalisering med det å reise. Internasjonaliseringsarbeid hjemme handler om å forberede elevene på dette.	24,5	32,8	40,0	31,8

Tabell 5 viser de samme resultatene for skoler med ulike kombinasjoner av utdanningsprogram. Her er mønstrene mer entydige. Både når det gjelder internasjonale

⁷ Skoler som krysset av for alternativet "Andre måter", fikk muligheter til å utdype hva dette er. Disse svarene er gjengitt i tabell A4 i appendiks C.

perspektiv i undervisningen, nettbaserte ressurser og bruk av erfaringer fra elever med flerkulturell erfaring, er aktivitetene ved de rene studieforberedende skolene markert høyere enn ved de yrkesfaglige skolene. De kombinerte skolene plasserer seg omtrent midt mellom disse ytterpunktene.

Tabell 5: Andel skoler som deltar i internasjonaliseringsarbeid hjemme etter utdanningsprogram (prosent)

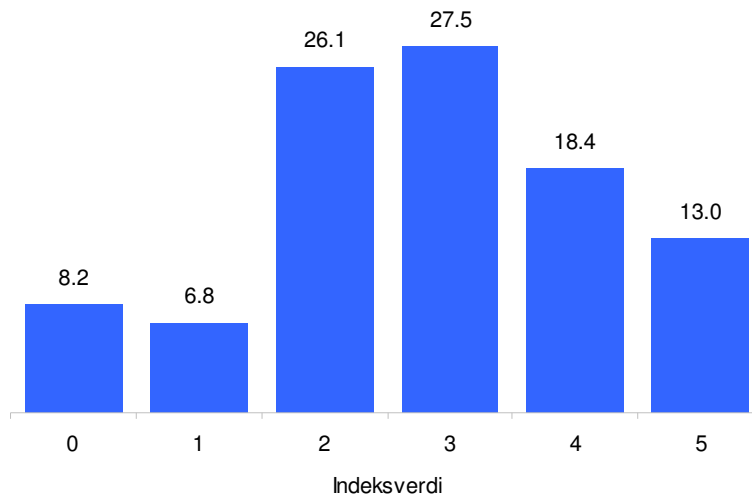
	Studieforberedende	Kombinerte	Yrkesforberedende
Trekker aktivt inn internasjonale perspektiver i undervisningen	94,4	85,5	61,4
Bruker ulike nettbaserte ressurser med internasjonalt fokus	88,9	62,8	31,8
Trekker aktivt inn erfaringer som elever med en flerkulturell bakgrunn representerer	77,8	55,9	38,6
Prosjekt og arrangement på tvers av fag og klasser der internasjonale tema blir behandlet	44,4	56,6	27,3
Internasjonalisering trekkes inn i det lokale læreplanarbeidet	22,2	37,9	40,9
Andre måter	22,2	19,3	25,0
Vi har ikke drevet med internasjonaliseringsarbeid hjemme	5,6	2,1	4,5
Vi forstår internasjonalisering med det å reise. Internasjonaliseringsarbeid hjemme handler om å forberede elevene på dette.	5,6	33,8	29,5

Når det gjelder tverrfaglige prosjekt er det derimot de kombinerte skolene som ligger på topp. Det er også interessant å merke seg at det er de rene yrkesfaglige skolene som mest aktivt bringer inn et internasjonaliseringsperspektiv i det lokale læreplanarbeidet. Vi observerer også at det først og fremst er yrkesforberedende og kombinerte skoler som avgrenser det hjemmebaserte internasjonaliseringsarbeidet til reiseforberedelse.

Vi har også konstruert en oppsummerende indeks for internasjonalisering hjemme. I denne indeksen er skolene gitt verdien 1,0 for hver av de fem første aktivitetene i figur 23.⁸ Den teoretiske maksimumsverdien på denne indeksen er derfor 5,0. Figur 24 viser hvordan skolene har fordelt seg på denne indeksen.

⁸ Vi har valgt å holde kategorien "Andre måter" utenfor fordi de aktivitetene som skolene har spesifisert her, langt på vei er sammenfallende med de andre kategoriene.

Figur 24: Skolenes fordeling på indeks for internasjonaliseringsarbeid hjemme (prosent)

Vi ser at det bare er vel 8 prosent av skolene som ikke har krysset av for noen av de aktuelle alternativene for hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid (indeksverdi= 0). Tyngden av skolene har krysset av for to eller tre aktiviteter, og hele 13 prosent har krysset av for alle fem.

Samvariasjonsmønstrene mellom de ulike formene for hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid viser at det først og fremst er det å trekke det internasjonale perspektivet inn i undervisning, å benytte nettressurser og å dra nytte av erfaringene til elever med flerkulturell bakgrunn som opptrer sammen.

Også når det gjelder denne formen for internasjonaliseringsarbeid, er det interessant å se i hvor stor grad dette er et alternativ, eller et supplement, til de andre formene for internasjonalisering vi har sett på.

Resultatene viser at det er en svak positiv sammenheng mellom programbasert og hjemmebasert internasjonaliseringsvirksomhet.⁹ Det er med andre ord en svak tendens til at skoler som er aktive innenfor program, også er aktive når det gjelder hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid.

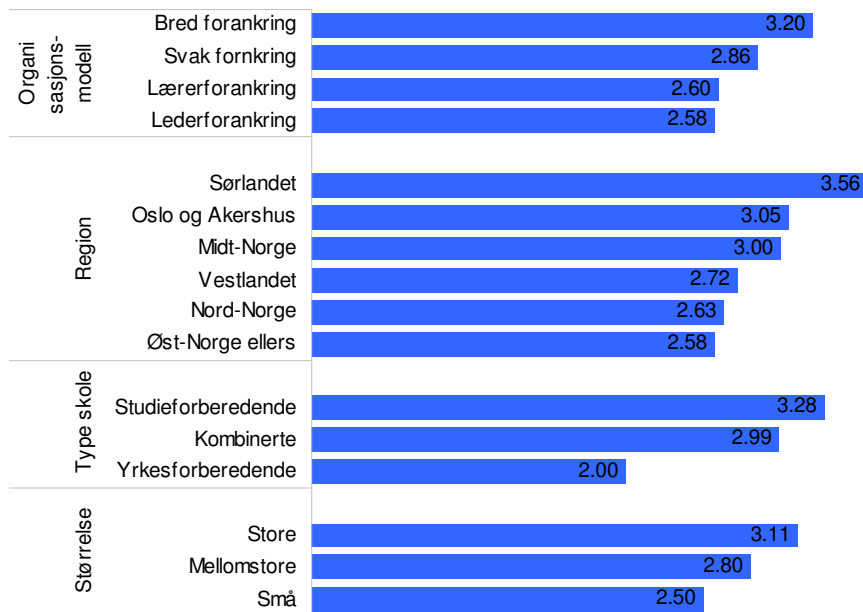
Sammenhengen mellom hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid og internasjonaliseringsarbeid utenfor program er derimot mer eller mindre fraværende.¹⁰ Det er med andre ord ingen tendens til at skoler som er aktive når det gjelder internasjonalisering utenfor program, også er aktive når det gjelder hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid.

I figur 25 ser vi hvordan indeksen for hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid fordeler seg langs noen viktige dimensjoner.

⁹ Pearson's r er 0,187 som er signifikant på 0,001-nivå.

¹⁰ Pearson's r er 0,125 som er et ikke-signifikant resultat.

Figur 25: Gjennomsnittsverdi på indeks for hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid i ulike grupper

Når det gjelder skoler med ulik organisasjonsmodell får vi bekreftet de tendensene vi så i tabell 3, at hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid også er utbredt i gruppen av skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er svakt forankret. Selv om forskjellene ikke er så store, ligger denne gruppen over både de lærerforankrede og de lederforankrede skolene i gjennomsnittsverdi. Når det gjelder studieretning er det i de rene studieforberedende skolene og de kombinerte skolene at disse aktivitetene er mest utbredt. Forskjellene mellom skoler av ulik størrelse følger det samme mønsteret som vi har sett for de andre formene for internasjonalisering; bredden i aktivitetene er størst i de største skolene og minst i de minste skolene.

Det bør bemerkes at svarene på spørsmålene om internasjonalisering hjemme trolig er mindre presise enn svarene på spørsmålene om andre former for internasjonalisering. Spørreskjemaene er i de fleste tilfeller fylt ut av skoleledelsen som trolig har mer presis kunnskap om deltagelse i programmer og reiseaktivitet enn de har om innholdet i undervisningen i det enkelte klasserom. Og mens svarene på spørsmål om deltagelse er rene ja/nei-spørsmål, er ikke dette tilfellet når det gjelder forhold som i hvor stor grad internasjonaliseringsperspektiver trekkes inn i normalundervisningen.¹¹

¹¹ I tillegg til spørsmålene om internasjonalisering innenfor og utenfor program, samt internasjonalisering hjemme, fikk skolene også mulighet til å beskrive om de har andre aktiviteter de vil definere som internasjonalisering. Disse svarene er gjengitt i tabell 5A i appendiks C.

6. Deltagelse ved ulike studieprogram

Vi har sett at deltagelsen i ulike former for internasjonaliseringsarbeid varierer mellom skoler med ulik sammensetning av studieprogram. I dette avsnittet skal vi gå et steg videre å se i hvor stor grad deltagelsen også varierer mellom de enkelte studieprogrammene. Vi spurte skolene hvilke studieprogram som hadde deltatt i internasjonalt samarbeid det siste året. Ved å kombinere dette med informasjon om hvilke studieprogram som tilbys ved skolen, har vi beregnet hvor stor andel av de skolene som tilbyr et studieprogram, som har latt elevene på dette programmet delta i internasjonalt samarbeid. Merk at dette ikke sier noe om hvilke former for internasjonalt samarbeid elevene ved de ulike utdanningsprogrammene har deltatt i, bare om de har deltatt eller ikke. Resultatene er vist i figur 26.

Alt i alt er det elevene på studiespesialisering som i størst grad deltar i internasjonalt samarbeid. Av skoler som tilbyr dette utdanningsprogrammet, oppgir hele 84,3 prosent at elevene har deltatt i denne typen samarbeid. Deretter kommer skoler med naturbruk, hvor to av tre skoler har engasjert elevene ved dette studieprogrammet i internasjonalt samarbeid. Når det gjelder de andre yrkesrettede studieprogrammene, er det en entydig tendens til at de serviceorienterte og kreative studieprogrammene har høyere deltagelse enn de teknisk og industrielt orienterte studieprogrammene.

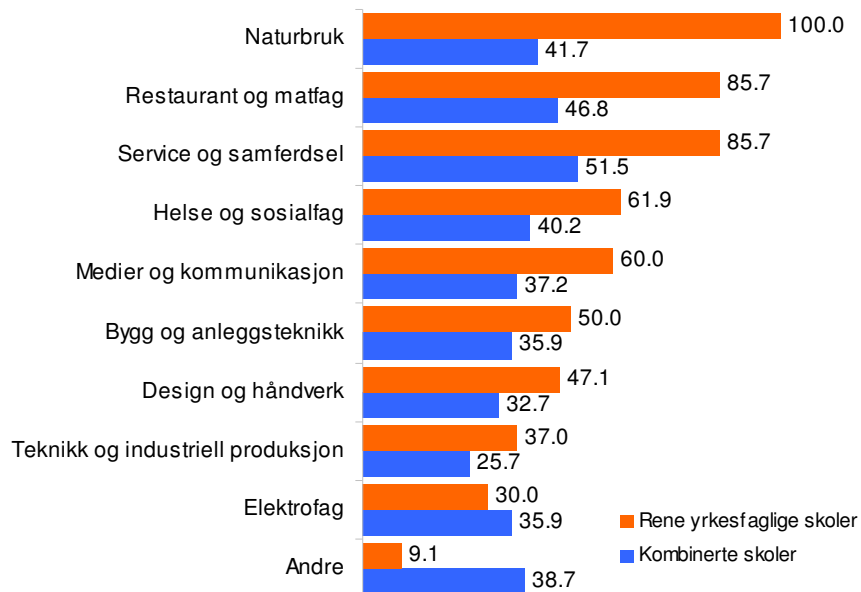
En interessant observasjon er at elever på yrkesfaglige studieprogram jevnt over deltar mer på rene yrkesfaglige skoler enn på kombinerte skoler. Dette er illustrert i figur 27.¹² Forskjellene er størst på studieprogram hvor deltagelsen er høy, særlig naturbruk, restaurant og matfag og service og samferdsel. Når det gjelder elever på studiespesialisering finner vi derimot ingen vesentlig forskjell mellom rene studieforberevende skoler og kombinerte skoler (82 prosent ved rene studiespesialiserende skoler og 84 prosent på kombinerte skoler.). Det kan med andre ord se ut som de kombinerte skolene har en tendens til å prioritere elever på studiespesialisering på bekostning av elever på yrkesforberedende utdanningsprogram når det gjelder mulighetene for å delta i ulike former for internasjonalisering.

¹² Idrettsfag og Musikk, dans og drama er tatt ut av denne sammenligningen pga. for lavt antall skoler i en av de to kategoriene.

Figur 26: Andel av skolene som tilbyr ulike utdanningsprogram som har deltatt i internasjonalt samarbeid siste år (prosent)

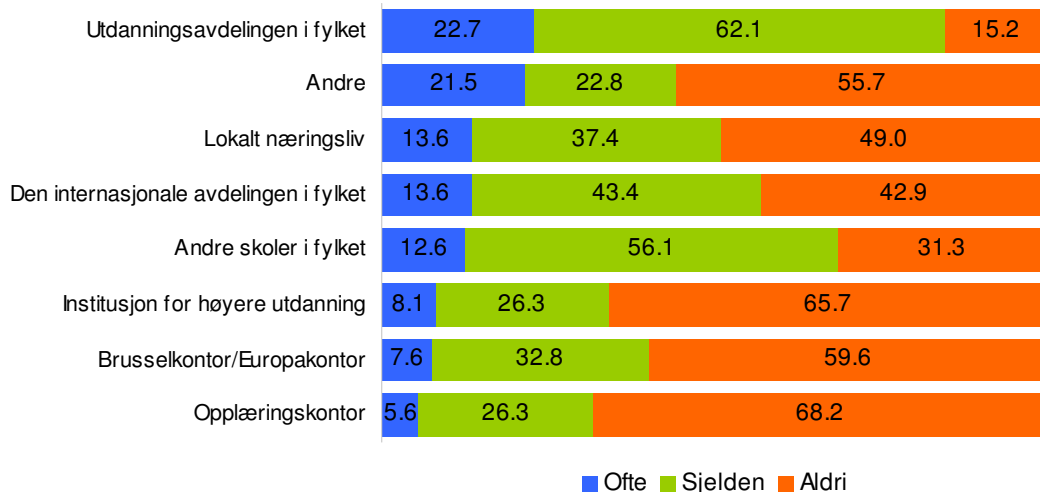
Figur 27: Andel av skolene som tilbyr ulike yrkesforberedende utdanningsprogram som har deltatt i internasjonalt samarbeid siste år, fordelt på skoletype (prosent)

7. Samarbeidspartnere

Vi skal se nærmere på i hvor stor grad skolene samarbeider med andre i sitt internasjonaliseringsarbeid. Dette gjelder både samarbeid med andre skoler og utdanningsinstitusjoner, offentlige myndigheter og privat næringsliv. Figur 28 viser hva skolene har svart når det gjelder samarbeid:

Figur 28: Samarbeid med andre aktører (prosent)

Den viktigste samarbeidspartneren for skolene sett under ett er, ifølge disse resultatene, utdanningsavdelingen i fylket. Nesten 23 prosent av skolene oppgir at de ofte samarbeider med denne avdelingen. Nesten like mange oppgir at de ofte samarbeider med Andre. Dette er en åpen kategori som ifølge de tilleggsopplysningene som er gitt av skolene bl.a. inkluderer SIU, Elos (et Comenius 3-nettverk), fylkesmannen, Ungt entreprenørskap, Fredskorpset.¹³

Når det gjelder lokalt næringsliv, andre skoler i fylket og den internasjonale avdelingen i fylket, er disse oppgitt som en ofte brukt samarbeidspartner av mellom 12,6 og 13,6 prosent av skolene. Institusjoner for høyere utdanning, Brusselkontor/Europakontor og opplæringskontor er oppgitt av godt under 10 prosent av de spurte. Når det gjelder opplæringskontorene bør det bemerkes at disse hovedsakelig retter sitt arbeid mot fag- og yrkesutdanning og dermed ikke er like relevante samarbeidspartnere for alle skoler.

Samarbeidsrelasjoner vil ofte være påvirket av lokale forhold, enten fordi en aktør, f.eks. en fylkeskommunal etat, er spesielt aktiv i fylket eller fordi relevante samarbeidspartnere, f.eks. et Europakontor, ikke finnes i det fylket skolen ligger. I tabellen nedenfor lister vi opp de fylkene hvor samarbeidet med de ulike aktørene er tettest.

¹³ For en oversikt over disse tilleggsopplysningene, se tabell A9 i appendiks C

Tabell 6: Samarbeid med ulike aktører, fylker med størst andel/konsentrasjon

Aktør	Tettest samarbeid i:
Utdanningsavdelingen i fylket	Buskerud (100 %), Nord-Trøndelag (50%), Sør-Trøndelag (41.7 %)
Den internasjonale avdelingen i fylket	Hedmark (33.3 %), Sogn og Fjordane (33.3 %), Sør-Trøndelag (25 %)
Europakontor/Brusselkontor	Aust-Agder (60 %), Finnmark (25 %)
Institusjon for høyere utdanning	Finnmark (25 %), Sør-Trøndelag (25 %)
Opplæringskontor	Sogn og Fjordane (33.3 %)
Lokalt næringsliv	Finnmark (50 %), Sogn og Fjordane (41.7 %), Møre og Romsdal (40.0 %)

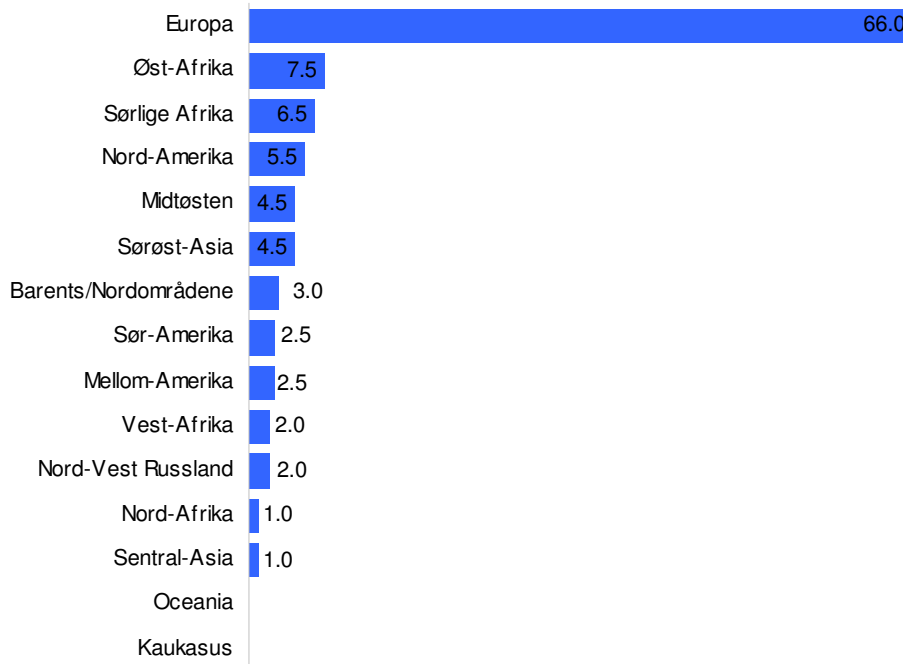
Vi ser at Utdanningsavdelingen i fylket ser ut til å spille en særlig aktiv rolle i Buskerud hvor alle skoler som har svart har oppgitt denne avdelingen som en partner de ofte samarbeider med. Tilsvarende ser Sørlandets Europakontor, som arbeider for begge Agderfylkene, ut til å spille en sentral rolle for skolene i Aust-Agder. Når det gjelder samarbeid med det lokale næringslivet er det skolene i Finnmark, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal som mest aktivt gjør seg nytte av denne muligheten. Det bør imidlertid tas høyde for at det bare er fire skoler i Finnmark som har svart på dette spørsmålet.

Når det gjelder forskjellen mellom organisasjonsmodeller, finner vi at det nesten uten unntak er skoler med bred forankring som har det tetteste samarbeidet med alle eksterne aktører. Også skoler med lederforankring samarbeider forholdsvis mye, særlig med utdanningsavdelingen i fylket og andre skoler i fylket. Skoler med svak forankring, og også skoler med lærerforankring, samarbeider derimot betydelig sjeldnere med de ulike aktørene som vi har sett på her.

8. Samarbeidsland

Skolene ble spurt om hvilke land og geografiske områder de samarbeider med. For samarbeid i Europa kunne de krysse av for hvert enkelt land. For resten av verden kunne de krysse av for større geografiske områder, i hovedsak sub-kontinent. Figur 29 nedenfor viser hvor stor andel av skolene som har samarbeid på ulike kontinent og sub-kontinent.

Figur 29: Skolenes internasjonale samarbeid, geografisk fordeling (prosent)

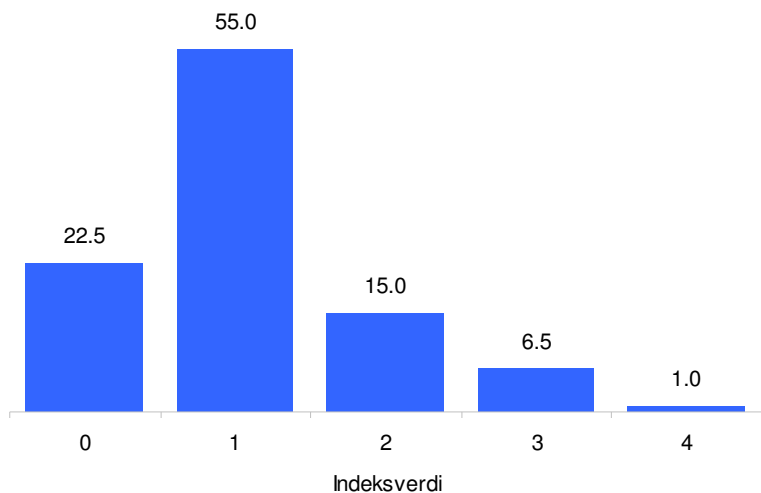

Oversikten viser at samarbeidet i stor grad er konsentrert i Europa. To av tre skoler oppgir at de har samarbeid med skoler innenfor Europas grenser. Andre viktige områder er Øst- og Sørlige Afrika, Nord-Amerika og Sørøst-Asia. Vi ser også at tre prosent av skolene har samarbeid i Barents-/Nordområdene. Dette handler om seks skoler, hvorav fem er lokalisert i Troms og Finnmark.

Valg av samarbeidsområde varierer i noen grad mellom landsdelene i Norge. Skoler på Østlandet og i Trøndelag har for eksempel mer samarbeid i Nord-Amerika enn skoler i andre landsdeler. Tilsvarende utmerker skolene i Trøndelag, Oslo/Akershus og tildels også Sørlandet seg med særlig omfattende samarbeid i Europa. Trøndelagsskolene har også et betydelig mer omfattende samarbeid med skoler i Sørøst-Asia enn skoler andre steder i landet.

For å se i hvor stor grad skolene sprer sitt internasjonale samarbeid over flere geografiske områder, har vi talt opp hvor mange områder skolene har krysset av for. Resultatene av dette er vist i figur 30:

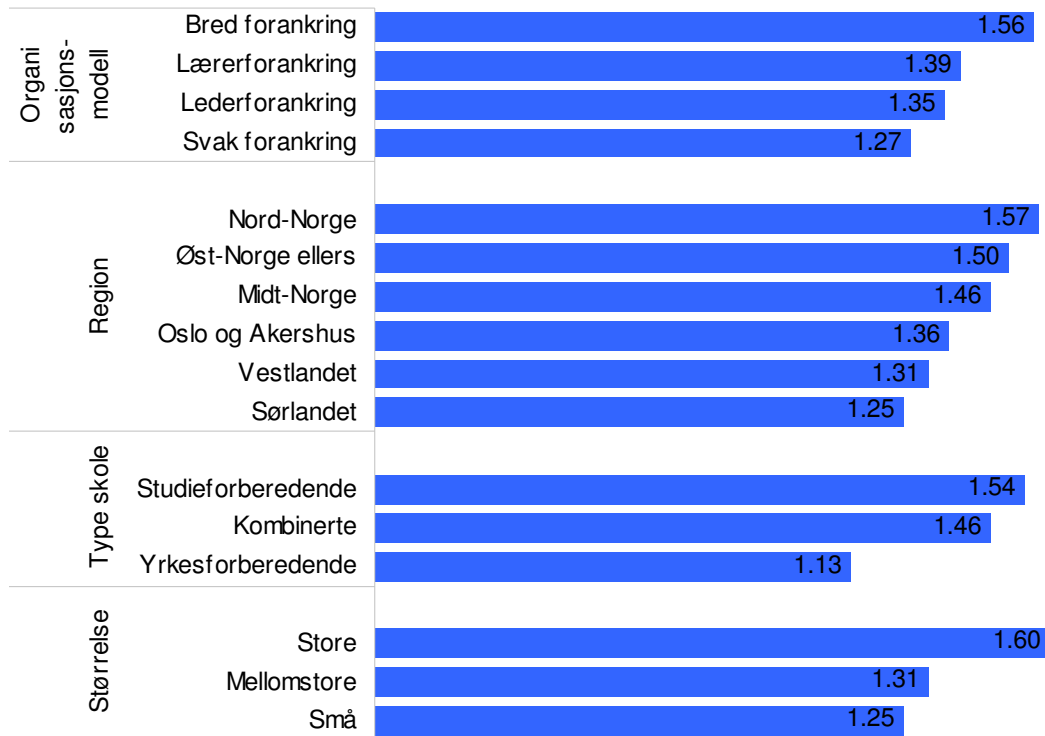
Figur 30: Antall kontinent/sub-kontinent skolene samarbeider med (prosent)

Om vi ser bort fra de 22 prosentene av skolene som ikke har krysset av for noen av de geografiske områdene, finner vi at hovedtyngden av skolene konsentrerer sitt arbeid i en region.

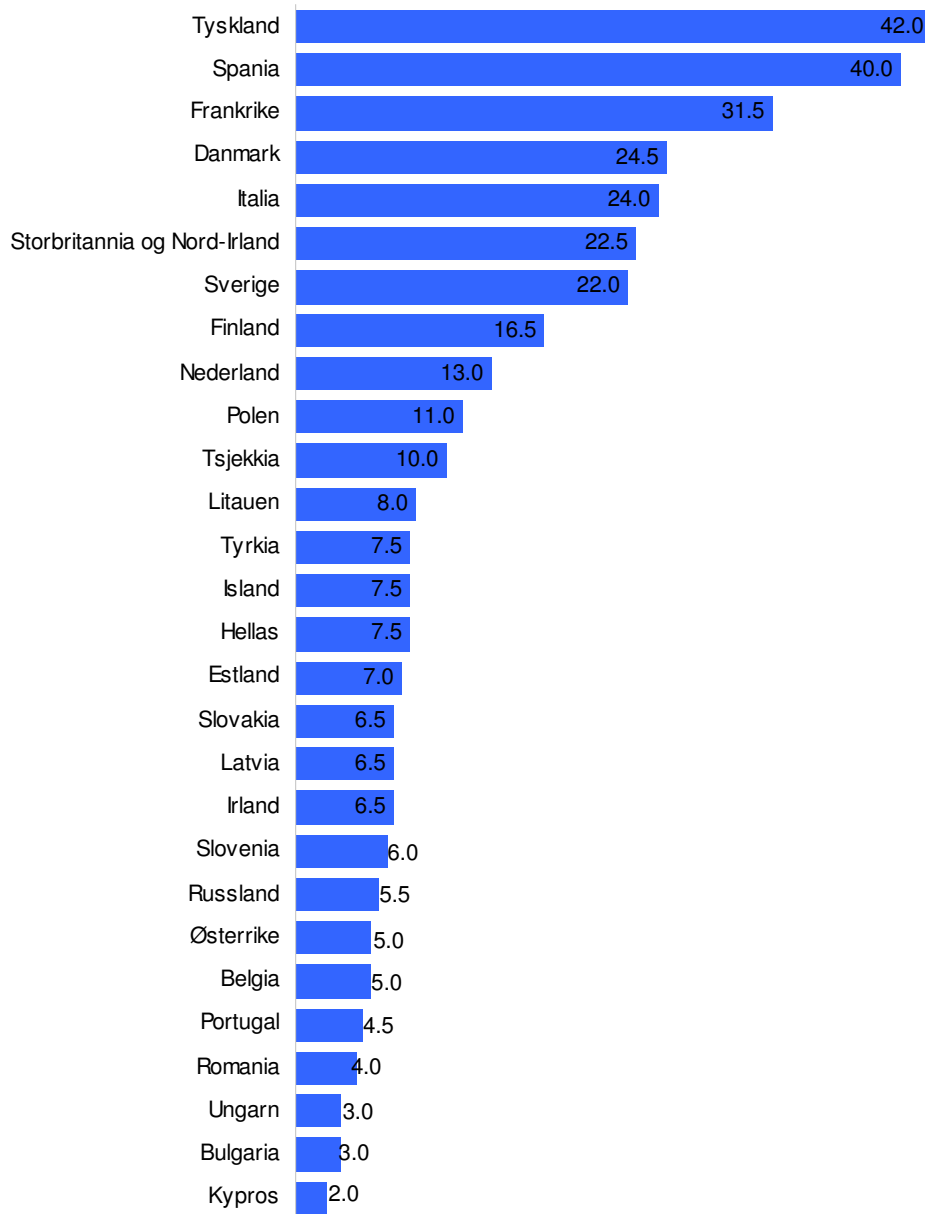
I figur 31 har vi tatt bort skoler som ikke har, eller ikke har oppgitt samarbeidsområder, og beregnet gjennomsnittlig antall samarbeidsområder for de resterende skolene. Vi ser at den geografiske bredden i samarbeidet er størst i skoler med bred forankring og minst i skoler med svak forankring. Vi ser også at skoler i Nord-Norge i gjennomsnitt har samarbeid med flere geografiske områder enn skoler i andre deler av Norge. Den geografiske bredden i samarbeidet er også størst ved rene studieforberedende skoler og kombinerte skoler, og minst i skoler med bare yrkesforberedende studieprogram.

Figur 31: Gjennomsnittlig antall områder for samarbeid (prosent)

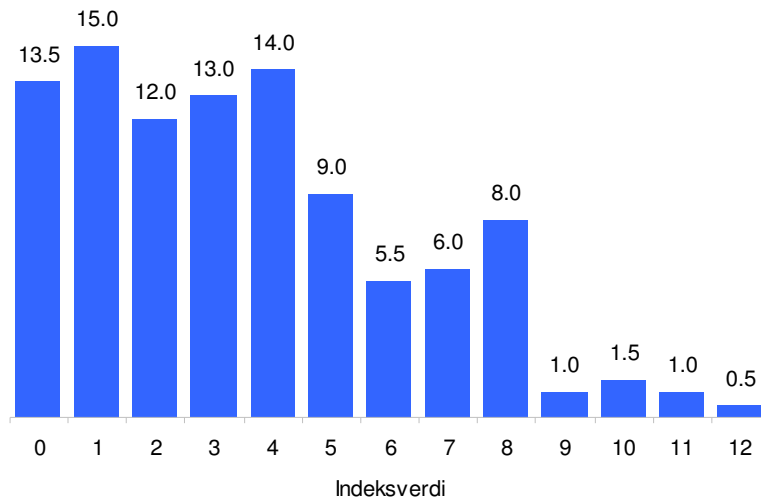
I figur 32 ser vi nærmere på hvor stor andel av skolene som har krysset av for de ulike landene i Europa. Bare land som er markert av minst to prosent av skolene er tatt med. Øverst på denne listen finner vi Tyskland og Spania, som er markert av henholdsvis 42 og 40 prosent av skolene. Vi ser også at Storbritannia, Frankrike og Italia ligger høyt på denne listen. Hjemlandene til de viktigste fremmedspråkene som det undervises i i den videregående skolen, rangerer med andre ord høyt på listen over populære samarbeidsland. Andre viktige samarbeidsland er nabolandene Danmark, Sverige og Finland, samt Nederland, Polen og Tsjekkia. Alle andre land er markert av mindre enn 10 prosent av skolene.

Figur 32: Skolenes internasjonale samarbeid i Europa, fordeling på land (prosent)

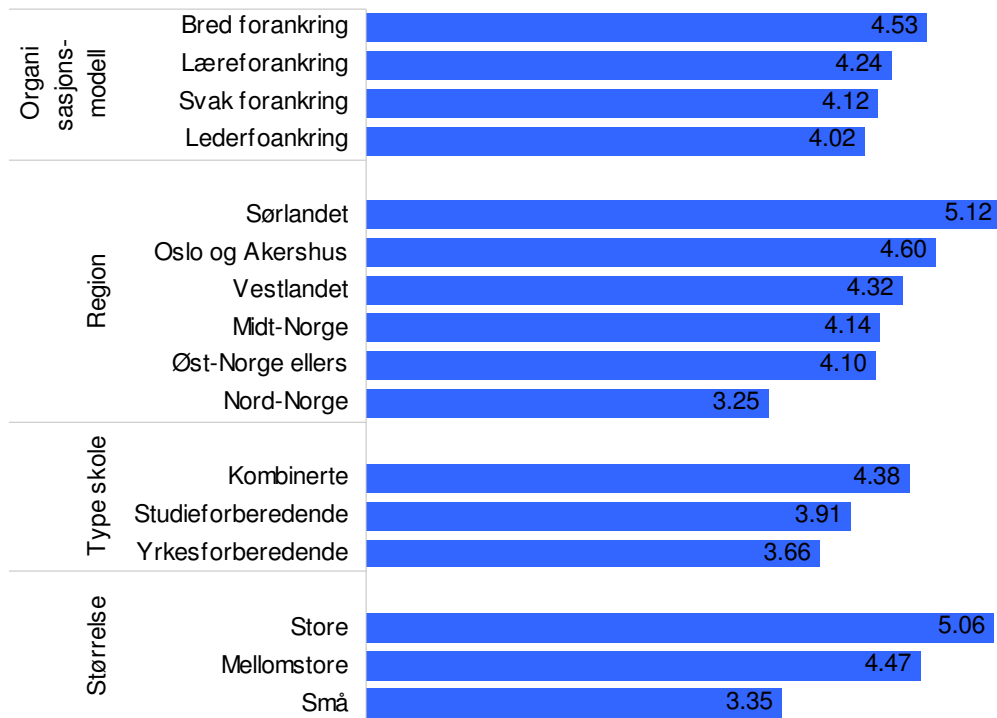
Også her har vi talt opp hvor mange land hver enkelt skole samarbeider med for å gi et bilde av bredden i det geografiske samarbeidet. . Som vist i figur 33, har det store flertallet av skoler samarbeid i mer enn ett europeisk land. Nesten hver tredje skole har samarbeid i fem land eller mer, og tre prosent av skolene har samarbeid i ti land eller mer. Det er naturlig å tro at dette skyldes deltagelse i større programbaserte samarbeidsprosjekt som involverer skoler fra mange land.

Figur 33: Antall land i Europa skolen samarbeider med (prosent)

I figur 34 har vi tatt bort skoler uten samarbeid i Europa og beregnet gjennomsnittlig antall samarbeidsland for ulike grupper av skoler. Forskjellene mellom gruppene er markerte.

Figur 34: Gjennomsnittlig antall samarbeidsland i Europa

Resultatene viser små variasjoner mellom skoler med ulik organisasjonsmodell, der skoler med bred forankring ligger marginalt over de andre tre gruppene. Når det gjelder forskjeller mellom

regionene ligger Sørlandet på topp og Nord-Norge nederst. Dette mønsteret er svært forskjellig fra det vi fant i figur 31. Vi ser også at skolens størrelse har betydning når det gjelder tallet på samarbeidsland.

Dersom vi ekskluderer skoler uten internasjonalt samarbeid er det ingen sammenheng mellom bredde i europeisk og verdensbasert samarbeid. Korrelasjonen mellom antall kontinent/sub-kontinent og antall europeiske land som det samarbeides med er 0,118, noe som er et ikke-signifikant resultat. Det er med andre ord ikke slik at skoler med et bredt samarbeid utenfor Europa også samarbeider med et stort antall land innenfor Europa.

Derimot finner vi en del sterke positive sammenhenger mellom geografisk bredde og de ulike internasjonaliseringsindeksene vi tidligere har sett på, jfr. tabell 7.

Tabell 7: Korrelasjoner mellom geografisk bredde og de tre formene for internasjonalisering (Pearson's r)

	Geografisk bredde	
	Europa	Verden
Programdeltagelse	0,603**	0,268**
- elevrettet	0,612**	0,177*
- lærerrettet	0,260**	0,240**
Internasjonalisering utenfor program	0,129	0,220**
Hjemmebasert internasjonalisering	0,148*	0,111

** signifikant på 0,001-nivå, * signifikant på 0,005-nivå (to-halet)

Dette gjelder i særlig grad sammenhengen mellom antall samarbeidsland i Europa og deltagelse i internasjonaliseringsprogram. Jo flere program skolene deltar i, dess flere europeiske land samarbeider de med. Om vi splitter programdeltagelse i elevrettede og lærerrettede program ser vi at denne sammenhengen er særlig sterk for de elevrettede programmene. Sammenhengen for de lærerrettede programmene er svakere, men fortsatt signifikant.

Også når det gjelder tallet på kontinenter/sub-kontinenter det samarbeides med og programdeltagelse, er alle sammenhenger signifikant positive. Her er det imidlertid for de lærerrettede programmene at sammenhengen er sterkest. Jo flere lærerrettede program skolene deltar i, dess flere geografiske områder rundt om i verden samarbeider de med.

Når det gjelder sammenhengene mellom geografisk bredde og internasjonalisering utenfor program, ser vi at disse bare er signifikante når det gjelder antallet kontinenter/sub-kontinenter. Sammenhengene mellom geografisk bredde og hjemmebasert internasjonalisering er også svake, og bare signifikante når det gjelder bredde innenfor Europa.

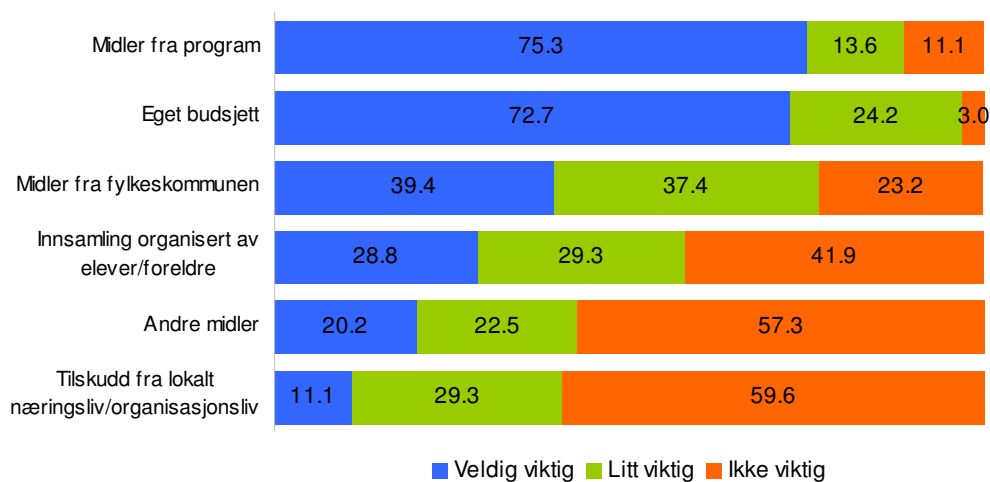
Av de ulike måtene å jobbe med internasjonalisering på som vi har satt søkelyset på i denne studien, er det derfor programdeltagelse som i størst grad får skolene til å søke samarbeid med et større antall land.

9. Ressurser

I dette avsnittet skal vi se nærmere på hvilke ressurser skolenes internasjonaleringsarbeid er basert på. Det skilles her mellom økonomiske ressurser på den ene siden og ikke-økonomiske ressurser på den andre. Den siste gruppen handler hovedsakelig om informasjon, nettverk og kontakter.

Figur 35 viser hva skolene har svart når det gjelder økonomiske ressurser.

Figur 35: Betydningen av ulike former for økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering (prosent)

De to viktigste økonomiske kildene for skolenes internasjonaleringsarbeid er, ifølge disse resultatene, midler som skaffes gjennom søknader til ulike internasjonaleringsprogram og skolenes eget budsjett. Godt over 70 prosent av skolene oppgir disse som veldig viktige kilder. Forholdsvis mange (rundt 40 prosent) oppgir også at midler som er skaffet gjennom søknad til fylkeskommunen, er veldig viktige. Noen færre (knappt 30 prosent) mener at innsamlinger organisert av elever eller foreldre er en veldig viktig kilde for det internasjonaleringsarbeidet som drives. Minst viktig, ifølge disse resultatene, er donasjoner og tilskudd fra lokalt næringsliv og organisasjonsliv.¹⁴

Tabell 8 viser hvordan viktigheten av ulike former for økonomiske ressurser varierer mellom grupper av skoler. Prosenttallene i tabellen er andel av skolene i de ulike kategoriene som har svart at en ressurs er veldig viktig.

¹⁴ For utfyllende svar gitt av skoler som har krysset av for kategorien "Andre midler", se tabell A10 i appendiks C.

Tabell 8: Ulike former for økonomiske ressurser, prosentandel som har svart "Veldig viktig"

	Eget budsjett	Fylkes-kommunen	Program	Elever/foreldre	Donasjoner etc.	Andre midler
Størrelse:						
Små skoler	72,9	32,2	72,9	27,1	15,3	15,6
Middels store skoler	73,0	38,1	79,4	30,2	11,1	21,7
Store skoler	77,4	48,4	77,4	30,6	8,1	25,9
Type:						
Studieforberedende	70,6	29,4	70,6	41,2	11,8	20,0
Kombinerte	74,6	41,3	76,8	31,9	12,3	22,2
Yrkesforberedende	66,7	38,1	73,8	11,9	7,1	15,0
Region:						
Oslo/Akershus	70,3	45,9	70,3	27,0	8,1	22,2
Øst-Norge ellers	62,2	48,6	67,6	29,7	2,7	33,3
Sørlandet	75,0	37,5	75,0	25,0		33,3
Vestlandet	74,7	38,7	80,0	33,3	17,3	13,8
Midt-Norge	71,4	28,6	78,6	28,6	7,1	16,7
Nord-Norge	84,6	26,9	80,8	15,4	15,4	14,3
Organisasjonsmodell:						
Svak forankring	72,9	45,8	75,0	33,3	12,5	15,0
Lederforankring	71,9	40,6	70,3	25,0	12,5	9,7
Lærerforankring	60,0	25,0	85,0	25,0	10,0	37,5
Bred forankring	76,9	38,5	78,5	29,2	9,2	31,0

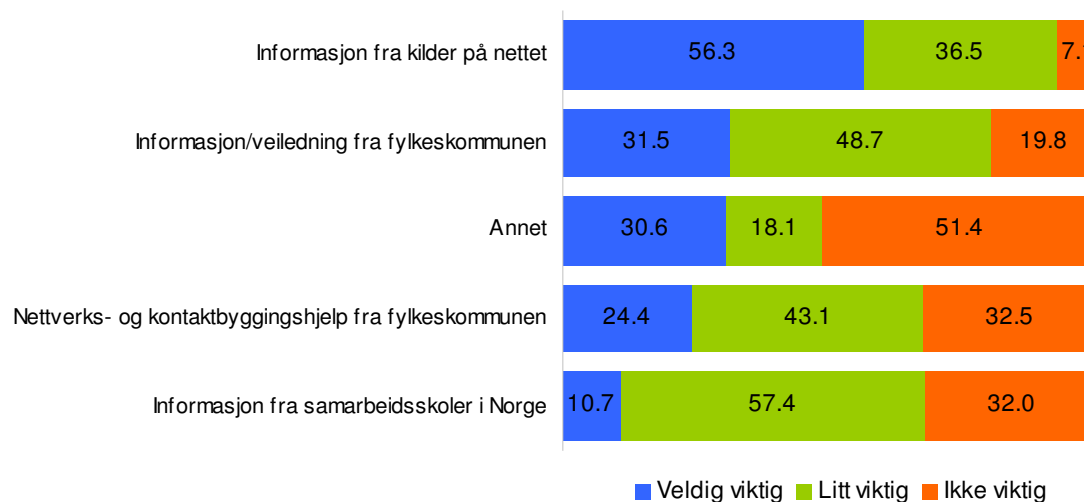
Resultatene viser blant annet at:

- De største skolene legger mer vekt på eget budsjett og midler fra fylkeskommunen enn hva mindre skoler gjør.
- Rene studieforberedende skoler legger mindre vekt på midler fra fylkeskommunen enn hva kombinerte og rene yrkesforberedende skoler gjør.
- Midler innsamlet av elever og foreldre er betydelig viktigere i studieforberedende skoler enn i yrkesforberedende skoler. De kombinerte skolene ligger i denne sammenheng nærmere de studieforberedende enn de yrkesforberedende.
- Når det gjelder organisasjonsmodell er det skoler med lærerforankring som i størst grad oppgir at midler fra programmene er veldig viktige. De samme skolene legger betydelig mindre vekt på midler fra fylkeskommunen og tildels også midler fra eget budsjett.

- De lederforankrede skolene legger minst vekt på midler fra programmene.
- Skoler med svak forankring legger noe mer vekt på midler samlet inn av elever og foreldre enn de andre gruppene.
- Skoler fra Nord-Norge legger mer vekt på midler fra eget budsjett enn skoler fra andre deler av landet.
- Skoler fra Øst-Norge (inkludert Oslo og Akershus) legger mer vekt på midler fra fylkeskommunen enn andre skoler. Skoler fra Øst-Norge legger samtidig mindre vekt på midler fra programmene enn skoler i andre deler av landet.
- Skoler i Nord-Norge legger betydelig mindre vekt på midler samlet inn av elever og foreldre enn skoler fra andre regioner.
- Skoler på Vestlandet og tildels også i Nord-Norge legger betydelig mer vekt på midler fra lokalt nærings- og organisasjonsliv enn skoler fra andre regioner.

Den tilsvarende oversikten for ikke-økonomiske ressurser er vist i figur 36:

Figur 36: Ulike former for ikke-økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering (prosent)

Fremst blant de ikke-økonomiske ressursene er utvilsomt informasjon fra kilder på nettet. Informasjon og veiledning fra fylkeskommunen er oppgitt som veldig viktig av knapt en tredjedel av skolene. Knapt en fjerdedel av skolene mener også at den hjelpen de får fra fylkeskommunen til å knytte kontakter og bygge nettverk, er veldig viktig. Derimot er det heller få, rundt 10 prosent, som mener at informasjon fra andre samarbeidende skoler er veldig viktig.

Kategorien annet, som ligger midt i denne fordelingen, inkluderer ifølge skolenes spesifikasjoner først og fremst informasjon og hjelp fra SIU og egne nettverk.¹⁵

Tabell 9: Ulike former for ikke-økonomiske ressurser, prosentandel som har svart "Veldig viktig"

	Informasjon fra:			Hjelp til nettverksbygging fra fylkeskommunen	Annet
	Internett	Fylkeskommunen	Samarbeids-skoler		
Størrelse:					
Små skoler	47,5	40,7	8,5	28,8	33,3
Middels store skoler	61,9	27,0	11,1	25,4	26,3
Store skoler	59,7	29,0	11,3	19,4	33,3
Type:					
Studieforberedende	58,8	23,5	11,8	11,8	33,3
Kombinerte	58,7	31,2	10,9	26,1	27,1
Yrkesforberedende	47,6	35,7	9,5	23,8	38,9
Region:					
Oslo/Akershus	59,5	32,4	10,8	27,0	20,0
Øst-Norge ellers	56,8	29,7	2,7	16,2	25,0
Sørlandet	50,0	25,0		12,5	50,0
Vestlandet	57,3	40,0	10,7	30,7	33,3
Midt-Norge	57,1	28,6	21,4	28,6	
Nord-Norge	50,0	11,5	19,2	15,4	46,2
Organisasjonsmodell:					
Svak forankring	54,2	45,8	16,7	31,2	31,6
Lederforankring	53,1	34,4	7,8	21,9	24,0
Lærerforankring	55,0	10,0		10,0	40,0
Bred forankring	61,5	24,6	12,3	26,2	34,8

Når det gjelder variasjoner mellom grupper av skoler (se tabell 9), merker vi oss følgende:

- Skolene på Vestlandet mener at informasjon og veiledning fra fylkeskommunen (og til dels også hjelp til å knytte kontakter og bygge nettverk) er viktigere enn skoler fra andre deler av landet.
- Skoler med lærerforankring ser liten nytte i informasjon og hjelp fra fylkeskommunen og fra andre skoler de samarbeider med.

¹⁵ Se tabell A11 i appendiks C for en fullstendig oversikt over utdypende svar.

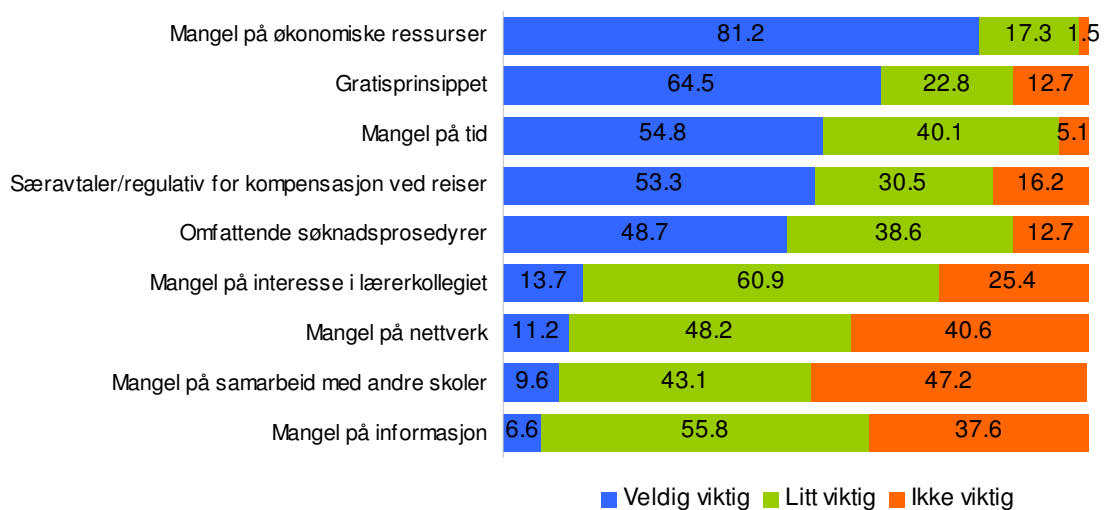
- Rene yrkesforberedende skoler har mindre nytte av den informasjonen som finnes på nettet enn andre skoler.
- Rene studieforberedende skoler legger betydelig mindre vekt på den informasjon og veiledning de får fra fylkeskommunen. Det samme gjelder hjelp fra fylkeskommunen til å knytte kontakter og bygge nettverk.
- Små skoler har mindre nytte av de ressursene som finnes på nettet enn større skoler. Derimot vektlegger disse skolene i langt større grad informasjon, veiledning og hjelp fra fylkeskommunen.

10. Barrierer

Vi skal se nærmere på hva skolene oppfatter som de viktigste barrierene i arbeidet med internasjonalisering. Dette gjelder både ressursbaserte barrierer (mangel på penger, tid, informasjon eller nettverk), organisatoriske eller systembaserte barrierer (gratisprinsippet, reiseregulativ, søknadsprosedyrer) og interessesvikt.

Oversikten for alle skolene samlet er vist i figur 37.

Figur 37: Betydningen av ulike barrierer som skolene møter i arbeidet med internasjonalisering (prosent)

Vel 80 prosent av skolene oppgir at mangel på økonomiske ressurser er en veldig viktig barriere for internasjonaliseringsarbeidet. Det er også verdt å merke seg at gratisprinsippet, som sier at alle aktiviteter i regi av skolen i prinsippet skal være gratis for elevene, oppgis som en veldig viktig barriere av to tredjedeler av skolene. Mangel på tid oppleves også som et veldig viktig problem for mange skoler (rundt 55 prosent). Det samme gjør de to systembaserte barrierene, reiseregulativ (53 prosent) og omfattende søknadsprosedyrer (49 prosent). Alle de andre barrierene fremstår ifølge disse resultatene som mindre viktige for skolene.

I tabell 10 ser vi på hvor stor andel av henholdsvis små, mellomstore og store skoler som oppgir de ulike barrierene som veldig viktig. For hver barriere har vi markert hvilken gruppe av skoler som skiller seg mest ut. Blå markering viser at en gruppe opplever en barriere som mindre viktig enn de andre skolene, oransje markering viser at gruppen opplever barrieren som mer viktig.

Tabell 10: Andel som oppgir en barriere som veldig viktig, etter skolestørrelse (prosent)

	Små skoler	Mellomstore skoler	Store skoler
Mangel på økonomiske ressurser	79,7	79,4	85,5
Mangel på tid	59,3	60,3	48,4
Særavtaler/regulativ for kompensasjon ved reiser	37,3	57,1	66,1
Gratisprinsippet	59,3	46,0	43,5
Omfattende søknadsprosedyrer	59,3	46,0	43,5
Mangel på interesse i lærerkollegiet	20,3	11,1	11,3
Mangel på nettverk	18,6	9,5	4,8
Mangel på samarbeid med andre skoler	15,3	7,9	4,8
Mangel på informasjon	5,1	9,5	3,2

Vi merker oss at store skoler opplever mangel på økonomiske ressurser som en viktigere barriere enn mindre skoler. Samtidig er mangel på tid mindre viktig for disse skolene enn for de to andre gruppene. Det er også verdt å merke seg at mange av de andre barrierene ser ut til å være viktigere for de små skolene enn for de større. Dette gjelder både systembarrierer som gratisprinsippet og søknadsprosedyrer, så vel som mangel på interesse hos egne lærere, mangel på nettverk og mangel på samarbeid med andre skoler. De små skolene er derimot mindre opptatt av problemer knyttet til særavtaler og reiseregulativ enn de større skolene.

Vi har også sett på variasjoner mellom skoler med ulike organisasjonsmodeller når det gjelder hvilke barrierer de opplever som de viktigste. Disse resultatene er gjengitt i tabell 11:

Tabell 11: Andel som oppgir en barriere som veldig viktig, etter organisasjonsmodell (prosent)

	Svak forankring	Lederforankring	Lærerforankring	Bred forankring
Mangel på økonomiske ressurser	97,9	75,0	70,0	78,5
Gratisprinsippet	68,8	67,2	50,0	63,1
Mangel på tid	66,7	51,6	55,0	49,2
Omfattende søknadsprosedyrer	62,5	53,1	40,0	36,9
Særavtaler/regulativ for kompensasjon ved reiser	56,3	54,7	45,0	52,3
Mangel på interesse i lærerkollegiet	20,8	14,1	5,0	10,8
Mangel på nettverk	16,7	10,9	20,0	4,6
Mangel på samarbeid med andre skoler	14,6	6,3	15,0	7,7
Mangel på informasjon	8,3	4,7	10,0	6,2

Skoler med svakt forankret internasjonaliseringsarbeid opplever mange av barrierene som markert viktigere enn de andre skolene. Dette gjelder mangel på tid og økonomiske ressurser, mangel på interesse i lærerkollegiet og at søknadsprosedyrer er omfattende. Vi merker oss også at skoler med lærerforankring er mindre opptatt av de utfordringene som gratisprinsippet reiser, og av problemer knyttet til særavtaler og reiseregulativ. Det er også interessant å se at begge gruppene hvor skoleledelsen spiller en aktiv rolle i internasjonaliseringsarbeidet, dvs. i skoler med lederforankring og bred forankring, så oppleves mangelen på nettverk og samarbeid med andre skoler som mindre viktig enn i de andre skolene.

Tabell 12: Andel som oppgir en barriere som veldig viktig, etter skoletype (prosent)

	Studie- forberedende	Kombinerte	Yrkes- forberedende
Mangel på økonomiske ressurser	88,2	85,5	64,3
Gratisprinsippet	76,5	65,9	54,8
Mangel på tid	58,8	52,9	59,5
Omfattende søknadsprosedyrer	58,8	47,1	50,0
Særavtaler/regulativ for kompensasjon ved reiser	52,9	57,2	40,5
Mangel på interesse i lærerkollegiet	17,6	11,6	19,0
Mangel på samarbeid med andre skoler	5,9	9,4	11,9
Mangel på informasjon	5,9	6,5	7,1
Mangel på nettverk	5,9	8,7	21,4

Når det gjelder skoletype, finner vi at de rene yrkesfaglige skolene er betydelig mindre opptatt av de utfordringene som reises av mangel på økonomiske ressurser, gratisprinsippet og særavtaler og reiseregulativ enn de andre skolene. Derimot er mangel på nettverk en betydelig større barriere for disse skolene enn for de to andre skolegruppene.

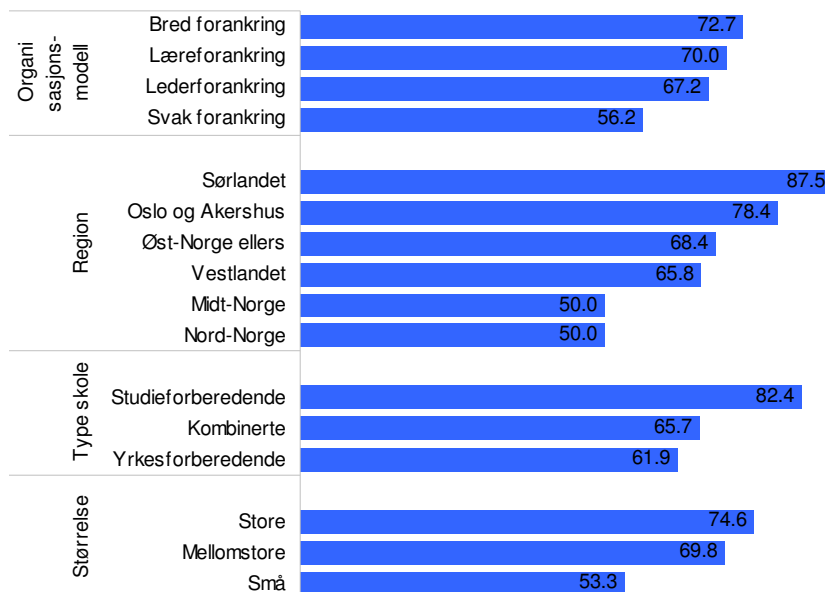
De rene studieforbereidende skolene vurderer søknadsprosedyrene som en viktigere barriere enn de andre skolene, men er mindre opptatt av problemer knyttet til manglende samarbeid med andre skoler. De kombinerte skolene er derimot mindre opptatt av mangel på tid enn andre skoler. Det samme gjelder mangel på interesse i lærerkollegiet.

11. Informasjonstilgang

I forrige avsnitt har vi sett at den potensielle barrieren skolene mener er minst viktig, er mangel på informasjon. Men skolene ble også stilt spørsmål om de opplever at de får tilstrekkelig informasjon om hvilke muligheter de har til å drive internasjonaliseringsarbeid, og om hvordan de eventuelt ønsker å motta slik informasjon.

Resultatene viser at nøyaktig to tredjedeler (66,3 prosent) av skolene opplever at de får tilstrekkelig informasjon om de mulighetene som finnes. Figur 38 forteller hvordan denne andelen varierer mellom ulike grupper av skoler.

Figur 38: Andel skoler som opplever at de får tilstrekkelig informasjon om muligheter for å drive internasjonaliseringsarbeid (prosent)

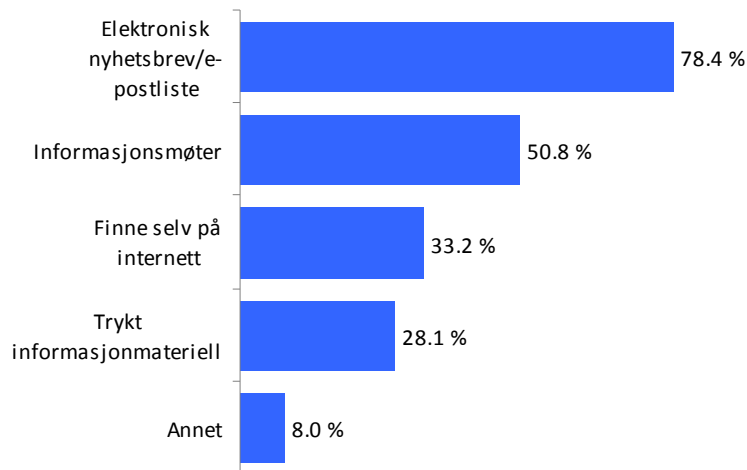
Det er en klar tendens til at jo større skolen er, jo mer fornøyd er man med informasjonstilgangen. Nesten 75 prosent av skolene med et høyt antall skoleplasser svarer ja når de blir spurt om de er fornøyd med informasjonen om mulighetene for internasjonale aktiviteter. Knappt 70 prosent av de mellomstore skolene er fornøyd, mens kun 53,3 prosent av de minste skolene er tilfreds med informasjonstilgangen.

Vi ser også at de rene studieforberedende skolene er betraktelig mer fornøyd med informasjonstilgangen enn de øvrige skoletypene. Mens over 82 prosent av de studieforberedende skolene er fornøyd med informasjonstilgangen, er det kun 65,7 prosent av de kombinerte skoletypene og knappe 62 prosent av de yrkesforberedende skolene som sier seg fornøyd.

Når det gjelder de geografiske variasjonene, er det skolene på Sørlandet og i hovedstadsregionen som er mest fornøyd. Minst fornøyd med informasjonstilgangen er man i Midt-Norge og Nord-Norge.

Et viktig spørsmål i denne sammenheng er selvsagt om opplevelsen av ikke å få tilstrekkelig informasjon skyldes reelle variasjoner i den informasjon som tilbys, eller om forskjeller i skolenes evne og beredskap til å aktivt søke og ta i bruk informasjon også spiller inn. Variasjoner i opplevd informasjonstilgang mellom skoler med ulik organisasjonsmodell kan tyde på at den siste tolkningen har noe for seg. Mens skoler med bred forankring i både ledelse og lærerkollegium er mest fornøyd med den informasjonen som tilbys, er det gruppen av skoler med svak forankring som er mest misfornøyd.

Figur 39: Informasjon om nye program/tiltak for internasjonalisering, preferanser for ulike alternativ

Figur 39 viser andelen skoler som svarte ja på forskjellige spørsmål om hvordan de ønsker å få formidlet informasjon om nye program og tiltak for internasjonalisering. Den mest populære informasjonsformen er elektroniske nyhetsbrev/e-postlister. Nesten 80 prosent av skolene ønsker denne typen formidling. Rundt halvparten av skolene er interessert i informasjonsmøter, 33 prosent ønsker å finne informasjonen selv gjennom internett, mens den minst populære formen er trykt informasjonsmateriell.¹⁶

Hvordan disse svarene varierer mellom ulike skoler, er vist i tabell 13.

¹⁶ For oversikt over kvalitative svar gitt under kategorien "Annet", se tabell A7 i appendiks C.

Tabell 13: Betydningen av ulike former for økonomiske ressurser, andel som har svart "Veldig viktig" (prosent)

	Finne selv på internett	Nyhetsbrev/e-post	Trykt informasjonsmateriell	Informasjonsmøter	Annet
Størrelse:					
Små skoler	21,7	76,7	30,0	51,7	13,3
Middels store skoler	38,1	74,6	28,6	52,4	6,3
Store skoler	38,1	87,3	30,2	52,4	6,3
Type:					
Studieforberedende	35,3	64,7	11,8	41,2	5,1
Kombinerte	32,9	81,4	28,6	52,1	7,9
Yrkesforberedende	33,3	73,8	33,3	50,0	11,9
Region:					
Oslo/Akershus	27,0	73,0	27,0	37,8	2,7
Øst-Norge ellers	36,8	84,2	26,3	47,4	5,3
Sørlandet	37,5	75,0	62,5	50,0	
Vestlandet	32,9	78,9	26,3	59,2	11,8
Midt-Norge	42,9	64,3	35,7	50,0	7,1
Nord-Norge	30,8	84,6	23,1	50,0	11,5
Organisasjonsmodell:					
Svak forankring	27,1	79,2	25,0	50,0	4,2
Lederforankring	29,7	68,8	21,9	46,9	9,4
Lærerforankring	30,0	85,0	35,0	40,0	
Bred forankring	42,4	84,8	34,8	59,1	12,1

Det er generelt små forskjeller mellom hva slags type informasjon som ønskes.

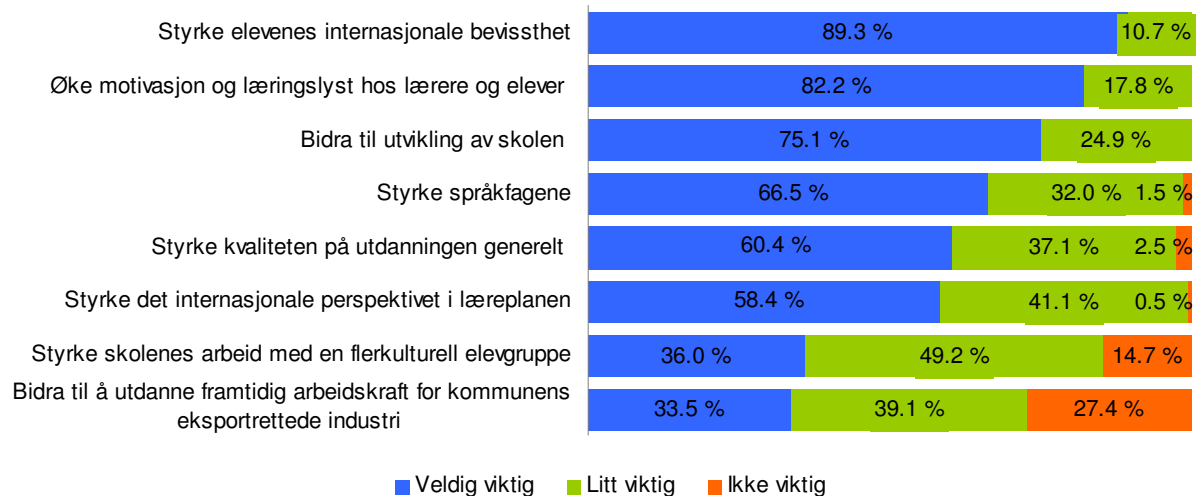
- Små skoler er mer negative til å måtte finne informasjon selv på internett. Mens rundt 38 prosent av de store og mellomstore skolene er positive til dette, svarer knapt 22 prosent av de små skolene bekreftende på dette spørsmålet.
- De store skolene er mer positive til løsninger som innebærer e-postlister. 87,3 prosent av disse skolene svarer bekreftende på at de ønsker informasjon over e-post, sammenlignet med 76,7 prosent av de små skolene og 74,6 prosent av de mellomstore skolene.
- Når man ser på skoletyper viser det seg at de kombinerte skolene er mest positive til e-postlister. 81,4 prosent av disse skolene ønsker en slik ordning, sammenlignet med 64,7 prosent av de studieforberedende og 73,8 prosent av de yrkesforberedende skolene.

- De studieforberedende skolene er negative til trykt informasjonsmateriell. Knappt 12 prosent ønsker slikt informasjonsmateriell, mens andelen for de kombinerte og de yrkesforberedende skolene er henholdsvis 28,6 og 33,3 prosent.
- Skoler på Sørlandet er mer positive til trykt informasjonsmateriell enn skoler i andre deler av landet.
- Skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er bredt, er mer positive til å finne informasjon på internett selv enn andre skoler.

12. Utbytte av og motivene for internasjonalisering

Et viktig spørsmål er skolenes vektlegging av forskjellige argument for å drive internasjonaliseringsarbeid. Skolene ble presentert for et sett av begrunnelser og ble bedt om å angi om de opplever disse som "veldig viktig", "litt viktig" eller "ikke viktig". Tabellen under viser den prosentvise fordelingen mellom alternativene for alle skolene.

Figur 40: Årsaker til at skolen jobber med internasjonalisering (prosent)

Det viktigste argumentet for å jobbe med internasjonalisering er, ifølge disse resultatene, å styrke elevenes internasjonale bevissthet. Nesten 90 prosent av skolene vurderer dette som et veldig viktig argument. Generelt er det få av argumentene som blir vurdert som ikke viktig. Unntakene er internasjonalisering for å a) styrke skolens arbeid med en flerkulturell elevgruppe, og b) bidra til å utdanne framtidig arbeidskraft for eksportindustrien, hvor henholdsvis 14,7 og 27,4 prosent av skolene vurderer dette til å ikke være viktig.

Ideas2evidence gjennomførte i 2010 en tilsvarende undersøkelse om internasjonalisering rettet mot skolefaglig etat i kommunene og utdanningsavdelingene i fylkeskommunene.¹⁷ Her ble det stilt likelydende spørsmål om begrunnelsene for å drive internasjonaliseringsarbeid. Fordi svarskalaen som ble benyttet er noe forskjellig, er ikke de to undersøkelsene direkte sammenlignbare.¹⁸ Det er likevel mulig å se om rangeringen av de ulike argumentene etter viktighet er den samme i de videregående skolene som fylkeskommunenes utdanningsavdelinger.

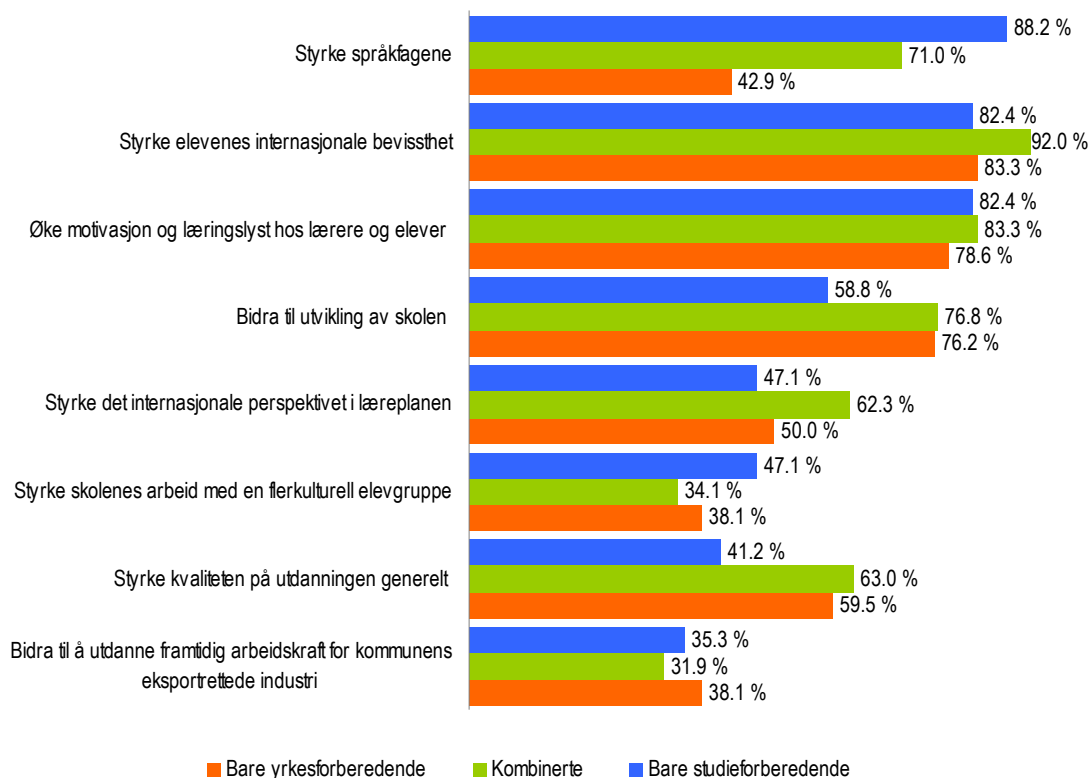
Vektleggingen av de ulike argumentene er jevnt over sammenfallende. Både i skolene og på administrativt nivå i fylkene vektlegges styrkingen av elevenes internasjonale bevissthet høyest

¹⁷ Ryssevik, Jostein og Ingrid Cecilia Holthe: Internasjonalisering i skolesektoren, ideas2evidence Rapport 3:2010. Undersøkelsen ble gjennomført på oppdrag fra SIU.

¹⁸ Denne undersøkelsen har svaralternativene "ikke viktig", "litt viktig" og "veldig viktig", mens rapporten til kommuner og fylkeskommuner hadde "svært lite viktig", "lite viktig", "viktig" og "svært viktig"

og utdanning av framtidig arbeidskraft til lokal eksportrettet industri lavest. To forskjeller bør likevel nevnes. Skolene vektlegger motivasjonsøkning hos lærere og elever høyere enn hva tilfellet er på administrativt nivå. Samtidig vektlegger skolene styrkingen av det internasjonale perspektivet i læreplanen lavere enn utdanningsavdelingene i fylket.

Figur 41: Årsaker til at skolen jobber med internasjonalisering, fordelt etter skoletype og svaralternativ "veldig viktig"

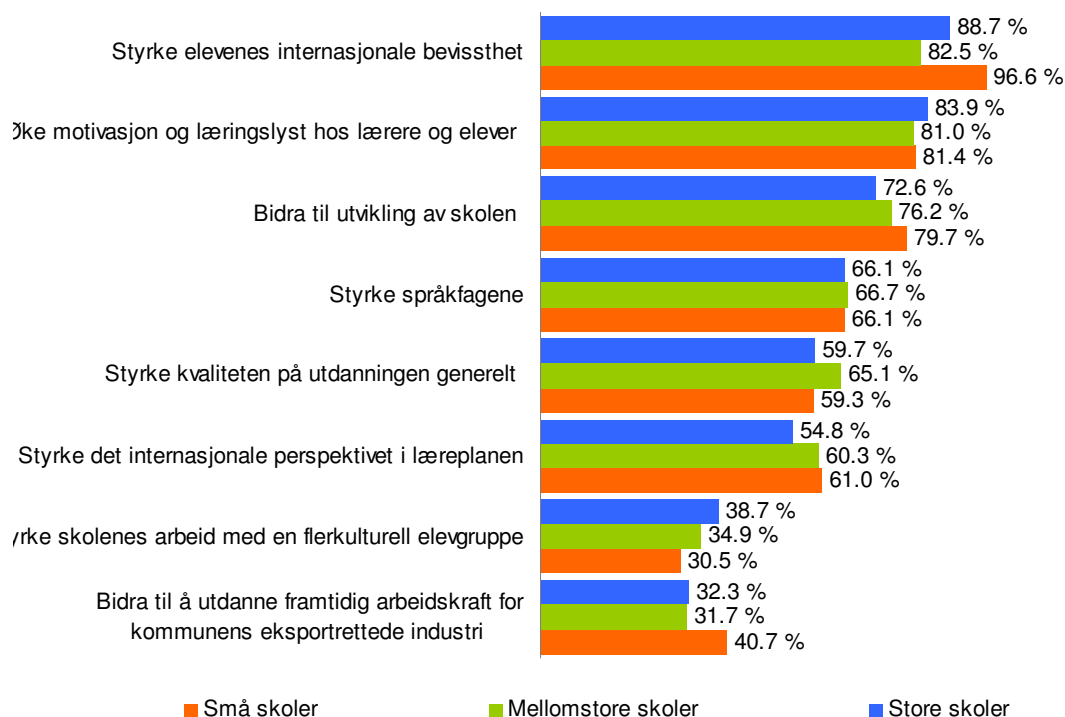

I figur 41 er vektleggingen av argumentene for internasjonalisering fordelt på skoletype. Prosentandelen refererer til antallet som svarte "veldig viktig" på det enkelte argument. Skoletypene skiller seg fra hverandre særlig når det gjelder vektlegging av argumentet "Styrke språkfagene". Hele 88,2 prosent av skolene som kun har studieforberedende linje, anser dette som et veldig viktig argument. Til sammenligning er det kun knappe 43 prosent av skolene med bare yrkesforberedende linjer som mener det samme.

Det er verdt å merke seg at de studieforberedende skolene i mindre grad enn de andre skoletypene anser internasjonalisering som et ledd i å utvikle skolen eller styrke utdanningskvaliteten generelt. Disse skolene er imidlertid mer opptatt av at internasjonaliseringsarbeidet har en viktig rolle når det gjelder å styrke arbeidet med skolens flerkulturelle elevgrupper.

Figur 42 fordeler vektleggingen av argumentene for internasjonalisering etter skolestørrelse. Også her vises andelen av skolene som har angitt at argumentet er "veldig viktig".

Figur 42: Årsaker for å jobbe med internasjonalisering i skolen, fordelt etter skolestørrelse og svaralternativ "veldig viktig"

Sett under ett er det ikke store forskjeller mellom vurderingene til skoler av ulik størrelse. Små skoler vektlegger likevel internasjonaliseringsarbeid som et argument for å utdanne fremtidig arbeidskraft for eksportindustrien i større grad enn store og mellomstore skoler. Nesten 41 prosent av skolene med et lavt antall skoleplasser vurderer dette som et veldig viktig argument, sammenlignet med rundt 32 prosent av de større skolene.

Skoler med et høyt antall skoleplasser er imidlertid mer opptatt av arbeidet med en flerkulturell elevgruppe enn hva tilfellet er for små skoler. Henholdsvis 38,7 og 30,5 prosent vurderer dette som et veldig viktig argument. Små skoler synes også å være mer opptatt av internasjonalisering som et ledd i å styrke elevenes internasjonale bevissthet, samt bidra til å utvikle skolen enn hva store og mellomstore skoler synes å være.

Vektleggingen av de ulike argumentene for internasjonalisering i skoler med ulike organisasjonsmodell er vist i tabell 14. Også her er det andelene som har angitt et argument som "veldig viktig" som presenteres. Viktige avvik er markert med fargekoder.

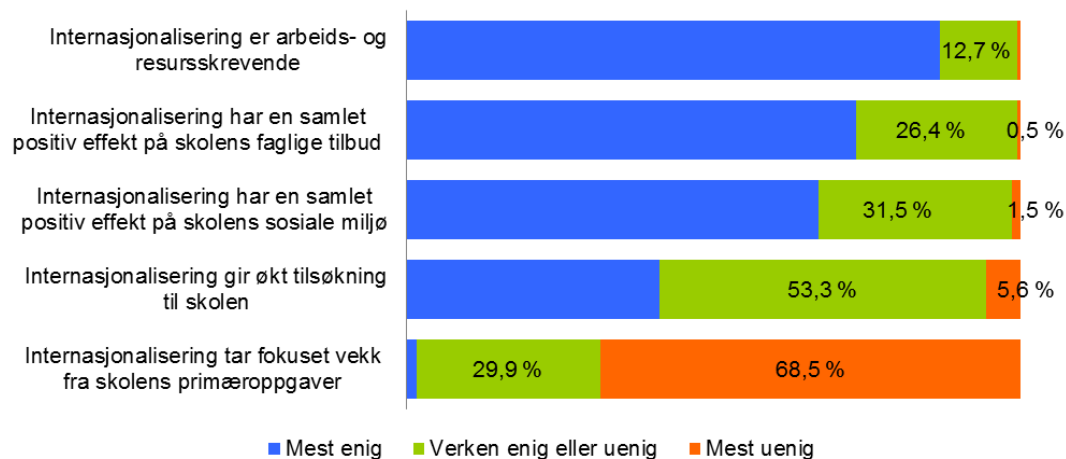
Tabell 14: Årsaker for å jobbe med internasjonalisering i skolen, fordelt etter organisasjonsmodell og svaralternativ "veldig viktig" (prosent)

	Svak forankring	Lederforankring	Læreforankring	Bred forankring
Styrke elevenes internasjonale bevissthet	87,5	87,5	90,0	92,3
Styrke skolenes arbeid med en flerkulturell elevgruppe	43,8	32,8	15,0	40,0
Styrke det internasjonale perspektivet i læreplanen	56,3	50,0	65,0	66,2
Styrke kvaliteten på utdanningen generelt	54,2	54,7	50,0	73,8
Styrke språkfagene	70,8	65,6	50,0	69,2
Øke motivasjon og læringslyst hos lærere og elever	77,1	84,4	75,0	86,2
Bidra til utvikling av skolen	66,7	73,4	65,0	86,2
Bidra til å utdanne framtidig arbeidskraft for kommunens eksportrettede industri	25,0	35,9	25,0	40,0

Vi ser at skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er forankret i lærerkollegiet, er betydelig mindre opptatt enn andre skoler av den effekten dette arbeidet kan ha for å styrke arbeidet med en flerkulturell elevgruppe. De samme skolene legger også mindre vekt enn andre skoler på internasjonalisering som et middel for å styrke språkfagene. Vi ser også at det er skoler med svak forankring og lærerforankring som i minst grad ser internasjonalisering som et bidrag i utdanningen av arbeidskraft til eksportindustrien. Skoler med bred forankring av internasjonaliseringsarbeidet skiller seg ut ved å legge mer vekt på dette arbeidets betydning når det gjelder å styrke kvaliteten på utdanningen og å utvikle skolen.

Skolene ble også bedt om å ta stilling til en rekke påstander om hvilket utbytte de har av å drive internasjonaliseringsarbeid. Noen av disse påstandene omhandler utbytte for skolen som sådan, andre omhandler utbytte for henholdsvis lærerne og elevene. Figur 43 viser hva skolene har svart når det gjelder påstander om utbytte av internasjonaliseringsarbeid for skolen.

Figur 43: Skolenes utbytte av internasjonalisering

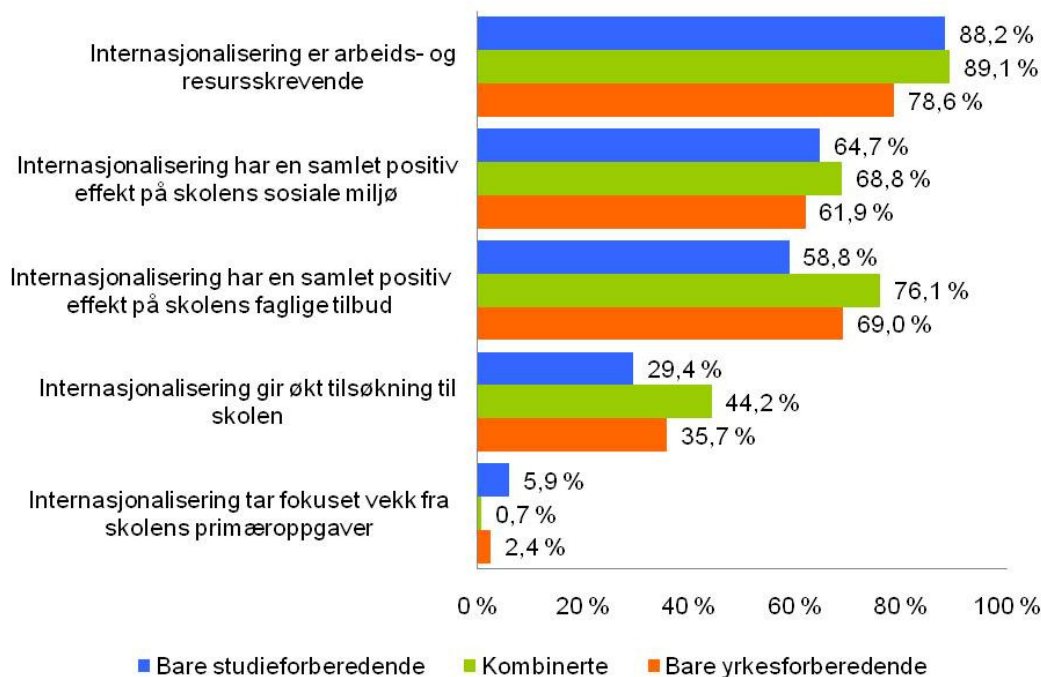

Merk at denne listen både inneholder påstander som er positivt og negativt formulert.

De aller fleste skolene er enige om at internasjonalisering er ressurskrevende. Nær 87 prosent sier seg enig i den påstanden, og kun 0,5 prosent er direkte uenig. Samtidig mener nesten tre fjerdedeler av de spurte at arbeidet har en positiv effekt på skolens faglige tilbud, og 67 prosent mener internasjonalisering har en positiv effekt på det sosiale miljøet på skolen. Det er færre som mener at internasjonaliseringsarbeidet medfører økt tilsøking til skolen, men drøyt 40 prosent sier seg enig også i denne påstanden.

På tross av at internasjonaliseringsarbeidet regnes som arbeids- og ressurskrevende, er det kun et fåtall som mener at arbeidet tar bort fokuset fra skolens primæroppgaver. Kun 1,5 prosent sier seg enig i denne påstanden, og nesten 70 prosent er direkte uenige. Den generelle tendensen er altså at på tross av at internasjonalisering regnes som arbeids- og ressurskrevende, sier det store flertallet av skolene at konsekvensene av arbeidet er positivt, spesielt med tanke på det faglige tilbudet og det sosiale miljøet på skolen.

Figur 44: Skolenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skoletype, svaralternativ "mest enig"

Figur 44 viser de samme svarene fordelt på skoletype. Tallene refererer til prosentandelen som svarte "mest enig" på de forskjellige påstandene. Forskjellene er jevnt over små. Vi ser at de rene studieforberevende skolene i mindre grad enn de andre skolene er enige om at internasjonaliseringsarbeidet har en samlet positiv effekt på det faglige tilbudet. Den sammen gruppen av skoler er også minst overbevist om at internasjonalisering øker tilsøkingen til skolen. Jevnt over er det de kombinerte skoletypene som er mest positive til effektene av

internasjonalisering, men det er også disse skoletypene som i størst grad vurderer arbeidet som arbeids- og ressurskrevende.

Figur 45 viser variasjoner i vurderinger mellom skoler av ulik størrelse. Også her er forskjellene jevnt over små. Et interessant poeng er at det er de store skolene som i størst grad anser internasjonaliseringen som styrkende for skolens sosiale miljø. Drøyt 77 prosent av de store skolene sier seg enig i denne påstanden, mens det blant de mellomstore og små skoler er rundt 62 prosent som er enig.

Figur 45. Skolenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skolestørrelse, svaralternativ "mest enig"

De mellomstore skolene skiller seg ut ved å være mindre overbevist om internasjonaliseringens effekt på det faglige tilbudet. Rundt 62 prosent av skolene i denne kategorien er enig i påstanden, mens henholdsvis 77,4 og 81,4 prosent av de store og små skolene er enige.

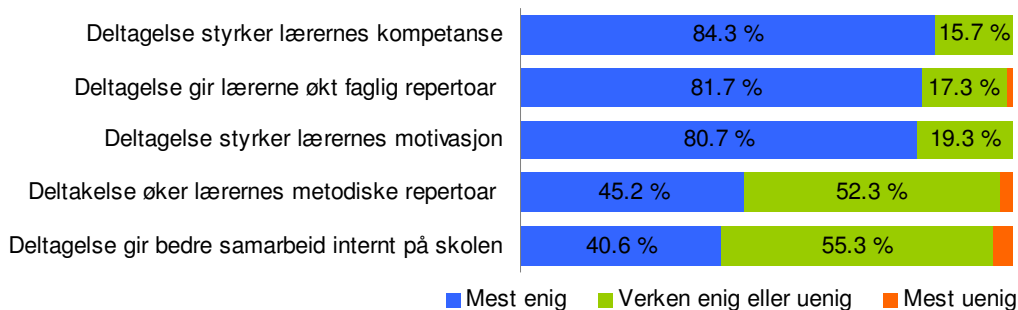
Tabell 15: Skolenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter organisasjonsmodell, svaralternativ "mest enig" (prosent)

	Svak forankring	Leder- forankring	Lære- forankring	Bred forankring
Internasjonalisering har en samlet positiv effekt på skolens faglige tilbud	62,5	71,9	85,0	78,5
Internasjonalisering har en samlet positiv effekt på skolens sosiale miljø	45,8	70,3	85,0	73,8
Internasjonalisering er arbeids- og ressurskrevende	87,5	87,5	80,0	87,3
Internasjonalisering tar fokuset vekk fra skolens primæroppgaver	2,1	3,1		
Internasjonalisering gir økt tilsøking til skolen	27,1	45,3	40,0	47,7

Skoler med svak forankring av internasjonaliseringsarbeidet er, som man kanskje skulle forvente, også betydelig mindre opptatt av de positive effektene som dette arbeidet kan gi (se tabell 15). Mest positiv vurdering av effektene på både skolens faglige tilbud og sosiale miljø finner vi i skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er forankret i lærerkollegiet. De samme skolene har også noe mindre fokus på at internasjonaliseringsarbeid er arbeids- og ressurskrevende.

Vi skal se nærmere på hva skolene har svart når det gjelder et tilsvarende sett av påstander om hvilket utbytte lærerne har av å drive internasjonaliseringsarbeid (se figur 46).

Figur 46. Lærernes utbytte av internasjonalisering

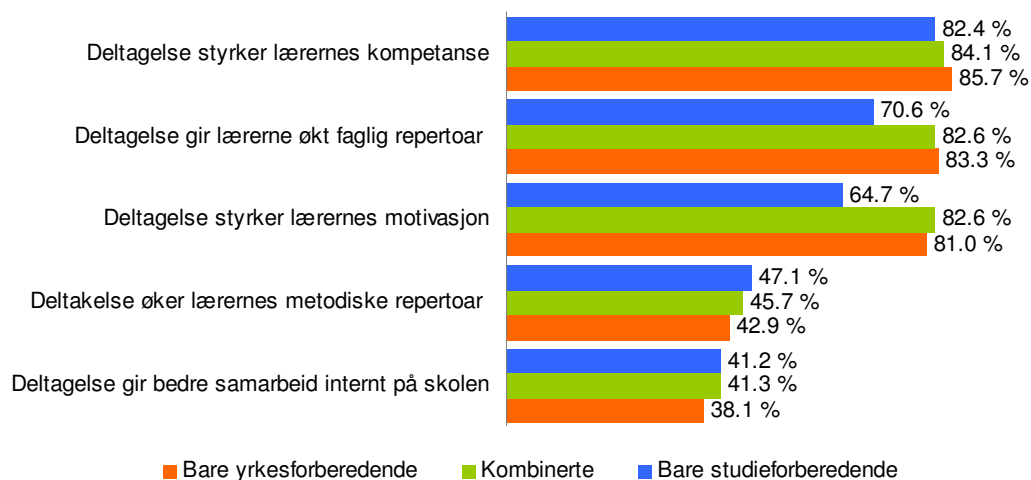
De aller fleste mener at deltagelsen i internasjonalt arbeid styrker lærernes kompetanse, hele 84,3 prosent er enig i denne påstanden. Over 80 prosent sier seg også enig i at deltagelsen gir lærerne økt faglig repertoar og at det styrker deres motivasjon.

Enigheten er ikke like unison når det gjelder påstandene om at internasjonaliseringsarbeidet øker lærernes metodiske repertoar eller at det bedrer det interne samarbeidet på skolen. Henholdsvis 45,2 og 40,6 prosent sier seg enig i disse påstandene. Det er imidlertid verdt å

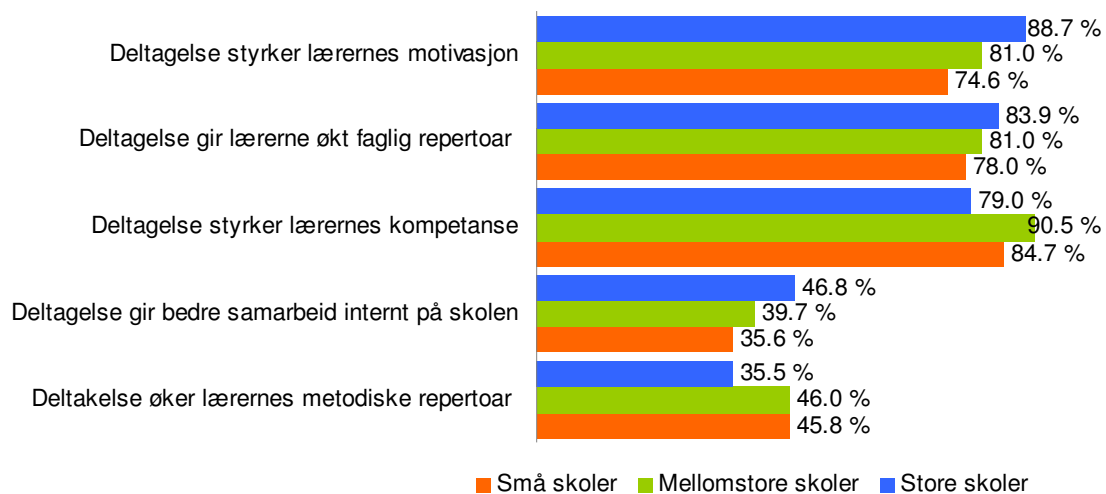
merke seg at kun et fåtall av respondentene er direkte uenig i disse påstandene, de fleste respondentene befinner seg i gruppen som er verken enig eller uenig.

Figur 47 fordeler de samme svarene etter skoletype. Vi ser at det for de fleste spørsmålene er stor grad av samsvar mellom vurderingene til de yrkesforberedende og de kombinerte skolene. Skolene som kun har studieforberedende linjer, synes å være litt mer påholdne i sine vurderinger. Dette gjelder spesielt i forhold til påstandene om økt faglig repertoar og styrking av lærernes motivasjon, hvor de studieforberedende skolene ligger henholdsvis ca. 20 og 15 prosentpoeng lavere enn de to øvrige skoletypene.

Figur 47. Lærernes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skoletype, svaralternativ "mest enig"

Figur 48. Lærernes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skolestørrelse, svaralternativ "mest enig"

Når det gjelder skolestørrelse (se figur 48), er det interessant å se at vurderingene av de positive effektene på skolens samarbeidsmiljø, øker systematisk med skolenes størrelse. De samme gjelder vurderingene av effekten på lærernes motivasjon og faglige repertoar.

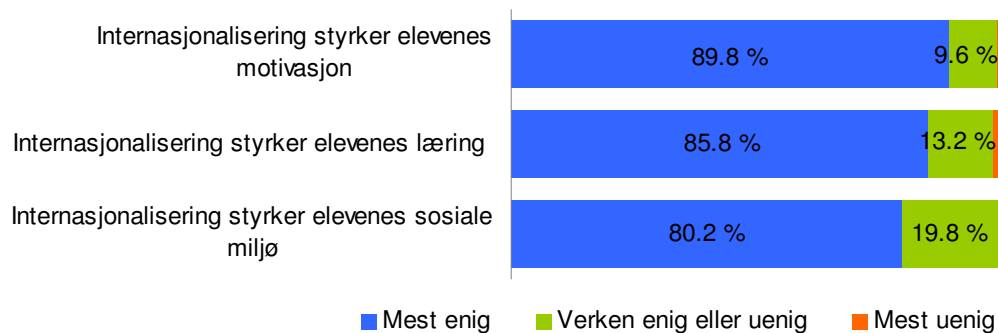
Tabell 16. Lærernes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter organisasjonsmodell, svaralternativ "mest enig" (prosent)

	Svak forankring	Lederforankring	Læreforankring	Bred forankring
Deltagelse styrker lærernes motivasjon	68,8	79,7	85,0	89,2
Deltagelse gir lærerne økt faglig repertoar	68,8	84,4	85,0	87,7
Deltakelse øker lærernes metodiske repertoar	33,3	45,3	30,0	58,5
Deltagelse gir bedre samarbeid internt på skolen	25,0	35,9	40,0	56,9
Deltagelse styrker lærernes kompetanse	79,2	82,8	85,0	89,2

De samme svarene fordelt etter hvilke organisasjonsmodell skolene har valgt for internasjonaliseringsarbeidet, er vist i tabell 16. Uten unntak er det skoler med bred forankring som i størst grad ser de positive effektene for lærerkollegiet av å drive slikt arbeid. Tendensen er særlig sterk når det gjelder den positive effekten på lærernes metodiske repertoar og det interne samarbeidsklimaet på skolen. Vi ser også at i motsatt ende av skalaen nesten uten unntak finner skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er svakt forankret.

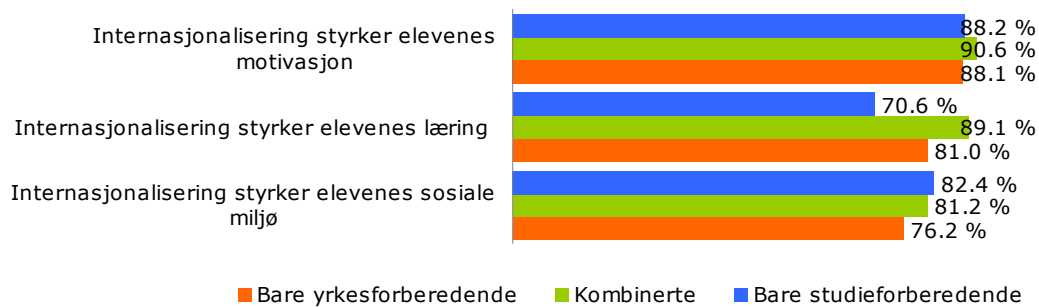
Til slutt skal vi se hva skolene har svart når det gjelder et tilsvarende sett av påstander om hvilke utbytte elevene har av å delta i internasjonaliseringsarbeid (se figur 49):

Figur 49. Elevenes utbytte av internasjonalisering

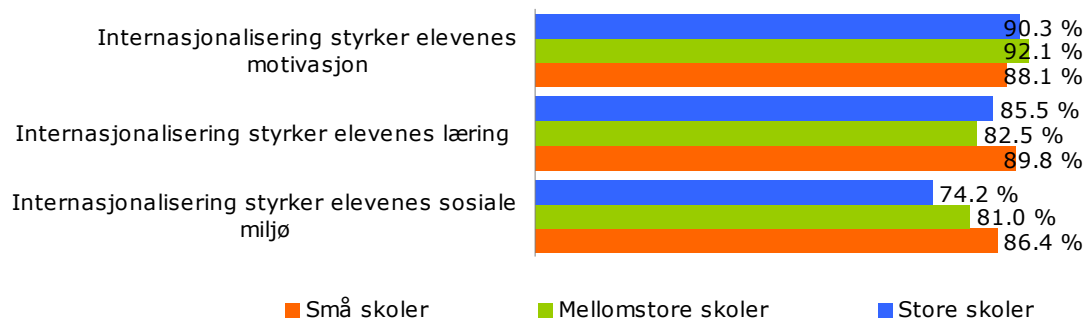
Vi ser at skolene generelt er meget positive til det utbyttet elevene får av å delta i internasjonaliseringsarbeid. Nesten 90 prosent sier seg enig i at internasjonalisering styrker elevens motivasjon, nesten 86 prosent mener det styrker elevenes læring, og drøye 80 prosent mener det styrker det sosiale miljøet blant elevene. Vi ser også at så godt som ingen skoler er uenige i påstandene.

Figur 50: Elevenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skoletype, svaralternativ "mest enig"

Figur 50 viser vurderingene av elevenes utbytte fordelt på skoletype. For påstandene om at internasjonalisering styrker elevenes motivasjon og sosiale miljø, er det små forskjeller mellom skoletypene. Det største skillet finner vi når skolene blir møtt med påstanden om at internasjonalisering styrker elevenes læring. Nesten 90 prosent av de kombinerte skolene sier seg enig i denne påstanden, 81 prosent av de yrkesforberedende, og bare drøye 70 prosent av skolene i gruppen som kun tilbyr studieforberedende utdanningsprogram.

Figur 51: Elevenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skolestørrelse, svaralternativ "mest enig"

Figur 51 viser vurderingene av elevenes utbytte, fordelt på skolestørrelse. Et interessant poeng er at jo mindre skolen er, jo mer positivt innstilt er man til effekten på det sosiale miljøet. 86,4 prosent av de små skolene sier seg enig i at internasjonaliseringsarbeidet styrker elevenes sosiale miljø, mot 74,2 prosent av de største skolene. Dette er en omvendt tendens fra det noe likelydende spørsmålet om internasjonaliseringsarbeidets effekt på samarbeidet blant *lærerne*, hvor de største skolene var mest positive til effekten internasjonalisering har for samarbeidet internt i lærerstaben.

Tabell 17: Elevenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter organisasjonsmodell, svaralternativ "mest enig" (prosent)

	Svak forankring	Leder- forankring	Lære- forankring	Bred forankring
Internasjonalisering styrker elevenes læring	72,9	85,9	90,0	93,8
Internasjonalisering styrker elevenes motivasjon	85,4	89,1	90,0	93,8
Internasjonalisering styrker elevenes sosiale miljø	72,9	81,2	85,0	83,1

Når det gjelder forskjeller mellom skoler med ulike måter å organisere internasjonaliseringsarbeidet, merker vi oss også her at det er blant skoler med svak forankring at utbyttet oppleves som lavest. Forskjellene er særlig store når det gjelder styrkingen av elevenes læring.

Skolene ble også oppfordret til å gi kvalitative svar på hvilke konkrete effekter de har hatt av å drive internasjonaliseringsarbeid. Svarene på disse spørsmålene er gjengitt i tabell A12 og A13 i appendiks C.

Helt til slutt i spørreskjemaet fikk skolen også muligheter til å beskrive hva de mener vil kunne bidra til å forbedre mulighetene for å drive internasjonalisering ved egen skole. Disse svarene er gjengitt i tabell A14 til A17 i appendiks C.

13. Faktorer som fremmer skolenes internasjonaliseringsarbeid

Så langt i denne rapporten har vi sett på hvordan ulike sider ved skolenes internasjonaliseringsarbeid varierer mellom skoler med ulike kjennetegn. Vi skal i dette avsluttende kapitlet teste ut i hvor stor grad noen av disse kjennetegnene til sammen kan forklare skolenes internasjonaliseringsatferd. Dette blir gjort med en metode som heter multippel lineær regresjon som enkelt fortalt beskriver hvordan et sett av uavhengige variabler (forklaringsfaktorer) påvirker en avhengig variabel, i dette tilfellet ulike mål på internasjonaliseringsaktivitet. En regresjonsanalyse forteller både hvor stor del av variasjonen i den avhengige variabelen som lar seg forklare ved hjelp av de uavhengige variablene, og hvilken effekt hver enkelt av forklaringsfaktorene har på den avhengige variabelen mens vi samtidig tar høyde for effekten av de andre forklaringsfaktorene i modellen.

Forklaringsfaktorene som vi tester ut, er skolestørrelse (målt som elevtall), skoletype og organisasjonsmodell. Fordi de to siste variablene er klassifikasjoner, vil hver av disse bli representert av et sett såkalte dummy-variabler, dvs. variabler som forteller om skolen tilhører en aktuell kategori på den aktuelle variabelen eller ikke. Av tekniske grunner kan regresjonsmodellen ikke inkludere dummy-variabler for alle kategoriene i de to klassifikasjonene. En av kategoriene vil alltid måtte fungere som en referanse som effektene av de andre kategoriene ses i forhold til. I vårt tilfelle benytter vi kategorien *Svak forankring* som referanse for organisasjonsmodell og *Kombinerte skoler* som referanse for skoletype.

De uavhengige variablene som inngår i modellen, er derfor:

- Skolestørrelse
- Studieforberedende
- Yrkesforberedende
- Lederforankring
- Lærerforankring
- Bred forankring

Disse uavhengige variablene blir brukt til å forklare de observerte variasjonene i internasjonaliseringsaktivitet, slik disse kommer til uttrykk i de ulike aktivitetsindeksene vi har beskrevet i denne rapporten. Resultatene for indeks for programdeltagelse er vist i tabell 18.

Tabell 18: Forklaringsmodell for deltagelse i internasjonaliseringsprogram

	Beta	Signifikans
Skolestørrelse	0,273	0,000
Studieforberedende	-0,134	0,045
Yrkesforberedende	-0,071	0,309
Lederforankring	0,084	0,287
Lærerforankring	0,155	0,033
Bred forankring	0,258	0,001
Forklart varians (R² justert)	0,143	

Modellen har en forklart varians på 0,143. Enkelt sagt betyr dette at rundt 14 prosent av variasjonen i programdeltagelse mellom skolene er forklart ved hjelp av variablene i modellen. Beta-koeffisientene forteller hvor sterk effekt hver av de uavhengige variablene har på programdeltagelsen. De forteller også om effekten er positiv eller negativ, dvs. om faktoren bidrar til å øke eller redusere deltagelsen i programmene. Vi gjengir også signifikansen til beta-koeffisientene, som forteller om den effekten vi observerer, er sterk nok til å regnes som rimelig sikker statistisk sett. Om denne verdien er større enn 0,050, regnes effekten som ikke-signifikant.

Modellen forteller at skolestørrelse har en sterk positiv effekt på programdeltagelse. Jo større skole, dess mer deltagelse. En tilsvarende sterk positiv effekt kan observeres for det å tilhøre gruppen av skoler med bred forankring, dvs. gruppen av skoler hvor internasjonaliseringsarbeidet er forankret både i ledelsen og en betydelig del av lærerkollegiet. Også dummy-variabelen for å tilhøre gruppen av lærerforankrede skoler er positiv, om enn noe svakere enn for de to nevnte faktorene. Den siste variabelen som gir et signifikant bidrag til forklaringen, er dummy-variabelen for å tilhøre gruppen av rene studieforberedende skoler. Denne er imidlertid negativ. Sammenlignet med kombinerte skoler, som er referansekategori for denne klassifikasjonen, har de rene studieforberedende skolene en tendens til å ha lavere deltagelse i internasjonaliseringsprogram.

Vi har testet de samme forklaringsvariablene for indeksene for deltagelse i henholdsvis elevrettede og lærerrettede program. Resultatene er vist i tabell 19:

Tabell 19: Forklaringsmodell for deltagelse i elevrettede og lærerrettede internasjoniseringsprogram

	Elevrettede		Lærerrettede	
	Beta	Signifikans	Beta	Signifikans
Skolestørrelse	0,265	0,000	0,209	0,004
Studieforberedende	-0,176	0,010	0,020	0,770
Yrkesforberedende	0,000	0,991	-0,132	0,069
Lederforankring	0,084	0,293	0,006	0,942
Lærerforankring	0,115	0,116	0,129	0,087
Bred forankring	0,236	0,003	0,105	0,198
Forklart varians (R² justert)	0,123		0,074	

Når det gjelder deltagelse i elevrettede internasjoniseringsprogram, er resultatene stort sett i samsvar med det vi fant for programdeltakelse generelt. Den totale forklaringskraften til modellen er likevel noe lavere. Når det gjelder deltagelse i lærerstyrte program, er det derimot bare skolestørrelse som gir en signifikant effekt, også her positiv. Jo større skole, dess større tilbøyelighet har skolen for å delta i lærerrettede internasjoniseringsprogram.

Tabell 20: Forklaringsmodell for deltagelse i internasjoniseringsarbeid utenfor program

	Beta	Signifikans
Skolestørrelse	0,186	0,012
Studieforberedende	0,060	0,405
Yrkesforberedende	0,006	0,932
Lederforankring	0,032	0,709
Lærerforankring	0,108	0,166
Bred forankring	0,192	0,025
Forklart varians (R² justert)	0,040	

Resultatene fra en tilsvarende regresjonsanalyse med indeks for internasjonalisering utenfor program som avhengig variabel, er gjengitt i tabell 20. For internasjonalisering utenfor program, er det bare skolestørrelse og det å tilhøre gruppen av skoler med bred forankring som har en signifikant effekt, begge moderat positiv. Forklaringskraften til modellen er imidlertid lav. Bare fire prosent av variasjonen i internasjoniseringsaktivitet utenfor program er forklart av de uavhengige variablene i modellen.

Når det gjelder indeks for internasjonaliseringsaktiviteter hjemme (se tabell 21), finner vi at skolestørrelse, til forskjell for alle de andre formene for internasjonalisering, ikke har en effekt. Det er med andre ord ingen sammenheng mellom elevtall og sannsynligheten for at en skole skal drive aktivt hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid. De to variablene som gir et signifikant bidrag til å forklare variasjonene i hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid er, for det første, det å tilhøre gruppen av skoler med bred forankring, og for det andre, det å være en ren yrkesforberedende skole. Mens forankring i både skoleledelse og lærerkollegiet øker sannsynligheten for at skolen driver aktivt hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid, reduseres denne sannsynligheten om skolen er en ren yrkesforberedende skole.

Tabell 21: Forklaringsmodell for deltagelse i internasjonaliseringsarbeid hjemme

	Beta	Signifikans
Skolestørrelse	0,111	0,122
Studieforberedende	0,074	0,289
Yrkesforberedende	-0,218	0,003
Lederforankring	0,009	0,911
Lærerforankring	0,007	0,928
Bred forankring	0,197	0,019
Forklart varians (R^2 justert)	0,093	

APPENDIKS A: Figurliste

Figur 1: Svarprosent fordelt på fylke (prosent)	7
Figur 2: Andel lærere som deltar i internasjonaliseringsarbeidet (prosent).....	8
Figur 3: Andel deltakende lærere etter skoletype (prosent)	8
Figur 4: Andel deltakende lærere etter skolestørrelse (prosent)	9
Figur 5: Andel deltakende lærere etter region (prosent)	9
Figur 6: Ansvar for internasjonaliseringsarbeidet (prosent).....	10
Figur 7: Ansvar for internasjonaliseringsarbeidet fordelt på skoletype (prosent)	10
Figur 8: Andel deltakende lærere etter ansvars plassering (prosent).....	11
Figur 9: Skoleledelsens engasjement i internasjonaliseringsarbeidet (prosent)	12
Figur 10: Skoleledelsens engasjement fordelt på skoletype (prosent)	12
Figur 11: Andel deltakende lærere etter skoleledelsens engasjement (prosent).....	13
Figur 12: Klassifisering av skolene etter organisasjonsmodell (prosent)	14
Figur 13: Klassifisering av skolene etter organisasjonsmodell og utdanningsprogram (prosent)	14
Figur 14: Klassifisering av skolene etter organisasjonsmodell og størrelse (prosent)	15
Figur 15: Arenaer for internasjonaliseringsarbeidet, flere svar mulig (prosent).....	15
Figur 16: Deltakelse i internasjonaliseringsprogram (prosent).....	18
Figur 17: Skolenes fordeling på indeks for programdeltakelse (prosent)	20
Figur 18: Gjennomsnittsverdi på indeks for programdeltakelse i ulike grupper	21
Figur 19: Deltakelse i elev- og lærerrettede program fordelt på skoler med ulik organisasjonsmodell (prosent)	22
Figur 20: Internasjonaliseringsarbeid som ikke er programtilknyttet (prosent)	23
Figur 21: Skolenes fordeling på indeks for internasjonaliseringsarbeid utenfor program (prosent).....	24
Figur 22: Gjennomsnittsverdi på indeks for internasjonaliseringsarbeid utenfor program i ulike grupper	25
Figur 23: Gjennomsnitt på indeks for internasjonaliseringsarbeid utenfor program i ulike grupper (prosent)	26
Figur 24: Skolenes fordeling på indeks for internasjonaliseringsarbeid hjemme (prosent)	29
Figur 25: Gjennomsnittsverdi på indeks for hjemmebasert internasjonaliseringsarbeid i ulike grupper.....	30
Figur 26: Andel av skolene som tilbyr ulike utdanningsprogram som har deltatt i internasjonalt samarbeid siste år (prosent)	32
Figur 27: Andel av skolene som tilbyr ulike yrkesforberedende utdanningsprogram som har deltatt i internasjonalt samarbeid siste år, fordelt på skoletype (prosent)..	32
Figur 28: Samarbeid med andre aktører (prosent).....	33
Figur 29: Skolenes internasjonale samarbeid, geografisk fordeling (prosent)	35
Figur 30: Antall kontinent/sub-kontinent skolene samarbeider med (prosent)	35
Figur 31: Gjennomsnittlig antall områder for samarbeid (prosent).....	37
Figur 32: Skolenes internasjonale samarbeid i Europa, fordeling på land (prosent). 38	
Figur 33: Antall land i Europa skolene samarbeider med (prosent)	39
Figur 34: Gjennomsnittlig antall samarbeidsland i Europa.....	39
Figur 35: Betydningen av ulike former for økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering (prosent)	42
Figur 36: Ulike former for ikke-økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering (prosent)	44
Figur 37: Betydningen av ulike barrierer som skolene møter i arbeidet med internasjonalisering (prosent)	47

Figur 38: Andel skoler som opplever at de får tilstrekkelig informasjon om muligheter for å drive internasjonaliseringsarbeid (prosent)	50
Figur 39: Informasjon om nye program/tiltak for internasjonalisering, preferanser for ulike alternativ (prosent)	51
Figur 40: Årsaker til at skolen jobber med internasjonalisering (prosent)	54
Figur 41: Årsaker til at skolen jobber med internasjonalisering, fordelt etter skoletype og svaralternativ "veldig viktig"	55
Figur 42: Årsaker for å jobbe med internasjonalisering i skolen, fordelt etter skolestørrelse og svaralternativ "veldig viktig"	56
Figur 43: Skolenes utbytte av internasjonalisering	57
Figur 44: Skolenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skoletype, svaralternativ "mest enig"	58
Figur 45: Skolenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skolestørrelse, svaralternativ "mest enig"	59
Figur 46: Lærernes utbytte av internasjonalisering	60
Figur 48: Lærernes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skolestørrelse, svaralternativ "mest enig"	61
Figur 49: Elevenes utbytte av internasjonalisering	62
Figur 50: Elevenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skoletype, svaralternativ "mest enig"	63
Figur 51: Elevenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skolestørrelse, svaralternativ "mest enig"	63

APPENDIKS B: Oversikt tabeller

Tabell 1: Arenaer for internasjonaliseringsarbeidet, flere svar mulig (prosent)	16
Tabell 2: Tidligere og planlagte søknader til internasjonaliseringsprogram (prosent)	19
Tabell 3: Sammenheng mellom internasjonaliseringsarbeid utenfor og innenfor program (prosent).....	24
Tabell 4: Andel skoler som deltar i internasjonaliseringsarbeid hjemme, etter organisasjonsmodell (prosent)	27
Tabell 5: Andel skoler som deltar i internasjonaliseringsarbeid hjemme, etter utdanningsprogram (prosent)	28
Tabell 6: Samarbeid med ulike aktører, fylker med størst andel/konsentrasjon	34
Tabell 7: Korrelasjoner mellom geografisk bredde og de tre formene for internasjonalisering (Pearson's r)	40
Tabell 8: Ulike former for økonomiske ressurser, prosentandel som har svart "Veldig viktig".....	43
Tabell 9: Ulike former for ikke-økonomiske ressurser, prosent som har svart "veldig viktig".....	45
Tabell 10: Andel som oppgir en barriere som veldig viktig, etter skolestørrelse (prosent)	48
Tabell 11: Andel som oppgir en barriere som veldig viktig, etter organisasjonsmodell (prosent)	48
Tabell 12: Andel som oppgir en barriere som veldig viktig, etter skoletype (prosent)	49
Tabell 13: Betydningen av ulike former for økonomiske ressurser, andel som har svart "Veldig viktig".....	52
Tabell 14: Årsaker for å jobbe med internasjonalisering i skolen, fordelt etter organisasjonsmodell og svaralternativ "veldig viktig"	57
Tabell 15: Skolenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter organisasjonsmodell, svaralternativ "mest enig"	60
Figur 47. Lærernes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter skoletype, svaralternativ "mest enig"	61
Tabell 16. Lærernes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter organisasjonsmodell, svaralternativ "mest enig"	62
Tabell 17: Elevenes utbytte av internasjonalisering. Fordelt etter organisasjonsmodell, svaralternativ "mest enig"	64
Tabell 18: Forklaringsmodell for deltakelse i internasjonaliseringsprogram	66
Tabell 19: Forklaringsmodell for deltakelse i elevrettede og lærerrettede internasjonaliseringsprogram.....	67
Tabell 20: Forklaringsmodell for deltakelse i internasjonaliseringsarbeid utenfor program.....	67
Tabell 21: Forklaringsmodell for deltakelse i internasjonaliseringsarbeid hjemme ...	68

APPENDIKS C: Oversikt over kvalitative svar

Tabell A1: Andre programtilknyttede aktiviteter

Elever og lærere på RM vg2 reiser hvert år på studietur til et annet land. 2) Samarbeid Hubeii (Kina) og Telemark - Utveksling - lærere og elever	Vi er tilrettelagt og må derfor finne egnede skoler selv. Her har vi fått til et samarbeid med en tilsvarende skole i Sverige.	Har inne søknad om bilateralt Comenius partnerskap med skole i Madrid. Har mangeårig elevutvekslingse med TROLL-midler
AFS, I regi av HFK	Lokale Internasjonaliseringmidler og Barentssekretariatet	Interreg
Barents	Lærermobilitet - Leonardo - har søkt	Interregionalt prosjekt (Norden)
Brandenburg	Nordplus-junior, Inter-reg.	Vi har direkte utveksling med skole i Virginia, USA og en skole i Istanbul
Cedefop study visit	Oslo-Göteborg, SKAGEN samarbeid	Volontør
Direkte avtaler med skoler	PASCH - tyskprosjekt	Tilrettelagt
Eget initiativ utenom "program"	Samarbeidsprosjekt i Ukraina	Vi er en folkehøgskole. Har elever og grupper fra særlig Russland.
Eget utvekslingsprogram med Grotius College i Nederland	Skulesamarbeid i Bas-Normandie/HFK	Linking Up
Egne program - sjølvfinansierte	Studiebesøksprogrammet	I regi av vennskapskommuner i Norge/Russland
Egne program med Russland	Leonardo studietur for lærarar som skal planleggja praksisopphald for elektro. Veit ikkje kor det kjem inn.	Har samarbeid med skole i tyskland som innebærer årlige besøk hos hverandre
Egne prosjekt med ulik delfinansiering	TIP (Transfer of Innovation)	Trollstipend/etterutd rådgiver/fransk
Egne språkkurs i Tyskland, Spania og Frankrike	Troll	Utplassering av elevar på Zanzibar
Elevutveksling AFS m.m.	Troll - prosjektet	Vennskapsskole i Murmansk Barents
Elevutveksling etter eget initiativ	Troll-stipend for elevar til Frankrike. Ungt Entreprenørskap - elevar delteke på internasjonal samling i Danmark	Fredskorpset
FN`s internasjonale skolenettverk ASP	Trollstipend til studietur for franskelever	Gjør det gjennom SIU
Foreningen Norden		

Tabell A2: Internasjonalisering utenfor program – annet

Brevutveksling mellom elever, anna kommunikasjon og besøk til vennskapsskule i Zambia	Samarbeid med en fransk ungdomsskole som turnerte i Norge og viste teater. Besøkte vår skole, overnattet hos elever.	Nordkalottsamarbeid med Russland, avsluttet 2010
"Grenseløst i Nord" samabried med Finland gjennom midler fra fylkesmannen	Samarbeid med finske og svenske skoleer	Norsk- Russisk videregående skole, skole 2010 Moskva
Besøk og gjenbesøk	Samarbeid med Medical College Riga	Privat samarbeid med amerikanske skolen i Johannesburg og en nærliggende lokal skole.
Deltatt på internasjonal 1.hjelpskonkurranse i Tsjekkia	Samarbeid med skoler i Damark, ekskursjoner i Tyskland/Tjekkia	RM -avd - lærere - har besøkt skole i Frankrike + utplassert enkeltelever
E-twinning	Samarbeid med stiftelsen Utbilding Nord (Nordisk samarbeid)	Vennskapssamarbeid
Egenfinansiert internasjonalisering mot Latvia	Se forrige spørsmål.	Vennskapssamarbeid mellom Hordaland fylkeskommune og Litauen
Eigne budsjettmidlar,	Skolebesøk i forbindelse med skoleturer til Malta (service og samferdsel)	Vi har arrangert utplassering av finske helsearbeiderelever gjennom Leonardo Mobilitet
Ekskursjoner til andre land m. innlagte skolebesøk.	Solidaritetsarbeid Sri-Lanka	Willy Brandt stiftelsen
Elever har hatt arbeidspraksis i Frankrike og Irland	Språkkurs (se forrige spørsmål)	Kina-samaarbeid gjennom Sør-Trøndelag fylkeskommune
En av programmene etablert i forbindelse med utvidelse av EU-Tsjekkia, Praha	Språkkurs i Tskland	Lokal sjømannsforening
Flere er organisert gjennom direkte kontakt. Og deltar i en ordning som Rogaland fylkeskommune gir støtte til med elevutveksling til Spania for helse- og sosialfag.	Språkkole/ekskursjon idrettsklasse	Mindre årlige prosjekt med skole i England. (til den første: Administrere utenlandsklasse fra høsten 2011
Frankrike på Matfag. Delvis finansiert gj. Trollmidler	Studietur for lærere til prosjektsamarbeidsparter	Norad støttet olje og gass prosjekter
Har 2 elever på Norske skole i Spania fra HS	Studietur med besøk på bl.a yrkesskule Litauen	Troll for samarbeid med skole i Frankrike
Har en VG2-klasse i England hvert år (hele skoleåret)	Studietur og skolebesøk i Berlin	Troll midler
HS klasse reiser til Romania på hjelpeprosjekt, byggfag reiser til New Orleans på hjelpeprosjekt (Habitat for humanity)	Troll	Utveksling med Einstein gymnasium, Angermünde, Tyskland
Interkommunalt prosjekt med Mwanza, tanzania. (Norad støttet)	Interreg-småprosjekt med Jämtlands gymnasium	International Baccalaureate

Tabell A3: Hvorfor tilbyr skolen utenlandsklasse

Bedre tilbud til elevene våre. Lærertutveksling.	For å kunne utveksle erfaringer og gi elever med spesielle behov alternativ måte å lære på.	God samhandling og faglig utvikling både hos ansatte
Bedre utdanningen både innenfor realfag (Russiske samarbeidspartnere) og språkfag (EU-partnere)	Samarbeid med Lycée Rabelais i Basse-Normandie. Samarbeid med Knightbrook Spa and Golf resort i Trim utenfor Dublin	Har nok misforstått dette. Trodde det gikk på at vi administrerte at en idrettsklasse av oss var på treningsleir i Lanzarote.
Elever andre året på stud.spes m/formgivingsfag er i England fra sept. til mai (30 uker). Godkjent av Lånekassen. Har eksistert i 11 år	Samarbeid med privat bedrift som har behov for internasjonalt personell, samt krav om local content	Heter egentlig internasjonale klasser, 2 hele klasser i Vg1 og av og til Vg2 er internasjonale - disse deltar i Comenius-programmet
Engasjement fra enkeltlærere	Fra 1994 har skolen hatt en Vg1-klasse i England i 4 mnd. Lånekassestipend.	Ønske om at språkfagene skal få meir publisitet og bli meir attraktive for elevane. I tillegg ønske om å få utøve språket i sitt naturlige miljø.
Et samarbeid med York University hvor Vg2 elever gjennomfører sin andre år hos oss i York.	Vi hadde ein reiselivsklasse frå Spania på besøk som var perioder ute på hotel(Kvikne,Fretheim,Park) og delvis inne på skulen.	Ønske om å styrke tyskfaget. Har utenlandsklasse i Berlin.
Faglig samarbeid innenfor Naturbruk	Språkutdanning - fotballelever(ekskursjon)	Vi tilbyr reiseliv
I alle år har vi hatt et høyt antall elever som reiser ut som utvekslingsstudenter. Dette gjorde at vi kjente rutinene for godkjenning av utenlandsk utdanning godt. Dette koblet med et ønske fra fylkeskommunen om å starte et slikt program, ga støtet til at vi utviklet en avtale med Norfolk county i England om 25 elevplasser tilsvarende Vg2 STUSP. 15 elever tas inn på Vg1 ved vår skole spesielt for dette programmet, 5 tas inn fra fylket forøvrig på Vg2 og 5 kommer fra nabofylket.	Vi har en VG2-klasse i Durham i England. Vi ønsker å tilby eleven et annerledes skoleår hvor de lærer å mestre en annen kultur og et annet språk. Året gir et godt grunnlag for høyere studier i engelsktalende land. Dessuten er det høye faglige krav, så elevene må strekke seg faglig også. Vi tror at det de lærer i løpet av dette året vil være nyttig isenere når de skal ut i arbeidslivet.	Skolen har hatt forprosjekt skoleåret 2009-10: Godkjent av utvalget. Utplassering av 4 elever + 2 lærlinger fra Bergen Kommune. 2010-2013: Godkjenning av fylkesutvalget og statens lånekasse om utplassering av elever i helseinstitusjoner i 8 uker hvert år på Zanzibar. For mer informasjon: http://polsak.ivist.no/

Tabell A4 Internasjonalisering hjemme – Annet

Faglige kurs	Inviterer inn ressurspersoner, for eksempel elever for å vise hvordan andre folk lever og hvilke kulturelle forhold som er særpregede. Europeisk språkdag	Vi arrangerer Nord-Sør-kurs i elevenes studietid + lørdager, åpent for alle			
Solidaritetsarbeid	Internasjonalt solidaritetsarbeid / solidaritetsprosjekt der studietur med elever/lærere inngår.	Humanitært arbeid	Dette varierer fra avdeling til avdeling - fag til fag.. Vi har et hjelpeprosjekt for Romania.		
Minoritetsarbeid	Har avtale med Høgskulen i S og Fj om å ta i mot nokre av deira zambiske lærarstudentar, til å ha praksisutplassering hos oss kvart år	Innføringsklasser for minoritetsspråklige	Rekrutterer lærere med utenlandsk bakgrunn	Vi har utenlandske elever på skolen, disse bor her i inntil 3 uker - vår skole er internatskole slik at det blir mye samkvem	
Internasjonalt samarbeid	Har samarbeid med ein skole i Tarime i tanzania	Samarbeidsskole i Tyskland. Pågått i 20 år.	Skolen har i 6 år drevet et lokalt utviklingsprosjekt i Asarbadjan	Vi har etablert en skole i Sierra Leone. Den drives av midler våre elever skaffer hvert år.	
Operasjon Dagsverk/ID	Operasjon Dagsverk - OD	Bruk av språkassistent, deltakelse i Operasjon Dagsverk, Dokumentarfilmfestival	Prosjekt Landsbyen som alternativ til OD	Internasjonal dag i forbindelse med OD	
	Arrangerer selv en internasjonal solidaritetsdag og en internasjonal dag hvert år	Innsamlingsdag til et nærmiljø i Sør-Afrika omfatter hele skolen, Sosialt entreprenørskap	Internasjonal uke	Internasjonal uke i forbindelse med OD, deltakelse på "menneskerettighetsskolen" i samarbeid med Drammen kommune og Mostar, Bosnia, m.fl. i flere år.	
Kulturelle innslag/Diverse	Kulturinnslag i skolehverdagen	Parner i arr. av "Stoppested verden" festival for barn i hamar med internasjonalt perspektiv	velferdstiltak i regi Vg2 HS	Tverrfaglige prosjekter hvor planlegging av konkrete opplegg inngår	Fellessamlinger
Studieturer/Elevutv	Elevutveksling / studieturer	Faglige ekskursjoner til utlandet (Island og Italia)	Samarbeidsprosjekt med ulike aktører feks ledsagerprogram til Spania for hjelpepleierelever sammen med Trondheim kommune	Studieturer	Utanlandsekskursjon med 2. framandspråk kvart år
	Utanlandsturar, har egen klasse i utlandet	Språkturer, studietur på SS.	Studiereiser utenlands med vekt på faglighet - ikke skoleutveksling	Studieturer, besøk til forskningssenter, bedrifter og universitet i Europa. Besøk og foredrag fra utenlandske ressurser til vår skole.	Vi gir en del av våre elever praksisplass i utlandet.

Tabell A5: Andre aktiviteter skolen definerer som internasjonalisering

"Natur og miljøprosjekt", over tre år, for elever på studiespesialisering med bl.a tur til Hellas i 2. klasse.	Demokratiprojekter i samarbeid med kommunen og partnere i nord-vest russland	Vi har inntil nå hatt et ekskursjonsprogram for språkfag og samfunnsfag der internasjonalt perspektiv er en del av arbeidet.
Alle Vg2 elever har en uke i London	Vi arbeider etter IATA regler i flyopplæringen. Opplæring og eksamen etter regler fra EU.	Utenlandsbesøk til ulike hovedsteder med språk og kulturfokus
Deltar i fylkeskommunens nettverk for internasjonalisering. Kurs for elever og lærere innenfor emnet.	Vi har fast innsamling til Romania hvert år og sender 2 elever og lærer ned, vi bygger et barnehjem. Vi er fairtrade skole, Norges første. Og har diverse arrangementer med fokus på dette	Ulike samarbeid gjennom internasjonale bedrifter som er lokalt forankret. OD - og Internasjonal uke. Motivationskurs for ingeniørutdanning - Small PeiseTrust
Deltakelse i felles kommunalt / fylkeskommunalt prosjekt i Tanzania	OD/internasjonal dag/internasjonal uke med flerkulturell mat etc (12 respondenter oppga dette)	Utenlandsreiser med språkgrupper og idrettsgrupper
Har hvert år et felles skoleprosjekt retta i hovedsak mot hjelpearbeid i et U-land. To elever er på en ukes opphold i det aktuelle landet for å orientere seg om prosjektet. Gjennom skoleåret samler elevene inn ca en halv million kroner til årets prosjekt. Prosjektene er som regel kanalisert gjennom vår eierorganisasjon, Norsk Luthersk Misjonssamband.	U-Kultur 2009 project . Norge - USA- UK . http://www.facebook.com/pages/U-KULTUR/96851148626 http://ukultur.byeskille.net/ http://www.nordkapp.vgs.no/default.aspx?infoid=4245	Vi definerer mye av språkarbeidet vi driver med som internasjonalisering. Det er både fremmedspråk og nordiske språk. Vi er også involvert i FN-sambandet og ulike prosjekt gjennom samfunnsfagseksjonen.
Eks: Deltakelse på OD of internasjonal uke "Fransk aften" i restauranten hvert år, meny, vin, sanger og andre kulturinnslag med fransk utgangspunkt Vi har gjennom noen år utviklet et samarbeid med Saanich District Vancouver island, for å få til utveksling for idrettsfagelever. Vi har laget en plan, fått den godkjent på fylkesnivå mht pedagogisk og faglig innhold tilsvarende vår plan. den skal nå sendes med søknad til Utdanningsdep. for godkjenning for lånekassa og bilaterale avtaler. dette er meget spennende arbeid. 4 elever har vært over nå for å "teste" systemet mht å bo i familier etc. og å bygge relasjoner til meget imøtekommende caandiere!	Vi har noen år samlet inn midler til et hjelpeprosjekt i Romania Vi har hatt enkeltelever på RM utplassert i Danmark og Italia med støtte fra Kockelaug Vi har hatt besøk av en gruppe skoleledere i forbindelse med et Study visit program Avdelingsleder har deltatt på Cedefop - LLP (Preapring young people for a successful integration into labour market..) En lærer har vært på BASF i Tyskland med tanke på søknad om elevmobilitet Vi har inne en søknad om elevmobilitet til Frankrike neste år for RM Vi har vært mottaker skole for elever fra Lyon i et Leonardoprogram dette året og for to år siden Vi har inne en søknad om lærermobilitet til Sverige neste år - ang vurdering og læringsstrategier Vi planlegger søknad om lærermobilitet i forbindelse med tilrettelagt opplæring De ansatte på RM har vært på studietur i Tallin	Vi har et solidaritetsprosjekt knyttet til et ungdomssenter i Nairobi. Alle vg1-elever brukte OD-dagen til å samle inn penger til dette prosjektet. En gruppe elever og ansatte besøkte senteret i februar 2011. Prosjektet ble startet opp våren 2010 - med besøk av en gruppe ungdommer og ansatte fra Nairobi. Informasjon om prosjektet gis bl. a gjennom besøk og foredrag i klassene. Studietur med privat innkvartering i USA for elever på toppidrett langrenn. Deltagelse i trening og konkurranser.
E-twinning Samarbeid med Hellas/Romania	Global Enterprise Ungdomsbedrifter på messer utenlands	vi er ingen skole, men et opplæringskontor og har utveksling for lærlinger og instruktører
EBBA - skolebedrift fire elever med arbeidshemming som samler inn klær / gaver til Russland i samarbeid med en organisasjon.	Vi jobber systematisk med flerkulturell forståelse pga et stort innslag av flerkulturelle elever. Har egen flerkulturell rådgiver.	Støtteprosjekt palestinske flyktninger (Shatila, Beirut og Aida, Betlehem). Årlige studieturer
Eget OD-prosjekt med Ukraina, studieturer til ulike land i Europa, Nord-Afrika og Kina, konsentrasjonsleirer i Polen/Tyskland	Vår skole - Pasvik folkehøgskole - har en rekke prosjekter rettet inn mot Barentsregionen. Dette er både lærer - og elevutveksling. Vi har flere vennskapsskoler i Nord Vest Russland.	Vi har aktivt jobbet for at "nye" avdelinger på skolen skal søke Comenius-prosjekt. Vi har en søknad inne nå.
Skolen har hatt studenter her fra utlandet, bl.a. to pedkandidater fra Uganda. Vi har arrangert to internasjonale konferanser for lærere og andre ved skolen. Elevene våre har vært involvert i arrangementene. Vi har to år på rad arrangert treukers kurs for landbruks elever fra Europa. Disse bor på skolen og våre elever er involvert i noen grad. I forbindelse med Operasjon Dagsverk.	Vi har drevet innsamlingsaksjoner for ulike typer internasjonalt rettede organisasjoner. Per i dag gjøres dette gjennom Assist Norge. Tidligere har vi hatt flerårige prosjekt gjennom Frelsesarmeen hvor pengene har gått til bygging av skoler i en rekke fattige nasjoner. Elevrepresentanter og lærere har reist til disse landene i forbindelse med aksjonene. Vi har årlige besøk fra FN-sambandet, hvor det gis informasjon til elever og lærere om ulike prosjekter. Vi har besøk fra utenlandske delegasjoner i ulike sammenhenger - i hovedsak fra skoler / opplæringsinstitusjoner.	Vi har et samarbeid med en Maya landsby - Monte Christo - i Guatemala, og bidra både økonomisk gjennom aksjon dagsverk og solidarisk med støtte til landsbyen. Aktiviteten har kommet i stand gjennom at skolen samarbeider med fagforbundet som for en stor del har finansiert skole og helse tilbudet i landsbyen. I løpet av høsten 2010 (3 lærere delvis frivillig) og vinteren 2011 (2 lærere og 7 elever) har vi besøkt Monte Christo og utført arbeid der. Planen er å fortsette denne aktiviteten neste skoleår, da også med besøk fra elever fra Monte Christo til Sørve.

Tabell A6: Andre aktiviteter skolen definerer som internasjonalisering, forts.

Fredsreiser med "Hvite Busser" Våre elever på byggfag reiser en uke til Danmark og går på skole for å lære å mure. Ikke gjensvitt av danskene. FN-skole, med to lærere på studiereise innværende år	Vi har blant annet "Internasjonal dag", hvor elever fra de ulike kulturer på skolen presenterer sitt land på stand med ulike matretter, klesdrakter, musikk, info om landet generelt osv.	Årlige sstudieturer for elever og lærere til ulike europeiske storbyer solidaritetsprosjekt med utveksling til palestina
Det går kanskje inn i det samme. Vi har et årelangt samarbeid med utveksling begge veier til Oatridge College utenfor Edinburgh i Scotland. Vi gjennomfører årlig (eller i alle fall nesten årlig) en studiereise innenfor faget reiseliv til et europeisk reisemål	Har vore medarrangør med organisasjonar i Luster ved internasjonale mat- og kultursamlingar i kommunen, der ulike nasjonalitetar som bur i kommunen har presentert seg. Elevane våre deltek i matlaginga. Ungdomsbedrift deltok i "Trade without borders" saman med ungdomsbedrift frå Italia i 2010	Vi er opptatt av at internasjonalisering er en måte å lese læreplaner på og gjøre elevene til verdensborgere. Undervisningen skal sette elevene i stand til å se Kongsberg og Norge i et globalt perspektiv relatert til de ulike læreplanmål; det være seg innenfor religion, næringslivskunnskap, litteratur, miljøkunnskap osv.
Elevutveksling gjennom AFS og lignende organisasjoner. Ca.10 - 15 elever reiser ut hvert år fra vår skole, og vi mottar 4- 6 utvekslings elever fra andre land.	Humanitært arbeid i Nairobi, Kenya. Elever sendes ned dit på reportasjereise hver år.	ja. Vi deltar i et humanitært prosjekt med hjelt til to flyktningeleire, i Beirut i Libanon og i Betlehem på Vestbredden.
En kultur og flerfaglig ukesopphold i Toscana for VG3 Studiespesialisering.	Individuelle utenlandsopphold gjennom utvekslingsorganisasjoner.	Londontur med engelskgruppa på VG2, studiespesialiserende.
Fagstudietur(fagmesser): Elever i medier og kommunikasjon Vg2 reiser til London og elever i design og håndverk Vg2 tekstil og design er på studietur til København og Vg3 til Milano.	Innsamling til barnehjem i Brasil og Estland med utveksling av deltakere fra Estland og elever har jobbet sommerferie i Brasil.	Lærere og elever fra andre land, utvekslings elever osv. Ansatte lærere.
Ekskursjoner til utlander i fremmedspråkene, samt noen programfag	Elever hospiterer en uke i utlandet i tyskland, frankrike og spania	Besøk av utenlandske grupper.
Lærergupper bruker FOU-midler til å gjennomføre faglige studieturer til aktuelle land. Skolen har høyt aktivitetsnivå mht internasjonalisering og bruker betydelige midler hvert år på å gjennomføre studieturer for elever - samt 2 Comenius-prosjekter vi deltar i.	Studieturer i ulike fag: Roma for historie-filosofi, Elever som er 4 uker i Berlin og andre 4 uker i Caen, spankelever til Granada, reiselivselevne forbereder og gjennomfører en utenlandstur, økonomielever til Tyskland mm	Som et alternativ til OD samler elevene inn penger hvert år til entreprenørskapsprosjekt og til stipendordninger for elever i Nkhotakota / Malawi. Denne aksjonsdagen + internasjonale dager må organiseres av elev/lærergupper. I tillegg reiser en delegasjon årlig ned for å følge opp og delta i planleggingen med våre partnere.
studiereiser	Samarbeid om entreprenørskap med Waterford Enterprise Board i Irland	Spanskelever går på språkskole i Spania. En-ukes opphold
Samarbeid med venskapskommune i Sør Afrika, Eshowe. Innsamling til barnehage der, besøk av delegasjonar Noreg -Sør Afrika både lærarar, administrasjon og elevar.	Skolen har 6 utvekslings elever. Samtidig har vi 6 av våre ordinære elever som utvekslings elever i utlandet (AFS). Ungdomsbedrifter deltar på messer også internasjonalt.	Språkkurs i Frankrike og Tyskland for elevar på studiespesialisering. Fagleg tur til Praha og Berlin for 3. klasse studiespesialisering. Vertskap for europeisk volontør kvart skuleår.
Tradisjon og beredskap for solidaritetsaksjoner ved katastrof hendelser.	Skolen er NAFO-skole. tilknyttet Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring.	Språkopplæring for minoritetsspråklige med vekt på begrepsforståelse
Opplæring av minoritetsspråklige i norsk og norske samfunnsforhold - 50 -100 kursdeltakere	Samarbeid med nordsvenske og nordfinske skoler	Reisestipend til deltakelse for enkeltelever på Global Young Leaders Conference i USA hver sommer i ca 10 år.
Skolelederutvekslingsprogram administrert av SIU (2 skoleledere deltatt i 2010)	Språkreiser	Studiebesøk, eksempelvis besøk ved CERN
Samarbeid med institusjoner som oljedirektoratet og klima og miljø direktoratet i deres internasjonale arbeid.	Tematurer til Tyskland, Østerrike, Spania, Frankrike inkl språkopplæring	Vi inviterer ulike nasjonaliteter til skolen for å holde foredrag og gjennomføre diskusjoner
Skolen har et årlig solidaritetsprosjekt i samarbeid med Kirkens Nødhjelp. Dette involverer informasjon og læring om vårt samarbeidsland (pt Zambia) og en innsamlingsaksjon. I tillegg til at to elever besøker prosjektet årlig.	vi har idrettsklasser på ukes treningsopphold i utlandet, Vi har elever som tar prosjekt til fordypning på praksisplasser i utlandet.	

Tabell A7: Hvordan ønsker skolen å få informasjon om nye program/tiltak for internasjonalisering? Annet

Akershus Fylke har en aktiv informasjonsvirksomhet via møter, seminarer og nettinno. Meget bra!
At det blir opprettet et fagnettverk for Internasjonalisering for videregående skoler - slik det er for ulike fag.
Ble oppsøkt av representant for de canadiske skolene vi samarbeider med og tok i mot vedkommende med åpne armer. Vi hadde nemlig nettopp fått idrettsfag til skolen og bestemte at også de skulle få tilbud om et internasjonalt opplegg, som de på de andre studieprogrammene jfr Utviklingsplanen vår
Det er veldig mange program, og vanskelig å få oversikt. Infomøter og nyhetsbrev med skjematisk oversikt over dei ulike programma hadde vore ynskjeleg
Det er viktig at fokuset rundt internasjonalisering kommer gjennom vår egen organisasjon og fra UDIR/DEP i enda større grad enn i dag. Det er mange fokus og oppgaver som skal prioriteres. Vi opplever en sterk vilje og trykk for realfagssatsing som vi imøteser med glede, men kunne samtidig ønsket oss en satsing på språk og kommunikasjon.
En oversikt over hvordan de andre videregående skolene i HFK forholder seg til gratisprinsippet som de siste årene har stanset reisevirksomheten ved vår skole.
Ha en ressurs på fylkesnivå som har oversikt over mulighetene og hjelper til med søknader/koordinering.
I mange tilfeller er søknadsskjemaene såpass omfattende at det blir en "nokså høy dørstokk" å krabbe over for å få søkt midler - så om det går an å sende utforenklede søknadsskjema - som nå sist til lærerkurs i England - så tror jeg det vil gjøre at flere ser mulighetene :-)
Kan ein ta kontakt for møte med utgangspunkt i egne problemstillingar? Gjerne få ein mentor for skulen.
Personlig kontakt ved behov
Samarbeid med skuler m. god erfaring gjerne frå same region (Sunnhordland)
Skolen har avsatt egen ressurs til en internasjonaliseringskoordinator som er dyktig mht å finne fram til aktuell informasjon. Uten denne ressursen ville det ha vært mer problematisk å ha oversikt.
Skulen treng ein øymerkt ressurs for å arbeide med internasjonalisering.
Ta kontakt selv med SIU per telefon og/eller e-post, for å få hjelp til å konkretisere ideer.
Vi jobber for tiden med å bli mer aktive innen internasjonalisering
Ønskelig med besøk på skolen av representant fra SIU.

Tabell A8: Andre hjelpemidler ved planlegging av internasjonale prosjekt

E-twinning. Personlige kontakt
Tar mot besøk fra vertslandet

Tabell A9: Andre nasjonale/lokale/regionale samarbeidspartnere

Aktivt samarbeid med andre skoler i landet gjennom elos og med utenlandske aktører
Asylmottak, Flerkulturelt Senter, organisasjoner / idrettslag
Den norske kirke, samisk senter,
ELOS, nettverk av videregående skoler i Europa
Fagforbundet Telemark
fiskeridep/f.direktorat
FN-sambandet
Fredskorpset
Fylkesmannen og Barentsektariatet
Fylkesmannens landbruksavdeling
Kommune
Kongsvinger kommune når det er naturlig
Lion klubb
Nablusforeningen i Stavanger og Inge Steenslands Stiftelse
Næringssjefens kontor
Opplæringsinstitusjoner i utlandet.
Organisasjoner som Røde Kors
SiU
SIU
SIU er en meget god støttespiller
Tidligere samarbeidspartnere: Utenriksdepartementet/Den norske ambassade i Berlin/Trollhaugen/Videregående skoler i andre fylker
Ungt entreprenørskap
Ungt Entreprenørskap, Vennskap Nord-Sør
Vennskap Nord Sør
Vennskap nord/sør

Tabell A10: Andre økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering

Aksjonsdag
Deltakerne betaler til et reisefond
dugnadsmidler
Egenandel fra elever
Elevbedrifter i skolens regi
Eventuelle Troll-stipend el. l.
FIVA/Troll
Innsatsen til lokalt næringsliv og samarbeid lokalt er viktig
Internasjonaliseringsmidler fra Fylkesmannen og Barentssekretariaet
Interreg-midler
Kommersielle aktiviteter
Midler fra elevbedrifter
Midler fra Fredskorpset
Midler fra NORAD Via Vennskap NORD-SØR
Midler som søkes gjennom Norplus
Nord-Sør
Samarbeid med næringslivet i forhold til praksisplasser for utvekslingsstudenter (f.eks Hurtigruten)
t.d Troll-stipend og andre støtteordninger
TROLL-midler til Frankrike. Gratisprinsippet er en stor utfordring for skolen. Hvor omfattende innsamlinger av midler kan skolen basere seg på?
Trollmidler
Ungt Entreprenørskap, inntekter frå Ungdomsbedrifter

Tabell A11: Andre ikke-økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering

Eget kontaktnett , lærer og skole
Eget nettverks- og kontaktbygging lokalt og internasjonalt over 10 år
Enkeltlærere
fylket var svært viktig før, dessverre forfalt gjennom personskifte
Hjelp fra SIU
Informasjon fra SIU, Vennskap Nord/Sør...
Informasjonsmøter arrangert av SIU og kontakt via Brüssel
internasjonale kontakter gjennom samarbeid som opparbeides over år
Lokalt engasjement og samarbeid
Opparbeidet kompetanse/kontakter i kollegiet
Personleg kontakt og "kjemi" med partnerane på samarbeidsskulane
Prosjektsøknadsmøter fra SIU
Regionens Europakontor
Samarbeid med næringslivet, Praksisplasser
Samarbeid med praksisplasser
SIU
støtte fra foreldre, foreninger mm
Tid og kompetanse, erfaring fra andre som er "i gang" og helhetlig over muligheter
Tid og mulighet for en liten skole
Vennskap nord/sør

Tabell A12: Andre effekter av internasjonaliseringsarbeid

commenius språkassistent ga gode diskusjoner om pedagogikk i ulike kulturer	Vi er landets ledende elos-skole og har dermed et europeisk nettverk	Økt interesse for å søke ut etter endt videregående utdanning.
Bygges også varige personlige relasjoner	Viktig for samarbeid på tvers av utdanningsprogram.	Sosial og faglig effekt spesielt for de lærere, elever/klasser som deltar i et prosjekt.
Dårligere økonomi - fordi internasjonaliseringsprosjektene er omkostningsfulle og ressurskrevende dersom de skal holde høy kvalitet. Bedre sosialpedagogisk miljø for de elevene som reiser - men det er desverre kun små grupper på 8-10 elever, da det er for omkostningsfullt å reise med større grupper.	Ved RM drives en aktiv ungdomsbedrift for også å finansiere egen studietur. Ungdomsbedriften har klare retningslinjer for orden/ atferd/ tilstedeværelse / innsats for at deltakerne får være med på den felles studieturen. Dette er også et krav fra skoleledelsen for å sponse turen. Dette har vist seg å ha gode effekter på gjennomføringen av kurset på RM der det ellers er mye frafall.	Spesielt ser vi når vi er i Tallinn at Norge har MASSE å lære når det gjeld opplæring innen yrkesfag. I rike Norge har vi fine bygninger med innvendig består utstyret for det meste av museumsgjenstander. Å komme til Tallinn å se det fantastiske utstyret elevene der får opplæring på, kan desverre bare gjøre oss meget flau og skuffet over den Norske skolepolitikken.
Det gir lærerne et utvidet perspektiv på eget arbeid og mulighet til å praktisere språk-kunnskaper og bygge nettverk utenlands.	Vi mener internasjonalisering har positiv effekt for skolen i sin helhet og for elever og lærere som deltar.	Studieturer er kostnadskrevende gjennom særavtalen som sikrer lærerne godtgjøring ved reiser.
Det har fulgt med ca. 30 - 40 spinoff resultater Dette gjennom ca. 20 år med internasjonalisering.	Vi opplever at våre elever har venner og holder kontakten etter opphold i utlandet eller besøk hos oss, og dette opplever vi som en meget viktig, langsiktig effekt av arbeidet.	Styrka samarbeid mellom skular og opplæringskontor innan restaurant- og matfag i fylket
Det innebærer dilemmaer å prioritere mye midler av eget budsjett til internasjonalisering. Ikke alle er enige i slin prioritert. Et annet dilemma er knyttet til fravær i fag når elever deltar i internasjonaliseringsprosjekter. Interne gnisninger knyttet til dette.	Vellykkede entreprenørskapsprosjekt som har gitt varige arbeidsplasser i u-land Lærerutveksling - mottatt lærere fra Malawi som har jobbet / skal jobbe hos oss. Veldig positivt mottatt av elever.	Større kontaktnettverk både for lærarar og elevar, modigare elevar i språkfag - ser at det nyttar å gjera seg forstått på andre språk og at engelsken m.a. fungerer godt på tur. Motiverande.
Det styrker uten tvil skolens omdømme og dermed bidrar til at elever velger vår skole framfor andre skoler.	Økt forståelse for flerkulturelt arbeidsfellesskap i Norge	Elevene blir mer bevisste på Norges privilegerte stilling i verden, og lærer mer om ansvar for medmennesker.
Bygge opp kompetanse på muligheter innanfor ulike program for internasjonalisering. Korleis skrive gode søknader for å kunne få midlar til internasjonale prosjekt. Skape eit nettverk av kontaktpersonar i fleire land og på fleire ulike skulelag	Skolen som internasjonal samhandlingsarena mellom ungdom / mennesker gir stor forebyggende effekt i forhold til viktige verdier som respekt for ulikhet, antirasistisk arbeid, fredsarbeid og demokratiforståelse	Ettersamarbeidet med skolen i Tanzania har en gruppe elever sartet ungdomsbedrift som selger smykker og tilbehør fra Tanzania. Bedriften styres etter "fair trade" prinsippet og noe av fortjenesten går tilbaketil skolen.
Effekten er den at vi plukker opp idèer ute og prøver dem ut på egen skole. Enkelte opplegg ute har elvene våre anvendt her i forbindelse med faget næringsdrift i naturbruk med godt resultat. Noe av dette har blitt til gode rutiner/metoder som har vært svært vellykket.	mange elever, særlig på yrkesfag hos oss, har liten erfaring med å reise til utlandet. det er viktig for å skape trygghet hos de unge i hedmark til å reise ut som lærlinger eller for å jobbe, å gjennomføre internasjonaliseringstiltak. Vi hadde f.eks elever med til Spania nå som ikke hadde vært i "syden" tidligere(har praksis i Spania i år bl.a.)	ME MÅ SLUTTA MED INTERNASJONALISERING FORDI ME IKKJE FÅR ØKONOMISKE MIDLAR TIL Å DRIVE DETTE ARBEIDET. ME MÅ FØRST LØYSA PRIMÆROPPGÅVENE VÅRE FØR ME BYRJAR PÅ INTERNASJONALISERING.
Mye positiv omtale i lokale medier.	Utvida og løfta oss - me er ein liten skule, som driv stort!	Utvidet samarbeid med lokalt arbeids -og næringsliv og FoU-miljø
Tverrfaglige erfaringer i forbindelse med et toårig Comenius-prosjekt	Motivasjon for fremmedspråkopplæringen	Utvikling av personlige vennskskapsband på tvers av landegrensene.

Tabell A13: Andre effekter av internasjonaliseringsarbeid, forts.

Etterutdanningstilbud for lærerne styrker fagmiljøene lokalt og skaper kontakt på tvers av skoler lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Å reise med hele klasser/grupper har hatt stor verdi både faglig og sosialt, og har gitt lærerne en svært verdifull kompetanse.	Svaret på forrige spørsmål bygger på relativt liten erfaring - mest på antatte fordeler. Vi har tro på at skolens attraktivitet vil øke når vi får i stand mer internasjonalisering. Vi tror at muligheter for elevene til å konkurrere om plasser i et mobilitetsprosjekt vil styrke motivasjonen til en del elever.	Ved prosjekt deltakelse gjennom flere år opprettes det mange sosiale kontakter, både mellom lærere/instruktører og mellom deltakere. Dette har gjort igangsettelse av nye prosjekt lettere (har et etablert kontaktnett).
Faglig nettverksbygging, både for lærere og også for ledelsen.	nettverk, gode samarbeidspartnere	Resultert i økt samarbeid med andre skoler i fylket.
Foredragsholdere fra andre land, større nettverk, Elimupris for 2009, økt søkning	Internasjonaliseringa påverkar kvaliteten i all aktivitet på skolen. Verkar som ei inspirasjonskjelde både for lærarar og elevar.	Internasjonalt arbeid synliggjør skolens samarbeidskultur og kan ha effekter på godt og vondt. Jeg legger mest vekt på at internasjonalisering er utviklende for samarbeidskulturen på en god måte.
Har fått opprettet nye fagtilbud, japansk og kinesisk	Skal starte opp med forberedende besøk med en skole i Normandie	It broadens our outlook....
Godt kjende med skular i andre land , får eit godt nettverk	Skolen framstår som en åpen skole i forhold til mulige internasjonale samarbeidsorganisasjoner.	Ja vi har mange elever som tar Vg2 i utlandet og vi oppretter en internasjonal klasse i Normansie i 2011-12
Har blitt en viktig ressurs for utvikling av teknologifag i fylket i gjennom etablering av partnerskapsavtaler med store utenlandske firmaer	Skolen har fått mye tettere samarbeid med næringslivet gjennom internasjonaliseringen. Vi ser at frafallet av elever blir lavere.	Mange av elever og lærere som har deltatt i internasjonaliseringsarbeidet har etablert varige vennskapsbånd med elever og kolleger i andre land.
Forventninger blandt elever som kommer til skolen om at vi skal være av de fremste hva internasjonalisering angår, og at de ønsker å få internasjonal erfaring og få lov til å delta på flere internasjonale prosjekt (gjør turer) i den tiden de er elever ved skole.	internasjonalisering gjør tilsett og elever mer medvitne om sin egen kultur, den lokale og den norske kulturen der er en del av.	Hevet statusen på noen av utdanningsprogrammene, særlig de yrkesfaglige, og særlig håndverksfagene
Har hatt besøk av ledelsen ved ulike skoler og utvekslet ledelsesproblemstillinger	Innholdet i prosjektene har hatt fokus på pedagogisk bruk av IKT. Dette har satt i gang en refleksjon i forhold til bruken.	Kunnskapen om Guatemala spesielt og latin Amerika generelt og de sosiale forskjellene i verden har økt kraftig hos de fleste elever og lærere ved skolen.
Har ikke fått "taket" skikkeleg på internasjonalisering enda. Det har vore og er mange andre store konkrete utfordringer - og det har divergerer aldri vore tradisjon for internasjonalisering på skulen vår. MEN me ynskjer å få det til, då leiing og personale er interessert og trur det er svært læringsframjande både fagleg og sosialt.	Jada, flere, bl.a. blitt mer interessant for lokale, regionale og nasjonale aktører. Fått økt bevissthet om at skoler i andre europeiske land har de samme grunnproblemer som vi, elever økt sammenligningsgrunnlag og ser de kvaliteter vi har lokalt, vi er blitt bedre som prosjektarbeidere gjennom deltakelse i programmene siden 1999.	Konkrete effekter er økt sosial læring hos elever, de positive effektene av læring sammen med andre i en annen setting og på et annet språk enn man er vant med. Dette har gitt stor personlig utvikling og et "løft" særlig hos svake elever. Deltakelse i Leonardo Mobilitet kan også ha virket positivt med tanke på å hindre frafall.
Har kontakter i Spania, kan forholdsvis enkelt starte nye prosjekt pga at me har erfaring med både Comenius og ekskursjonar me arrangerer sjølve.	Internasjonalisering er en svært ressurskrevende læringsmetode	

Tabell A14: Tiltak for å forbedre mulighetene for internasjonalisering

- bedre økonomi - enklere søknadsprosedyrer at elevene kan betale en egenandel	Tidsressurs for internasjonaliseringskontakten, enklere søkeprosedyrer, større bidrag fra næringslivet, sterkere føringer i læreplanene	Bedre rammer i eget budsjett og enklere rutiner mht å søke om midler til ekstern finansiering (Comenius m.m.)
Bedre informasjon om muligheter.	Ressursar til ansvarleg person.	Bedre økonomi eller særbudsjetter for dette arbeidet som var søkbart!
Mer tid (9 stk)	Utvide bredden i deltakelse.	Økte økonomiske ressurser (17 stk)
Skolen må ha tid til å prioritere dette arbeidet. Det er arbeidskrevende og ressurskrevende. Det må være noen som er villig til å påta seg disse oppgavene.	En økonomi som gjør det lettere å frikjøpe lærere til å ha ansvar for internasjonaliseringsarbeidet	Bedre økonomiske muligheter. Endring av arbeidstidsavtalen og SGS1010 Direktoratets definisjon av bruk av elevenes undervisningstid.
- Økonomi (mulighet til å gi lærerne ekstra ressurser) - Informasjon	Vi må gi mer ressurser til en lærer som er engasjert i internasjonalisering og som kan være aktiv	Bedre økonomiske ordninger og ikke minst muligheten til å avsette ressurser til lærere til å ta seg av opplegget
1. Tilgang til økonomiske ressurser. 2. Tidsressurs til internasjonaliseringskoordinator 3. Støtte / stimulans fra skoleeier	det er egentlig svært bra. Litt vanskelig å engasjere YF	Bedre kunnskap, hjelp til å søke, ressurser, erfaringer fra andre som er godt i gang.
1. Avtaleverket må revideres (SGS1010). To lærere på reise utenlands en drøy uke inklusiv 2 helger innebærer en altfor stor kostnad for skolen i form av honorar 2. Gratisprinsippet knyttet til reiser må sees på. Dette er en bestemmelse som praktiseres svært ulikt. Skal en utenlandsreise være gratis for alle elever, er det kun et fåtall som kan reise. Selv med EU-finansierte prosjekter vil det være forholdsvis få elevergrupper som kan delta.	Vår skole består nå av fem tidligere geografisk adskilte skoler, og tradisjon for internasjonaliseringsvirksomhet varierer veldig, historisk sett. Som koordinator (og assisterende rektor) trenger jeg noe mer tid for å løfte fram internasjonaliseringen på de ulike enhetene. Men vi er på veg. Jeg opplever SIU som en institusjon som er flinke til å informere og stimulere til slik aktivitet.	Det er først og fremst et spørsmål om prioritering. Når ledelsen fokuserer på internasjonalisering har det stor effekt. Ellers er dette arbeid som krever engasjerte lærere som vil noe mer.. Det krever ekstra arbeid å engasjere seg, men gir en mer spennende jobb. Etter at vi har fokkuset på mulighetene har vi nå inne to søknader på Leonardoprosjekt - og det jobbes med to nye prosjekter som vi vil søke på til neste år.
Ved vår skole er det økonomiske grunner til at vi til neste år er nødt til å nedprioritere internasjonale prosjekter. Rammeverket for "leirskoleavtalen" er direkte årsak til at vi ikke har søkt om midler til Leonardo Mobilitet til neste år.	bedre økonomi, mulighet for egenandel fra elever, større samarbeid med andre skoler. Ikke mange skoler er villige til å dele erfaringer og kunnskap om f. eks søknadsprosedyrer, da man blir sett på som konkurrent...	Betre økonomi, slik at skulen/HFK kunne betale for ekskursjonar. Gratisprinsippet fører til at mange lærarar kvir seg for å måtte operere på kanten av lova ved innkreving av foreldrebetaling.
Betre språkkunnskap (særleg engelsk). Betre kunnskap om mulighetene innanfor dei ulike program. Betre kompetanse på søknads og rapportering for å kunne utføre dette meir effektivt. Større tidsressurs til internasjonalt arbeid. (internasjonal kontaktperson har 15% resurs i dag). Bedre adm rutiner for internasjonale prosjekt ved eiegn skule.	Økonomi er hemmende for reiseaktivitet, men det forhindrer ikke internasjonalt perspektiv på undervisningen. Reiser virker svært motiverende på elevene. Bedre økonomi til å dekke kostnader ved å sende lærere på tur (SGS1010, vikarutgifter).	At dette ble ansett reelt som viktig av politikere, skoleeiere og samfunnet. Internasjonalisering har en tendens til å være et ord brukt i festtaler og i politiske dokumenter, mens det norske samfunnet er nokså lite utadvendt. Læreplanene kunne vært enda tydeligere på internasjonalisering.
At vi fikk tilbake ressursen som koordinator int (10%). At tidligere deltakereskolere kunne få dekket reise til infomøter - slik det var før.	Det bør settast av meir tid til informasjon innad på skulen, for å motivere og engasjere fleire lærarar til å delta på internasjonale prosjekt.	Omdefinering av gratisprinsippet. Større forutsigbarhet ved comenius-søknader.

Tabell A15: Tiltak for å forbedre mulighetene for internasjonalisering, forts.

Avskaffe gratisprinsippet - dette har gjort det neten umulig å få til internasjonisering som medfører reiser.	Egne bevilgninger slik at vi slipper å manøvrere i forhold til gratisprinsippet	At fylkeskommunen gjør det klart for rektorene at dette er et satsningsområde.
Bedre muligheter for økonomisk støtte fra sentrale myndigheter, i allfall så lenge gratisprinsippet gjelder. Mulighet for lokale arbeidsavtaler for kompensasjon av lærere.	Økt ressurs til internasjonalt arbeid. I en presset situasjon er dette en ofte brukt salderingspost når vi hele tiden må satse egne budsjett kroner.	Det er ofte svært tidkravende administrativt både å søke og rapportere. Flere prosjekter ville blitt initiert hvis prosedyrene hadde vært forenklet.
Bedre økonomi eller muligheter for ekstern finansiering Enklere søkeprosesser for deltakelse i programmer At norske elever i større grad turte å være vertsskap for utenlandske elever...	Øyremerkte ressursar til den internasjonalt ansvarlege. Ressursperson på skulenivå er viktig. Betre økonomiske rammer ,slik at skulen kan bidra med tilskot til internasjonalisering.	Det tar tid og ressurser å søke midler + motivere og involvere elever til å bli med. Dette krever mye av den enkelte lærer - og langt fra alle har den ekstra energien som kreves for å få dette til. Det finnes heller ingen ressurs til den såkalte "internasjonalt ansvarlige". Dvs at denne personen også gjør ting som frivillig merarbeid.
Gratisprinsippet bør fjernes når det gjelder reiser, timetelling i enkeltfag må fjernes, bedre informasjon, lettere søknadsprosedyrer, lærere som er villige til å på ta seg en sånn ekstra jobb.	Å få bedre tid til å sette seg inn i mulighetene, søke på nettet, se på tilbudene fra SIU. Tid til å markedsføre tilbudene internt på skolen. Noen lærere har svært lyst, men finner ikke tid og midler til å reise ut.	Det tar tid å skape interesse og engasjement for internasjonale prosjekter. Langsiktige prosjektperioder er derfor viktige.
Rektor må sette av enda mer tid til denne satsingen, viktig å få flere av kollegaer interessert. Vi har flere prosjekter, og de er godt forankret og positive lærere. Men det internasjonale arbeidet kan bli langt bredere på skolen vår.	Fullfinansiering av prosjektene. Egenandelen belaster skolens allerede trange budsjetter. Ansatte føler at presset på "gratisprinsippet" er stort.	Viser til tidligere kommentarer om at vi ønsker en opprydning i forhold til gratisprinsippet. At ikke all internasjonaliseringsaktivitet (f. eks. reiser med faggrupper/klasser) må være koblet til store program. En kontaktperson fra SIU som kan følge opp den enkelte skole ut fra dens egenart, muligheter og behov.
Ressurs til lærerne som utfører arbeidet.	Fylkeskommunal tilrettelegger og oppfølger	Ein eigen mentor.
Tidsressurs, økt interesse fra lærere for å delta, noe som igjen er avhengig av invitasjon inn i konkrete prosjekter som oppstart for eget initiativ senere.	Fylkeskommunen må sette av ressurser til internasjonal koordinator ved de videregående skolene i sitt budsjett. Tid er ofte problem. Det blir veldig mye "ildsjelarbeid". Faren er at man da kan velge bort å arbeide med internasjonalisering	Kunnskapen rundt utdanningsprogrammene kan styrkes via informasjon. Ellers beror deltagelse på motiverte lærere. På skolen vår har vi vært heldige som har hatt pådrivere. Det er nødvendig for å få et slikt arbeid til å lykkes.
SOM SAGT: TILFØRT ØYREMERKA MIDLAR. UTAN DETTE: INGEN INTERNASJONALISERING	Først å fremst å kunne sette av mer ressurser internt på skolen for å jobbe med internasjonale prosjekt.	En helhetlig strategi og satsing fra toppledelsen. Mer vekt på internasjonalisering hjemme og mer aktiv bruk av det flerkulturelle elevmiljøet ved skolen.
Enklere søknader.	Få fjernet særavtalen om reise med elever.	Mer faste ressurser til å administrere og koordinere internasjonaliseringsarbeidet.

Tabell A16: Tiltak for å forbedre mulighetene for internasjonalisering, forts.

Spesielt økonomien. Det er skjelden mulig å reise på 3 ukers opphold når skolen skal belastes med en så stor andel av kostnadene. I tillegg er det alt for dyrt for elevene. De må kunne få mye mer tilskudd til opphold. Hadde skolen fått dekket alt, ville vi søkt flere prosjekt hvert eneste år. Hovedkonklusjonen er at økonomien er den største bremsefaktoren i dette arbeidet. I tillegg er søknadsprosedyren meget omfattende og det er derfor svært vanskelig å få lærere til å ta på seg dette arbeidet. Må bli mye enklere.	Bedre språkkunnskaper hos lærerne - noen er nok redde for å reise med elever fordi de føler at de vil mestre språket i et annet land alt for dårlig. Det er ikke så naturlig at det er fellesfaglærere som reiser med våre yrkesfaglige klasser på faglige utferder. Siden skolen ikke har studieforberedende utdanning annet enn som påbyggingsår, er det helst yrkesfagene som fokuseres. Vi erfarer at der lærerne er interessert i studiereiser/utveksling er det stor aktivitet. Vi er nå søkere til et Comeniusprosjekt sammen med skoler fra Tyskland, Italia, Østerrike og Island, og håper vi får midler derfra.	Et bedre landsdekkende internasjonalt samarbeid, hvor ulike skoler kunne dra nytte av andres erfaringer. Ikke fordi skolene skal til å konkurrere om utenlandske vertsskoler, men det er nyttig å lære av andre sine erfaringer med spesifikke land/kulturer. Fint at fylket ønsker at skolene skal øke det internasjonale arbeidet - men da må de også sende en god pose peneger med! Internasjonalt arbeid er omkostningsfullt og ressurskrevende, og lærerne har ikke lyst å legge ekstra arbeid i internasjonalisering uten å få noe igjen for det. Det kan være overtid eller avspasering, men avspasering koster vikarer = penger.
Styrket økonomi Partnerskapsavtaler med skoler i land vi tilbyr fremmedspråk fra	internasjonaliseringskoordinator med ressurs (tid og pengar) eige budsjett til internasjonalisering (kostar mykje)	En større økonomisk handlefrihet gjennom å fjerne gratisprinsippet slik at det er mulig med tydelige spleiselag skole, skoleeier og hjem
Større fleksibilitet ift. kompensasjon ved reiser Lærere må finne int.arbeidet både motiverende og nyttig, mer enn tidkrevende. Holdningsendring hos enkelte av lærerne som "har nok med sitt"	Klarere kvalitetsvurderingskriterier fra fylket på hva som er bra og hva som ikke er bra. Det som er veldig bra, må få mer støtte. Det som er litt bra, må få mindre støtte.	Enklere søknadsprosedyrer Bedre økonomiske rammer Omdefinering av gratisprinsippet Omdefinering av 1010 - det er forskjell på å rise med oppegående elever og "klienter" på tur
Større kompetanse på finansieringsmulighetene.	Komme med i et nettverk og ikke minst få tildelt en økonomisk pott til dette bruket. Omfattende søknadsprosedyrer hindrer oss i å ta fatt i dette arbeidet!!!!!!	Et avtaleverk som gir fullfinansiering og tid til arbeidet
Systematiske oversikter over tilgjengelege program. Forenkla søknadsprosedyrer, slik at lærerane sjølve kunne skrive søknadene - no opplevast desse for tidkrevjande og kompliserte (krev eigen kompetanse) Kortare tidsfristar, eller tidlegare på hausten - mogleg å nytte midlane same skuleår som ein søker. Veit ikkje elevgrunnlaget skuleåret etter	En endring av SGS om reiser med elever, denne bidrar til redusert aktivitet til under det halve på grunn av store kostnader. Gratisprinsippet forhindrer også at vi kan drive internasjonalisering i den grad vi ønsker. Det må derfor tilføres sentrale midler slik at aktiviteten kan opprettholdes. Direktorets timetellingsmodell tilsier også at man egentlig ikke kan drive med noe internasjonal aktivitet bortfra det læreplafestede som foregår i undervisningstiden	En personressurs til å koordinere samarbeid og eventuelt ta initiativ til nye kontakter. Det er svært tidkrevende å søke konkret informasjon på nett om partnere og finansiering. Gratisprinsippet har virket sterkt demotiverende for arbeidet med internasjonalisering, dessverre. Langtidseffekten av dette kan bli varig mindre interesse for slikt "ekstra" arbeid. Integrering av internasjonale perspektiv i læreplaner kunne vært tydeligere.
Større muligheter for økonomisk støtte for tosidig samarbeid med skoler i utlandet over tid En enklere avtale for arbeidstid og kompensasjon ved reiser	Lettere søknadsrutiner Økt ressurser til elevkursjoner Avhengig av idealister Timetelling og muligheter for å ta igjen tapt læringstid i fag som ikke knyttes til prosjektene.	For oss er gratisprinsippet den viktigste hindring. Skolen har satt av mange midler og vi har 50%stillingsressurs til internasjonal koordinator, men mange gode prosjektideer blir ikke gjennomført fordi det ikke er lov til å ta inn egenandel for elevene.
Frigitt meir tid og betre økonomi til å drive dette. trur at dette er veldig viktig arbeid, men har ikkje sett dei store resultat til no. Mykje arbeid vert gjort av idealisme og tru på at dett gagnar alle	lettere tilgang på økonomiske midler. Eklere regnskapsoversikter. Gjerne eget fag som internasjonalisering. Mange muligheter forsvant da valgfaget Vennskap nord sør forsvant.	Fjerne rettighetene som er i SGS1010. Det er en helt urimelig og malplassert bestemmelse for godtgjøring for lærere som reiser med elever.

Tabell A17: Tiltak for å forbedre mulighetene for internasjonalisering, forts.

Mindre byråkrati ved søknadsprosessen Bedre økonomiske betingelser (muligheter for tilskudd) Revidering av særavtale for undervisningspersonalet i skolen	Noe mer ressurser til å sende ut flere elever. Når det gjelder Kanada trens et stipend som dekker utgiftene. her håper vi å goodwill for å få dete til. Såvidt jeg kan se blir vi de første til å søke om bilateral avtale for idrettsfag med Kanada?	Flere bør se det positive som kan komme ut av dette. Blir ofte til at dette oppfattes som ekstraarbeid, økonomisk belastning og stor tidsbruk, som går ut over "andre" fag
Mulighet til å søke økonomisk støtte, f.eks i fylkeskommunen (2 stk)	Mer bevisst satsing og klare visjoner/mål for arbeidet.	Fjerne gratisprinsippet (5 stk)
Meir informasjon Tydlege samarbeidspartnarar	Mer engasjement fra læreresiden	Forenkling av byråkratiseringen og mer tid til at dette blir basert på en del av skolens ordinære oppgave og ikke basert på ildsjeler !
Det er ein "kamp" for midlar kvart år med studietur. Det er så tidskrevjande at me har vanskar med å utvida internasjonaliseringsarbeidet til noko meir varig, føreseieleg og tidseffektivt. Ein konkret ting som ville betra mogleikane ville vera at HFK hadde annan søknadsfrist enn 1.mars for søknad om midlar. Ein veit då ikkje noko om støtte før skuleåret nesten er omme og all planlegging og avtalar må gjerast før ein får svar. Ressurspersonar som kan bistå med praktisk arbeid for å setja ut i livet ein god "internasjonaliseringsidè" ville gjort det meir overkomeleg å starta prosjekt. Dei prosjekta ein kan søkje utvida støtte til er omfattande samarbeidsprosjekt som involverer minst 2 skular og helst med utveksling av elevar/ lærarar begge vegar. Dette krev mykje forarbeid, spesielt fyrste gong. Sjølv med hjelp til utfylling av søknadar før innsending til Europakontor eller andre ligg det eit omfattande arbeid bak.	En mer åpen tilskuddsordning, som et alternativ til Comenius, Leonardo osv., som ikke har for fastlåste prinsipper om antall deltakerskoler, faglig organisering under utvekslinger o.a. (Ett eksempel: I fremmedspråkundervisningen kunne det vært en ide å tatt med elever til et opphold i språkområdet, der en kunne besøke en skole og ha kontakt med elever der, uten at man måtte organisere en mer omfattende gjensidig utveksling. Det er ikke alle grupper i språkfag, der det så lett lar seg gjøre å organisere en gjensidig utveksling med en annen klasse ved en annen skole i språkområdet. Oppholdet i språkområdet kunne vært en form for språkbud, en slags språkskole, kanskje med klasser fra andre land, og ikke i så stor grad basert på et samarbeid med en bestemt skole i det landet en besøker).	Forutsigbarhet og langsiktig finansiering. Prosjekt som er veletablerte og har en forutsigbar økonomi, kan gå år etter år. Gode opplegg som inngår i en kvalitetssirkel. Vi har 1 Leonardoprojekt, og 3 private prosjekt som er etablert, har høy kvalitet og sunn finansiering. Vi vil fra høsten av få et fylkestilbud som også kommer i den øverste klassen. Vi mangler et stabilt Comeniusprosjekt og et Norplusprosjekt (Helse- og sosialfag) før samlingen er komplett. Vi har mange spenstige enkeltprosjekter, mellom annet et for realister ved Atomakselratoren i Cern. Her mangler vi midler og prosjektene blir derfor sporadiske ut fra skolens økonomi. Det samme gjelder ulike språkkurs til Spania.
Opphevelse av gratisprinsippet slik det er i dag. Et ønske om en pott til internasjonalisering, hvor det går an å søke etter behov, slik at alle har en reell mulighet til å være med. Ellers betaler elever /foresatte frivillig et kunngjort beløp. frivillig deltakelse på turen.	Ressurser til arbeid med internasjonalisering. Og viktigst: en aksept hos fylket at det er greit at elevene betaler egen reisevirksomhet, gratisprinsippet og dobbeltkommunikasjonen rundt dette er veldig ødeleggende og gjør at vi ved vår skole ikke får lov til å reise utenlands med hele skoleklasser, bare der vi kan dekke alt med Comeniusmidler (dvs bare et lite fåtall av elevene får anledning til å reise).	Mindre byråkrati i forbindelse med søknadsprosedyrene ved f.eks. Comenius. Det oppleves som veldig omfattende arbeid. Det burde vært bedre tilgang på informasjon rundt "bli-kjent"-konferanser i EU. De som har vært med en stund ser ut til å dra enorme vekslere på nettverk, og kunnskap om søkeprosedyrer (plussord etc)
	Oppmykning av regelverk for tjenestereiser for pedagogisk personell.	Mer penger til reising.

APPENDIKS D: Frekvensrapport

Fylke

	Antall skoler	Prosentandel
Østfold	7	3,1 %
Akershus	23	10,3 %
Oslo	19	8,5 %
Hedmark	8	3,6 %
Oppland	7	3,1 %
Buskerud	8	3,6 %
Vestfold	4	1,8 %
Telemark	9	4,0 %
Aust-Agder	5	2,2 %
Vest-Agder	5	2,2 %
Rogaland	16	7,1 %
Hordaland	40	17,9 %
Sogn og Fjordane	13	5,8 %
Møre og Romsdal	12	5,4 %
Sør-Trøndelag	15	6,7 %
Nord-Trøndelag	3	1,3 %
Nordland	14	6,3 %
Troms	11	4,9 %
Finnmark	5	2,2 %
Totalt antall respondenter	224	

Størrelsen på skolen

Lavt antall skoleplasser	70	33,3 %
Medium antall skoleplasser	69	32,9 %
Høyt antall skoleplasser	71	33,8 %
Totalt antall respondenter	210	

Hvilke utdanningsprogram tilbys ved skolen

Studiespesialisering	175	78,1 %
Service og samferdsel	84	37,5 %
Helse og sosialfag	123	54,9 %
Restaurant og matfag	67	29,9 %
Musikk, dans og drama	40	17,9 %
Naturbruk	30	13,4 %
Idrettsfag	55	24,6 %
Elektrofag	96	42,9 %
Medier og kommunikasjon	64	28,6 %
Design og håndverk	79	35,3 %
Bygg og anleggsteknikk	91	40,6 %
Andre utdanningsprogram	55	24,6 %
Totalt antall respondenter	224	

Deltatt i år

Lærere på Comenius-etterutdanningstipend	24	11,3 %
Comenius-partnerskap	56	26,3 %
Vertsskole for lærere fra andre europeiske land under språkassistentordningen	20	9,4 %
Leonardo-mobilitet for elever	38	17,8 %
Leonardo-partnerskap	17	8,0 %
Nordplus-utveksling	22	10,3 %
Nordplus-lærerutveksling	11	5,2 %

EØS-prosjekt	5	2,3 %
Grundtvig-etterutdanning	0	0,0 %
Grundtvig-partnerskap	3	1,4 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	13	6,1 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	21	9,9 %
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	7	3,3 %
Andre program	24	11,3 %
Totalt antall respondenter	224	

Deltatt tidligere år

Lærere på Comenius-etterutdanningstipend	53	24,9 %
Comenius-partnerskap	71	33,3 %
Vertsskole for lærere fra andre europeiske land under språkassistentordningen	35	16,4 %
Leonardo-mobilitet for elever	43	20,2 %
Leonardo-partnerskap	37	17,4 %
Nordplus-utveksling	33	15,5 %
Nordplus-lærerutveksling	19	8,9 %
EØS-prosjekt	14	6,6 %
Grundtvig-etterutdanning	4	1,9 %
Grundtvig-partnerskap	5	2,3 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	17	8,0 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	26	12,2 %
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	12	5,6 %
Andre program	17	8,0 %
Totalt antall respondenter	224	

Har søkt i perioden 2006-2010, men ikke fått midler:

Lærere på Comenius-etterutdanningstipend	3	1,4 %
Comenius-partnerskap	9	4,2 %
Vertsskole for lærere fra andre europeiske land under språkassistentordningen	1	0,5 %
Leonardo-mobilitet for elever	2	0,9 %
Leonardo-partnerskap	6	2,8 %
Nordplus-utveksling	3	1,4 %
Nordplus-lærerutveksling	1	0,5 %
EØS-prosjekt	2	0,9 %
Grundtvig-etterutdanning	0	0,0 %
Grundtvig-partnerskap	0	0,0 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	0	0,0 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	2	0,9 %
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	2	0,9 %
Andre program	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	224	

Skal søke kommende år:

Lærere på Comenius-etterutdanningstipend	14	6,6 %
Comenius-partnerskap	31	14,6 %
Vertsskole for lærere fra andre europeiske land under språkassistentordningen	4	1,9 %
Leonardo-mobilitet for elever	20	9,4 %
Leonardo-partnerskap	9	4,2 %
Nordplus-utveksling	7	3,3 %
Nordplus-lærerutveksling	5	2,3 %
EØS-prosjekt	2	0,9 %
Grundtvig-etterutdanning	0	0,0 %
Grundtvig-partnerskap	0	0,0 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	2	0,9 %

Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	8	3,8 %
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	9	4,2 %
Andre program	4	1,9 %
Totalt antall respondenter	224	

Har aldri søkt om slike midler:

Lærere på Comenius-etterutdanningstipend	61	28,6 %
Comenius-partnerskap	42	19,7 %
Vertsskole for lærere fra andre europeiske land under språkassistentordningen	83	39,0 %
Leonardo-mobilitet for elever	76	35,7 %
Leonardo-partnerskap	78	36,6 %
Nordplus-utveksling	81	38,0 %
Nordplus-lærerutveksling	89	41,8 %
EØS-prosjekt	94	44,1 %
Grundtvig-etterutdanning	105	49,3 %
Grundtvig-partnerskap	105	49,3 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	93	43,7 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	89	41,8 %
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	98	46,0 %
Andre program	52	24,4 %
Totalt antall respondenter	224	

Har din skole hatt noen andre internasjonale aktiviteter som ikke har vært programtilknyttet de siste årene (altså ikke støttet av Comenius, Leonardo eller lignende)?

Ja, i 2010: Administrasjon av utenlandsklasse	24	11,6 %
Ja, i 2010: Samarbeid med skole i utlandet med elev- og lærerutveksling	80	38,6 %
Ja, i 2010: Samarbeid med skole i utlandet med lærerutveksling, men uten elevutveksling	15	7,2 %
Ja, i 2010: Vennskaps-/samarbeidsrelasjon til skole i utlandet uten utvekslingsvirksomhet	50	24,2 %
Ja, i 2010: Samarbeid med skole i utlandet gjennom andre ordninger, spesifiser:	34	16,4 %
		0,0 %
Ja, i perioden 2006-2009: Administrasjon av utenlandsklasse	18	8,7 %
Ja, i perioden 2006-2009: Samarbeid med skole i utlandet med elev- og lærerutveksling	63	30,4 %
Ja, i perioden 2006-2009: Samarbeid med skole i utlandet med lærerutveksling, men uten elevutveksling	17	8,2 %
Ja, i perioden 2006-2009: Vennskaps-/samarbeidsrelasjon til skole i utlandet uten utvekslingsvirksomhet	40	19,3 %
Ja, i perioden 2006-2009: Samarbeid med skole i utlandet gjennom andre ordninger, spesifiser:	32	15,5 %
Nei: Administrasjon av utenlandsklasse	110	53,1 %
Nei: Samarbeid med skole i utlandet med elev- og lærerutveksling	68	32,9 %
Nei: Samarbeid med skole i utlandet med lærerutveksling, men uten elevutveksling	102	49,3 %
Nei: Vennskaps-/samarbeidsrelasjon til skole i utlandet uten utvekslingsvirksomhet	85	41,1 %
Nei: Samarbeid med skole i utlandet gjennom andre ordninger, spesifiser:	72	34,8 %
Totalt antall respondenter	207	

På hvilken måte driver dere med internasjonalisering hjemme?

Vi trekker aktivt inn kunnskap og erfaringer som elever med en flerkulturell bakgrunn representerer	111	53,9 %
Vi trekker aktivt inn internasjonale perspektiv i undervisningen	167	81,1 %
Vi bruker ulike nettbaserte ressurser med internasjonalt fokus	120	58,3 %
Vi har ulike prosjekt og arrangement på tvers av fag og klasser der internasjonale	101	49,0 %

tema blir behandlet		%
Internasjonalisering trekkes inn i det lokale læreplanarbeidet	76	36,9 %
Andre måter:	43	20,9 %
På vår skole forstår vi internasjonalisering med det å reise - mobilitet. Arbeid med internasjonalisering hjemme blir derfor å forberede elevene på dette	63	30,6 %
Vi har ikke drevet med internasjonalisering hjemme	6	2,9 %
Totalt antall respondenter	224	

Har skolen ut over dette aktiviteter som dere definerer som internasjonalisering?

Ja	76	47,2 %
Nei	70	43,5 %
Vet ikke	15	9,3 %
Totalt antall respondenter	161	

Hvilke utdanningsprogram ved skolen har deltatt i internasjonalt samarbeid det siste året?

	Antall	Prosent	Antall skoler med linje
Studiespesialisering	133	84,2 %	158
Service og samferdsel	41	54,7 %	75
Helse og sosialfag	48	44,4 %	108
Teknikk og industriell produksjon	29	28,7 %	101
Restaurant og matfag	34	55,7 %	61
Musikk, dans og drama	14	40,0 %	35
Naturbruk	14	66,7 %	21
Idrettsfag	22	46,8 %	47
Elektrofag	29	34,5 %	84
Medier og kommunikasjon	23	41,1 %	56
Design og håndverk	25	36,2 %	69
Bygg og anleggsteknikk	31	38,8 %	80
Annet	14	26,4 %	53

Hvilke av følgende områder eller land samarbeider skolen med?

Nord-Amerika	10	5,0 %
Europa	132	66,3 %
Sørøst-Asia	9	4,5 %
Sentral-Asia	2	1,0 %
Midtøsten	9	4,5 %
Kaukasus	0	0,0 %
Nordvest-Russland	4	2,0 %
Barents-/Nordområdene	6	3,0 %
Mellom-Amerika	5	2,5 %
Sør-Amerika	5	2,5 %
Sørlige Afrika	13	6,5 %
Nord-Afrika	2	1,0 %
Vest-Afrika	4	2,0 %
Øst-Afrika	15	7,5 %
Oseania	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	199	

Hvilke av følgende områder eller land samarbeider skolen med?

Albania	0	0,0 %
Andorra	0	0,0 %
Belgia	10	5,0 %

Bosnia-Hercegovina	1	0,5 %
Bulgaria	6	3,0 %
Danmark	49	24,6 %
Færøyene	3	1,5 %
Estland	14	7,0 %
Finland	33	16,6 %
Frankrike	63	31,7 %
Hellas	15	7,5 %
Hviterussland	0	0,0 %
Irland	12	6,0 %
Island	15	7,5 %
Italia	48	24,1 %
Kosovo	0	0,0 %
Kroatia	3	1,5 %
Kypros	4	2,0 %
Latvia	13	6,5 %
Liechtenstein	0	0,0 %
Litauen	16	8,0 %
Luxembourg	2	1,0 %
Makedonia	0	0,0 %
Malta	3	1,5 %
Moldova	1	0,5 %
Monaco	0	0,0 %
Montenegro	1	0,5 %
Nederland	26	13,1 %
Norge	4	2,0 %
Polen	22	11,1 %
Portugal	9	4,5 %
Romania	8	4,0 %
Russland	11	5,5 %
San Marino	0	0,0 %
Serbia	2	1,0 %
Slovakia	13	6,5 %
Slovenia	12	6,0 %
Spania	80	40,2 %
Storbritannia og Nord-Irland	45	22,6 %
Sveits	2	1,0 %
Sverige	44	22,1 %
Tsjekkia	20	10,1 %
Tyrkia	15	7,5 %
Tyskland	84	42,2 %
Ukraina	2	1,0 %
Ungarn	6	3,0 %
Østerrike	10	5,0 %
Totalt antall respondenter	199	

Opplever du at dere får tilstrekkelig informasjon om hvilke muligheter skolen har for å drive med internasjonale aktiviteter?

Ja	132	66,3 %
Nei	67	33,7 %
Totalt antall respondenter	199	

Hvordan ønsker dere å få informasjon om nye program/tiltak for internasjonalisering?

Finne selv på internett	66	33,2 %
Elektronisk nyhetsbrev/e-postliste	156	78,4 %
Trykt informasjonsmateriell	56	28,1 %

Informasjonsmøter	101	50,8 %
Annet:	16	8,0 %
Totalt antall respondenter	199	

---KUN STILT TIL SKOLER I HORDALAND (START)---

Har skolen behov for mer oppfølging fra Hordaland fylkeskommune?

Ja	20	51,3 %
Nei	19	48,7 %
Totalt antall respondenter	39	

Samarbeider dere med skoler eller andre avdelinger i noen av fylkeskommunenes samarbeidsregioner?

Ja, med Orknøylene (Skottland)	1	2,6 %
Ja, med Edinburgh (Skottland)	0	0,0 %
Ja, med Cardiff (Wales)	4	10,3 %
Ja, med Kaunas (Litauen)	4	10,3 %
Ja, med Nedre-Normandie (Frankrike)	3	7,7 %
Ja, med Thüringen (Tyskland)	4	10,3 %
Samarbeider dere med skoler eller andre avdelinger i noen av fylkeskommunenes samarbeidsregioner?: Nei	24	61,5 %
Samarbeider dere med skoler eller andre avdelinger i noen av fylkeskommunenes samarbeidsregioner?: Vet ikke	1	2,6 %
Totalt antall respondenter	39	

Hvilke hjelpemiddel bruker dere i planleggingen av internasjonale prosjekt?

Forberedende reiser og møter	27	69,2 %
Oversending av skriftlig eller annet fysisk materiale	21	53,8 %
Kontakt per e-post med samarbeidspart	30	76,9 %
Telefonkontakt med samarbeidspart	17	43,6 %
Videokonferanser (MSN, Skype etc.)	3	7,7 %
Nettsamfunn (Facebook etc.)	5	12,8 %
Annet:	2	5,1 %
Totalt antall respondenter	39	

---KUN STILT TIL SKOLER I HORDALAND (SLUTT)---

Hvor stor andel av lærerne deltar i internasjonaliseringsarbeid på skolen?

Kun 1	3	1,5 %
En liten andel	109	55,1 %
En middels stor andel	60	30,3 %
En stor andel	12	6,1 %
Omtrent alle	1	0,5 %
Dette varierer	13	6,6 %
Totalt antall respondenter	198	

Hvilken rollefordeling har de ansatte i forbindelse med internasjonaliseringsarbeid ved skolen?

Dette varierer fra prosjekt til prosjekt	57	28,8 %
Rektor/skoleledelse koordinerer og administrerer	50	25,3 %
Internasjonaliseringsansvarlig koordinerer og administrerer	69	34,8 %
Den enkelte lærer koordinerer og administrerer	22	11,1 %
Totalt antall respondenter	198	

På hvilken måte engasjerer ledelsen ved skolen seg i arbeidet med internasjonalisering?

Ledelsen overlater dette arbeidet til internasjonaliseringsansvarlig eller lærer som er engasjert i arbeidet	34	17,2 %
Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig ved å delta på viktige møter i prosjektet og ved løpende å bli informert om progresjon	79	39,9 %
Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig ved å delegere ansvar til internasjonaliseringskontakt, og er kun involvert i forhold til å gi tillatelse til deltakelse, reiser og mottak av eventuelle besøk	34	17,2 %
Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig og ansvarlig for internasjonalisering. Han/hun deltar på viktige møter, blir løpende informert, tar initiativ til nye prosjekt og følger opp eksisterende samarbeid	51	25,8 %
Totalt antall respondenter	198	

Hvilke arenaer brukes i arbeidet med internasjonalisering?

Vi har faste møter for å diskutere arbeid med internasjonalisering spesielt	39	19,7 %
Vi drøfter internasjonalt engasjement i felles- /allmøter	71	35,9 %
Vi drøfter internasjonalt engasjement i faggruppemøtene	77	38,9 %
Vi bruker It's learning, Fronter eller annen læringsplattform for å diskutere arbeidet med internasjonalisering	15	7,6 %
Vi har ingen faste rutiner for å diskutere arbeidet med internasjonalisering	85	42,9 %
Totalt antall respondenter	198	

Hvilke nasjonale/lokale/regionale aktører samarbeider dere med i arbeidet med internasjonalisering?

Utdanningsavdelingen hos fylket		
Ofte	44	22,3 %
Sjelden	123	62,4 %
Aldri	30	15,2 %
Totalt antall respondenter	197	

Brusselkontor/Europakontor		
Ofte	15	7,6 %
Sjelden	64	32,5 %
Aldri	118	59,9 %
Totalt antall respondenter	197	

Andre skoler i fylket		
Ofte	24	12,2 %
Sjelden	111	56,3 %
Aldri	62	31,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Institusjon for høyere utdanning		
Ofte	16	8,1 %
Sjelden	52	26,4 %
Aldri	129	65,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Den internasjonale avdelingen i fylket		
Ofte	27	13,7 %

Sjelden	86	43,7 %
Aldri	84	42,6 %
Totalt antall respondenter	197	

Opplæringskontor		
Ofte	11	5,6 %
Sjelden	52	26,4 %
Aldri	134	68,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Lokalt næringsliv		
Ofte	27	13,7 %
Sjelden	74	37,6 %
Aldri	96	48,7 %
Totalt antall respondenter	197	

Andre		
Ofte	17	21,8 %
Sjelden	18	23,1 %
Aldri	43	55,1 %
Totalt antall respondenter	78	

Hvor viktig er følgende økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering?

Skolens eget budsjett		
Veldig viktig	143	72,6 %
Litt viktig	48	24,4 %
Ikke viktig	6	3,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Midler som søkes i fylkeskommunen		
Veldig viktig	78	39,6 %
Litt viktig	73	37,1 %
Ikke viktig	46	23,4 %
Totalt antall respondenter	197	

Midler gjennom å søke program (Comenius, Leonardo, Grundtvig etc.)		
Veldig viktig	149	75,6 %
Litt viktig	26	13,2 %
Ikke viktig	22	11,2 %
Totalt antall respondenter	197	

Innsamling organisert av elever/foreldre		
Veldig viktig	56	28,4 %
Litt viktig	58	29,4 %
Ikke viktig	83	42,1 %
Totalt antall respondenter	197	

Donasjoner, tilskudd fra lokalt næringsliv eller organisasjonsliv		
Veldig viktig	22	11,2 %
Litt viktig	57	28,9 %
Ikke viktig	118	59,9 %
Totalt antall respondenter	197	

Andre midler		
Veldig viktig	18	20,5 %
Litt viktig	19	21,6 %

Ikke viktig	51	58,0 %
Totalt antall respondenter	88	

Hvor viktige er følgende ikke-økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering?

Informasjon fra ulike kilder på nett		
Veldig viktig	111	56,3 %
Litt viktig	72	36,5 %
Ikke viktig	14	7,1 %
Totalt antall respondenter	197	

Informasjon/veiledning fra fylkeskommunen		
Veldig viktig	62	31,5 %
Litt viktig	96	48,7 %
Ikke viktig	39	19,8 %
Totalt antall respondenter	197	

Informasjon fra samarbeidsskoler i Norge		
Veldig viktig	21	10,7 %
Litt viktig	113	57,4 %
Ikke viktig	63	32,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Nettverks- og kontaktbyggingshjelp fra fylkeskommunen		
Veldig viktig	48	24,4 %
Litt viktig	85	43,1 %
Ikke viktig	64	32,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Annet		
Veldig viktig	22	30,6 %
Litt viktig	13	18,1 %
Ikke viktig	37	51,4 %
Totalt antall respondenter	72	

Vennligst ta stilling til påstandene under angående skolens generelle utbytte av og motiv for å jobbe med internasjonalisering, ved å svare på en skala fra veldig viktig til ikke viktig

Styrke elevenes internasjonale bevissthet		
Veldig viktig	176	89,3 %
Litt viktig	21	10,7 %
Ikke viktig	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Styrke skolens arbeid med en flerkulturell elevgruppe		
Veldig viktig	71	36,0 %
Litt viktig	97	49,2 %
Ikke viktig	29	14,7 %
Totalt antall respondenter	197	

Styrke det internasjonale perspektivet i læreplanen		
Veldig viktig	115	58,4 %
Litt viktig	81	41,1 %
Ikke viktig	1	0,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Styrke kvaliteten på utdanningen generelt		
Veldig viktig	119	60,4 %
Litt viktig	73	37,1 %
Ikke viktig	5	2,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Styrke språkfagene		
Veldig viktig	131	66,5 %
Litt viktig	63	32,0 %
Ikke viktig	3	1,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Øke motivasjon og læringslyst hos lærere og elever		
Veldig viktig	162	82,2 %
Litt viktig	35	17,8 %
Ikke viktig	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Bidra til utvikling av skolen		
Veldig viktig	148	75,1 %
Litt viktig	49	24,9 %
Ikke viktig	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Bidra til å utdanne framtidig arbeidskraft for kommunens eksportrettede industri		
Veldig viktig	66	33,5 %
Litt viktig	77	39,1 %
Ikke viktig	54	27,4 %
Totalt antall respondenter	197	

Vennligst ta stilling til følgende påstander angående skolens utbytte av internasjonalisering

Internasjonalisering har en samlet positiv effekt på skolens faglige tilbud		
Mest enig	144	73,1 %
Verken enig eller uenig	52	26,4 %
Mest uenig	1	0,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Internasjonalisering har en samlet positiv effekt på skolens sosiale miljø		
Mest enig	132	67,0 %
Verken enig eller uenig	62	31,5 %
Mest uenig	3	1,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Internasjonalisering er arbeids- og resurskrevende		
Mest enig	171	86,8 %
Verken enig eller uenig	25	12,7 %
Mest uenig	1	0,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Internasjonalisering tar fokuset vekk fra skolens primæroppgaver		
Mest enig	3	1,5 %
Verken enig eller uenig	59	29,9 %
Mest uenig	135	68,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Internasjonalisering gir økt tilsøking til skolen		
Mest enig	81	41,1 %
Verken enig eller uenig	105	53,3 %
Mest uenig	11	5,6 %
Totalt antall respondenter	197	

Deltakelse styrker lærernes motivasjon		
Mest enig	159	80,7 %
Verken enig eller uenig	38	19,3 %
Mest uenig	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Deltakelse gir lærerne økt faglig repertoar		
Mest enig	161	81,7 %
Verken enig eller uenig	34	17,3 %
Mest uenig	2	1,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Deltakelse øker lærernes metodiske repertoar		
Mest enig	89	45,2 %
Verken enig eller uenig	103	52,3 %
Mest uenig	5	2,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Deltakelse gir bedre samarbeid internt på skolen		
Mest enig	80	40,6 %
Verken enig eller uenig	109	55,3 %
Mest uenig	8	4,1 %
Totalt antall respondenter	197	

Deltakelse styrker lærernes kompetanse		
Mest enig	166	84,3 %
Verken enig eller uenig	31	15,7 %
Mest uenig	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Internasjonalisering styrker elevenes læring		
Mest enig	169	85,8 %
Verken enig eller uenig	26	13,2 %
Mest uenig	2	1,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Internasjonalisering styrker elevenes motivasjon		
Mest enig	177	89,8 %
Verken enig eller uenig	19	9,6 %
Mest uenig	1	0,5 %
Totalt antall respondenter	197	0,0 %

Internasjonalisering styrker elevenes sosiale miljø		
Mest enig	158	80,2 %
Verken enig eller uenig	39	19,8 %
Mest uenig	0	0,0 %
Totalt antall respondenter	197	

Hvilke barrierer møter skolen i arbeidet med internasjonalisering?

Mangel på økonomiske ressurser		
---------------------------------------	--	--

Veldig viktig	160	81,2 %
Litt viktig	34	17,3 %
Ikke viktig	3	1,5 %
Totalt antall respondenter	197	

Mangel på informasjon		
Veldig viktig	13	6,6 %
Litt viktig	110	55,8 %
Ikke viktig	74	37,6 %
Totalt antall respondenter	197	

Mangel på tid		
Veldig viktig	108	54,8 %
Litt viktig	79	40,1 %
Ikke viktig	10	5,1 %
Totalt antall respondenter	197	

Særavtaler/regulativer for kompensasjon ved reise		
Veldig viktig	105	53,3 %
Litt viktig	60	30,5 %
Ikke viktig	32	16,2 %
Totalt antall respondenter	197	

Gratisprinsippet		
Veldig viktig	127	64,5 %
Litt viktig	45	22,8 %
Ikke viktig	25	12,7 %
Totalt antall respondenter	197	

Mangel på interesse i lærerkollegiet		
Veldig viktig	27	13,7 %
Litt viktig	120	60,9 %
Ikke viktig	50	25,4 %
Totalt antall respondenter	197	

Mangel på nettverk		
Veldig viktig	22	11,2 %
Litt viktig	95	48,2 %
Ikke viktig	80	40,6 %
Totalt antall respondenter	197	

Mangel på samarbeid med andre skoler		
Veldig viktig	19	9,6 %
Litt viktig	85	43,1 %
Ikke viktig	93	47,2 %
Totalt antall respondenter	197	

Omfattende søknadsprosedyrer		
Veldig viktig	96	48,7 %
Litt viktig	76	38,6 %
Ikke viktig	25	12,7 %
Totalt antall respondenter	197	

Skoletype		
Bare studieforberedende	17	7,6 %
Kombinerte	158	70,5 %
Bare yrkesforberedende	49	21,9 %
Totalt antall respondenter	224	

Region

Oslo og Akershus	42	18,8 %
Øst-Norge ellers	43	19,2 %
Sørlandet	10	4,5 %
Vestlandet	81	36,2 %
Midt-Norge	18	8,0 %
Nord-Norge	30	13,4 %
Totalt antall respondenter	224	

Forankring i ledelsen

Delegering av ansvar	34	17,2 %
Gir tillatelser	34	17,2 %
Deltar på møter, holdes orientert	79	39,9 %
Tar initiativ og følger opp	51	25,8 %
Totalt antall respondenter	198	

Organisasjonsmodeller

Lavt engasjement	48	24,2 %
Toppstyrt	64	32,3 %
Lærerstyrt	20	10,1 %
Bredt engasjement	66	33,3 %
Totalt antall respondenter	198	

APPENDIKS E: Spørreskjema

INTERNASJONALISERING I VIDEREGÅENDE SKOLE

SPØRRESKJEMA

Med denne undersøkelsen ønsker vi å kartlegge den internasjonale aktiviteten ved din skole. Undersøkelsen blir gjennomført av SIU, Senter for internasjonalisering av høyere utdanning. Undersøkelsen blir gjennomført for å gi SIU et bedre grunnlag for å utvikle et godt veiledningstilbud. Takk for ditt svar!

Hvilke utdanningsprogram tilbys ved skolen?

Du kan krysse av for flere alternativ.

- ☐ Studiespesialisering
- ☐ Service og samferdsel
- ☐ Helse og sosialfag
- ☐ Teknikk og industriell produksjon
- ☐ Restaurant og matfag
- ☐ Musikk, dans og drama
- ☐ Naturbruk
- ☐ Idrettsfag
- ☐ Elektrofag
- ☐ Medier og kommunikasjon
- ☐ Design og håndverk
- ☐ Bygg og anleggsteknikk
- ☐ Andre utdanningsprogram_____

Hvilke programtilknyttede aktiviteter har din skole deltatt på i løpet av de siste årene?

Du kan krysse av ett eller flere alternativ per program.

	Deltatt i år	Deltatt tidligere år	Har søkt i perioden 2006-2010, men ikke fått midler	Skal søke kommende år	Har aldri søkt om slike midler
Lærere på Comenius-etterutdanningstipend	☐	☐	☐	☐	☐
Comenius-partnerskap	☐	☐	☐	☐	☐
Vertsskole for lærere fra andre europeiske land under språkassistentordningen	☐	☐	☐	☐	☐
Leonardo-mobilitet for elever	☐	☐	☐	☐	☐
Leonardo-partnerskap	☐	☐	☐	☐	☐
Nordplus-utveksling	☐	☐	☐	☐	☐
Nordplus-lærerutveksling	☐	☐	☐	☐	☐
EØS-prosjekt	☐	☐	☐	☐	☐

	Deltatt i år	Deltatt tidligere år	Har søkt i perioden 2006-2010, men ikke fått midler	Skal søke kommende år	Har aldri søkt om slike midler
Grundtvig-etterutdanning	☐	☐	☐	☐	☐
Grundtvig-partnerskap	☐	☐	☐	☐	☐
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	☐	☐	☐	☐	☐
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	☐	☐	☐	☐	☐
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	☐	☐	☐	☐	☐
Andre program, hvilke? _____	☐	☐	☐	☐	☐

Omtrent hvor stor andel av skolens elever har vært involvert i de programtilknyttede aktiviteter skolen har deltatt på i 2010?

Vennligst svar ved å velge et alternativ fra nedtrekkslisten for hvert program.

	Andel elever
Comenius-partnerskap	☐ 0-25 % ☐ 26-50 % ☐ 51-75 % ☐ 76-100 %
Leonardo-mobilitet for elever	☐ 0-25 % ☐ 26-50 % ☐ 51-75 % ☐ 76-100 %
Leonardo-partnerskap	☐ 0-25 % ☐ 26-50 % ☐ 51-75 % ☐ 76-100 %
Nordplus-utveksling	☐ 0-25 % ☐ 26-50 % ☐ 51-75 % ☐ 76-100 %
EØS-prosjekt	☐ 0-25 % ☐ 26-50 % ☐ 51-75 % ☐ 76-100 %
Grundtvig-partnerskap	☐ 0-25 % ☐ 26-50 % ☐ 51-75 % ☐ 76-100 %
Elevutveksling under "Gjør det!"-programmet	☐ 0-25 % ☐ 26-50 % ☐ 51-75 % ☐ 76-100 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom e-twinning	☐ 0-25 %

	Andel elever
	☐ 26-50 %
	☐ 51-75 %
	☐ 76-100 %
Prosjektsamarbeid med skole i utlandet gjennom vennskap nord-sør	☐ 0-25 %
	☐ 26-50 %
	☐ 51-75 %
	☐ 76-100 %
^f('g44_13_other')^	☐ 0-25 %
	☐ 26-50 %
	☐ 51-75 %
	☐ 76-100 %

Har din skole hatt noen andre internasjonale aktiviteter som ikke har vært programtilknyttet de siste årene (altså ikke støttet av Comenius, Leonardo eller lignende)?

Du kan krysse av ett eller flere alternativ per aktivitet.

	Ja, i 2010	Ja, i perioden 2006-2009	Nei
Administrasjon av utenlandsklasse	☐	☐	☐
Samarbeid med skole i utlandet med elev og lærerutveksling	☐	☐	☐
Samarbeid med skole i utlandet med lærerutveksling, men uten elevutveksling	☐	☐	☐
Vennskaps-/samarbeidsrelasjon til skole i utlandet uten utvekslingsvirksomhet	☐	☐	☐
Samarbeid med skole i utlandet gjennom andre ordninger, spesifiser: _____	☐	☐	☐

Omtrent hvor stor andel av skolens elever har vært involvert i andre internasjonale aktiviteter i 2010?

Vennligst velg et alternativ fra nedtrekkslisten for hver aktivitet.

	Andel elever
Samarbeid med skole i utlandet med elev og lærerutveksling	☐ 0-25 %
	☐ 26-50 %
	☐ 51-75 %
	☐ 76-100 %
Vennskaps-/samarbeidsrelasjon til skole i utlandet uten utvekslingsvirksomhet	☐ 0-25 %
	☐ 26-50 %
	☐ 51-75 %
	☐ 76-100 %
^f('g7_7_other')^	☐ 0-25 %
	☐ 26-50 %
	☐ 51-75 %
	☐ 76-100 %

Hva er grunnen til / historien bak at skolen tilbyr ordningen med utenlandsklasse?

På hvilken måte driver dere med internasjonalisering hjemme?

Du kan krysse av for flere alternativ.

- ☐ Vi trekker aktivt inn kunnskap og erfaringer som elever med en flerkulturell bakgrunn representerer
- ☐ Vi trekker aktivt inn internasjonale perspektiv i undervisningen
- ☐ Vi bruker ulike nettbaserte ressurser med internasjonalt fokus
- ☐ Vi har ulike prosjekt og arrangement på tvers av fag og klasser der internasjonale tema blir behandlet
- ☐ Internasjonalisering trekkes inn i det lokale læreplanarbeidet
- ☐ Andre måter: _____
- ☐ På vår skole forstår vi internasjonalisering med det å reise - mobilitet. Arbeid med internasjonalisering hjemme blir derfor å forberede elevene på dette
- ☐ Vi har ikke drevet med internasjonalisering hjemme

Har skolen ut over dette aktiviteter som dere definerer som internasjonalisering?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

Hvis ja, hvilke aktiviteter er dette?

Hvilke utdanningsprogram ved skolen har deltatt i internasjonalt samarbeid det siste år?

Du kan krysse av for flere alternativ.

- ☐ Studiespesialisering
- ☐ Service og samferdsel
- ☐ Helse og sosialfag
- ☐ Teknikk og industriell produksjon
- ☐ Restaurant og matfag

- ☐ Musikk, dans og drama
- ☐ Naturbruk
- ☐ Idrettsfag
- ☐ Elektrofag
- ☐ Medier og kommunikasjon
- ☐ Design og håndverk
- ☐ Bygg og anleggsteknikk
- ☐ ^f('q48_13_other')^

Hvilke av følgende områder eller land samarbeider skolen med?

For verden utenom Europa kan du velge område. For Europa ber vi deg krysse av de land skolen eventuelt samarbeider med. Du kan velge flere alternativ. Områder:

☐ Nord-Amerika	☐ Kaukasus	☐ Sørlege Afrika
☐ Europa	☐ Nordvest-Russland	☐ Nord-Afrika
☐ Sørøst-Asia	☐ Barents-/Nordområdene	☐ Vest-Afrika
☐ Sentral-Asia	☐ Mellom-Amerika	☐ Øst-Afrika
☐ Midtøsten	☐ Sør-Amerika	☐ Oseania

Land i Europa:

☐ Albania	☐ Irland	☐ Moldova	☐ Slovenia
☐ Andorra	☐ Island	☐ Monaco	☐ Spania
☐ Belgia	☐ Italia	☐ Montenegro	☐ Storbritannia og Nord-Irland
☐ Bosnia-Hercegovina	☐ Kosovo	☐ Nederland	☐ Sveits
☐ Bulgaria	☐ Kroatia	☐ Norge	☐ Sverige
☐ Danmark	☐ Kypros	☐ Polen	☐ Tsjekkia
☐ Færøyene	☐ Latvia	☐ Portugal	☐ Tyrkia
☐ Estland	☐ Liechtenstein	☐ Romania	☐ Tyskland
☐ Finland	☐ Litauen	☐ Russland	☐ Ukraina
☐ Frankrike	☐ Luxembourg	☐ San Marino	☐ Ungarn
☐ Hellas	☐ Makedonia	☐ Serbia	☐ Østerrike
☐ Hviterussland	☐ Malta	☐ Slovakia	

Opplever du at dere får tilstrekkelig informasjon om hvilke muligheter skolen har for å drive med internasjonale aktiviteter?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

Hvordan ønsker dere å få informasjon om nye program/tiltak for internasjonalisering?

- ☐ Finne selv på internett
- ☐ Elektronisk nyhetsbrev/e-postliste
- ☐ Trykt informasjonsmateriell
- ☐ Informasjonsmøter
- ☐ Annet: _____

Har skolen behov for mer oppfølging fra Hordaland fylkeskommune?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

Hvilken type oppfølging?

Samarbeider dere med skoler eller andre avdelinger i noen av fylkeskommunenes samarbeidsregioner?

Du kan krysse av for flere alternativ

- ☐ Ja, med Orknøyene (Skottland)
- ☐ Ja, med Edinburgh (Skottland)
- ☐ Ja, med Cardiff (Wales)
- ☐ Ja, med Kaunas (Litauen)
- ☐ Ja, med Nedre-Normandie (Frankrike)
- ☐ Ja, med Thüringen (Tyskland)
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

Hvilke hjelpemiddel bruker dere i planleggingen av internasjonale prosjekt?

Du kan krysse av for flere alternativ

- ☐ Forberedende reiser og møter
- ☐ Oversending av skriftlig eller annet fysisk materiale
- ☐ Kontakt per e-post med samarbeidspart
- ☐ Telefonkontakt med samarbeidspart
- ☐ Videokonferanser (MSN, Skype etc.)
- ☐ Nettsamfunn (Facebook etc.)
- ☐ Annet: _____

Hvor stor andel av lærerne deltar i internasjonaliseringsarbeid på skolen?

- ☐ Kun 1
- ☐ En liten andel
- ☐ En middels stor andel
- ☐ En stor andel
- ☐ Omtrent alle
- ☐ Dette varierer

Her ønsker vi at du svarer på spørsmål om hvordan den internasjonale aktiviteten er organisert ved skolen.

Hvilken rollefordeling har de ansatte i forbindelse med internasjonaliseringsarbeid ved skolen?

Vennligst velg ett alternativ

- ☐ Rektor/skoleledelse koordinerer og administrerer

- ☐ Internasjonaliseringsansvarlig koordinerer og administrerer
- ☐ Den enkelte lærer koordinerer og administrerer
- ☐ Dette varierer fra prosjekt til prosjekt

På hvilken måte engasjerer ledelsen ved skolen seg i arbeidet med internasjonalisering?

Vennligst velg et alternativ

- ☐ Ledelsen overlater dette arbeidet til internasjonaliseringsansvarlig eller lærer som er engasjert i arbeidet
- ☐ Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig ved å delta på viktige møter i prosjektet og ved løpende å bli informert om progresjon
- ☐ Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig ved å delegere ansvar til internasjonaliseringskontakt, og er kun involvert i forhold til å gi tillatelse til deltakelse, reiser og mottak av eventuelle besøk
- ☐ Ledelsen ved rektor eller avdelingsledere utøver rollen som øverste prosjektansvarlig og ansvarlig for internasjonalisering. Han/hun deltar på viktige møter, blir løpende informert, tar initiativ til nye prosjekt og følger opp eksisterende samarbeid

Hvilke arenaer brukes i arbeidet med internasjonalisering?

Du kan krysse av for flere alternativ.

- ☐ Vi har faste møter for å diskutere arbeid med internasjonalisering spesielt
- ☐ Vi drøfter internasjonalt engasjement i felles-/allmøter
- ☐ Vi drøfter internasjonalt engasjement i faggruppemøtene
- ☐ Vi bruker It's learning, Fronter eller annen læringsplattform for å diskutere arbeidet med internasjonalisering
- ☐ Vi har ingen faste rutiner for å diskutere arbeidet med internasjonalisering

Hvilke nasjonale/lokale/regionale aktører samarbeider dere med i arbeidet med internasjonalisering?

Vennligst velg "ofte", "sjelden" eller "aldri" for hvert alternativ.

	Ofte	Sjelden	Aldri
Utdanningsavdelingen hos fylket	☐	☐	☐
Brusselkontor/Europakontor	☐	☐	☐
Andre skoler i fylket	☐	☐	☐
Institusjon for høyere utdanning	☐	☐	☐
Den internasjonale avdelingen i fylket	☐	☐	☐
Opplæringskontor	☐	☐	☐
Lokalt næringsliv	☐	☐	☐
Andre _____	☐	☐	☐

Hvor viktig er følgende økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering?

Vennligst oppgi hvor viktig de økonomiske ressursene er fra "veldig viktig" til "ikke viktig"

	Veldig viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Skolens eget budsjett	☐	☐	☐
Midler som søkes i fylkeskommunen	☐	☐	☐
Midler gjennom å søke program (Comenius, Leonardo, Grundtvig etc.)	☐	☐	☐
Innsamling organisert av elever/foreldre	☐	☐	☐
Donasjoner, tilskudd fra lokalt næringsliv eller organisasjonsliv	☐	☐	☐

	Veldig viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Andre midler_____	☐	☐	☐

Hvor viktige er følgende ikke-økonomiske ressurser i arbeidet med internasjonalisering?

Vennligst oppgi hvor viktig de ikke-økonomiske ressursene er fra "veldig viktig" til "ikke viktig"

	Veldig viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Informasjon fra ulike kilder på nett	☐	☐	☐
Informasjon/veiledning fra fylkeskommunen	☐	☐	☐
Informasjon fra samarbeidsskoler i Norge	☐	☐	☐
Nettverks- og kontakbyggingshjelp fra fylkeskommunen	☐	☐	☐
Annet_____	☐	☐	☐

Vennligst ta stilling til påstandene under angående skolens generelle utbytte av og motiv for å jobbe med internasjonalisering, ved å svare på en skala fra veldig viktig til ikke viktig.

Skolene skal jobbe med internasjonalisering for å:

	Veldig viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Styrke elevenes internasjonale bevissthet	☐	☐	☐
Styrke skolens arbeid med en flerkulturell elevgruppe	☐	☐	☐
Styrke det internasjonale perspektivet i læreplanen	☐	☐	☐
Styrke kvaliteten på utdanningen generelt	☐	☐	☐
Styrke språkfagene	☐	☐	☐
Øke motivasjon og læringslyst hos lærere og elever	☐	☐	☐
Bidra til utvikling av skolen	☐	☐	☐
Bidra til å utdanne framtidig arbeidskraft for kommunens eksportrettede industri	☐	☐	☐

Nå stiller vi noen spørsmål angående skolens, lærernes og elevenes utbytte av internasjonalisering.

Vennligst ta stilling til følgende påstander angående skolens utbytte av internasjonalisering.

	Mest enig	Verken enig eller uenig	Mest uenig
Internasjonalisering har en samlet positiv effekt på skolens faglige tilbud	☐	☐	☐
Internasjonalisering har en samlet positiv effekt på skolens sosiale miljø	☐	☐	☐
Internasjonalisering er arbeids- og resursskrevende	☐	☐	☐
Internasjonalisering tar fokuset vekk fra skolens primæroppgaver	☐	☐	☐
Internasjonalisering gir økt tilsøking til skolen	☐	☐	☐

Vennligst ta stilling til følgende påstander angående lærernes utbytte av internasjonalisering.

	Mest enig	Verken enig eller uenig	Mest uenig
Deltakelse styrker lærernes motivasjon	☐	☐	☐
Deltakelse gir lærerne økt faglig repertoar	☐	☐	☐
Deltakelse øker lærernes metodiske repertoar	☐	☐	☐
Deltakelse gir bedre samarbeid internt på skolen	☐	☐	☐

	Mest enig	Verken enig eller uenig	Mest uenig
Deltakelse styrker lærernes kompetanse	☐	☐	☐

Vennligst ta stilling til følgende påstander angående elevenes utbytte av internasjonalisering.

	Mest enig	Verken enig eller uenig	Mest uenig
Internasjonalisering styrker elevenes læring	☐	☐	☐
Internasjonalisering styrker elevenes motivasjon	☐	☐	☐
Internasjonalisering styrker elevenes sosiale miljø	☐	☐	☐

Har dere ved skolen hatt andre konkrete effekter av å drive med internasjonalisering?

Hvilke barrierer møter skolen i arbeidet med internasjonalisering?

Vennligst kryss av for hvor viktige følgende barrierer er.

	Veldig viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Mangel på økonomiske ressurser	☐	☐	☐
Mangel på informasjon	☐	☐	☐
Mangel på tid	☐	☐	☐
Særavtaler/regulativer for kompensasjon ved reise	☐	☐	☐
Gratisprinsippet	☐	☐	☐
Mangel på interesse i lærerkollegiet	☐	☐	☐
Mangel på nettverk	☐	☐	☐
Mangel på samarbeid med andre skoler	☐	☐	☐
Omfattende søknadsprosedyrer	☐	☐	☐

Hva mener du vil kunne forbedre mulighetene for internasjonalisering ved din skole?

